

”MIESNAISVOIMISTELUA”

**Miehet feminiiniseksi mielletyssä harrastuksessa, esittävän
miesvoimistelun erityispiirteet ja harrastajien kokemukset**

Noora Juutinen

Maisterintutkielma

Sosiologia

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Kevät 2020

TIIVISTELMÄ

”MIESNAISVOIMISTELUA”

Miehet feminiiniseksi miellettyssä harrastuksessa, esittävän miesvoimistelun erityispiirteet ja harrastajien kokemukset

Noora Juutinen

Sosiologia

Maisterintutkielma

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Ohjaaja: Terhi-Anna Wilska

Kevät 2020

Sivumäärä: 101 sivua + 2 liitettä

Tässä maisterintutkielmassa käsittelen miesten kokemuksia naisvaltaisen ja feminiiniseksi mielletyn lajin harrastamisesta. Voimistelu on yksi tällaisista lajeista. Tutkimukseni tarkastelun kohteena on harrastevoimistelun ja kilpavoimistelun väliin sijoittuva esittävä voimistelu, jota voidaan nähdä näytösten lisäksi myös esittävän voimistelun omissa kilpailuissa. Tavoitteenani on löytää esittävän miesvoimistelun erityispiirteitä sekä selvittää, millaisia kokemuksia lajia harrastavilla on muiden suhtautumisesta heidän harrastustaan kohtaan.

Tarkasteltava ilmiö liittyy vahvasti sukupuoleen, sekä siihen, millaisia asioita naisilta ja miehiltä odotetaan. Sukupuolen sekä maskuliinisuuden määritelmien erittely sekä käsitteiden kehityksen tarkastelu toimivat tutkimuksen teoreettisina viitekehyksinä yhdessä urheilun ja liikunnan sukupuolittuneisuuden kanssa, joka on myös pitkälti seurausta erilaisista sukupuolikäsityksistä. Tarkastelen myös aineistoni valossa miesvoimistelun suhdetta maskuliinisuuteen ja sukupuoleen.

Tutkimukseni aineistona toimii neljä ryhmähaastatteluna toteutettua temahaastattelua, joissa haastateltavana olivat esittävän miesvoimistelun harrastajat kahdesta eri joukkueesta. Aineiston analysoin laadullisen sisällönanalyysin keinoin ja tulokset esitän temaattisesti eriteltyinä sekä yhteen tyyppikertomukseen koottuna.

Keskeisimpinä tuloksina esiin nousivat esittävän miesvoimistelun määrittelyn vaikeus, usein toistuva vertailu lajia harrastaviin naisiin sekä mieheyden korostaminen kaikessa kuvailussa. Muiden suhtautumista pohdittaessa paljastui eroja lähipiirin ja harrastusyhteisön välillä. Mielenkiintoista oli se, että muiden mielipiteiden merkitystä vähäteltiin ja jopa kiellettiin kokonaan, mutta silti muiden mielipiteitä analysoitiin ja spekulointiin laajasti. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että vaikka sukupuolistereotypioita on rikottu valitsemalla ikään kuin ”väärän” sukupuolen laji, vaikuttavat stereotypiat silti vahvasti sekä omaan että muiden suhtautumiseen. Stereotyyppien rikkomisen rinnalla oli havaittavissa myös sukupuolinormeja vahvistavia käytäntöjä.

Avainsanat: sukupuoli, maskuliinisuus, urheilun sukupuolittuneisuus, sukupuolistereotypiat, voimistelu, miesvoimistelu

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
2 SUKUPUOLI JA MASKULIINISUUS	6
2.1 Sukupuoli.....	6
2.1.1 Sukupuolistereotypiat.....	10
2.2 Maskuliinisuus	12
2.2.1 Maskuliinisuuden määrittely	12
2.2.2 Näkökulmia maskuliinisuuteen.....	14
2.3 Hegemoninen maskuliinisuus	17
2.3.1 Perinteisesti maskuliinisenä pidetyt ominaisuudet.....	19
2.4 Maskuliinisuus ja keho	21
2.4.1 Maskuliinisuus ja urheilu	23
2.5 Muuttuva maskuliinisuus.....	25
3 VOIMISTELU SUKUPUOLITTUNEENA URHEILUNA.....	29
3.1 Liikunnan ja urheilun sukupuolittuneisuus	29
3.1.1 Urheilun ja kehon suhde.....	32
3.1.2 Urheilun sukupuolistereotypiat	34
3.2 Voimistelu	37
3.2.1 Voimistelun historia	37
3.2.2 Suomalainen naisvoimistelu.....	40
3.2.3 Esittävä voimistelu	42
3.2.4 Miesvoimistelu	43
4 TUTKIMUSKYSYMYKSET, AINEISTO JA MENETELMÄT	46
4.1 Tutkimuskysymykset.....	46
4.2 Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä	47
4.2.1 Sisäpiiriläisyys	50
4.3 Aineisto ja sen keruu	51
4.3.1 Aineisto	54
4.4 Tutkijan positio	56
4.5 Sisällönanalyysi	58
5 MIEHENÄ NAISTEN LAJISSA	61
5.1 Lajin nimi, ominaispiirteet ja kuvailu	61
5.1.1 Lajin vaatimat ominaisuudet	64
5.1.2 Suhde naisvoimisteluun ja miehekkyyys	65
5.1.3 Esiintyminen ja kilpailu	66
5.1.4 Miten ja miksi lajiin mukaan.....	68
5.1.5 Lajin tulevaisuusnäkökymät.....	70
5.2 Muiden suhtautuminen	71
5.2.1 Lähipiirin suhtautuminen	73
5.2.2 Harrastusyhteisön suhtautuminen	75
5.3 Ikäpohdinnat	78
5.4 Esittävän miesvoimistelun tyypikertomus.....	80
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	82
LÄHTEET	93
LIITTEET	102

1 JOHDANTO

”Pojat ei tanssi, pojat ei juorua, pojat ei pillitä, eikä juo siideriä” laulaa Herra Ylppö ja ihmiset yhtye kappaleessaan Ihmiset (julkaistu vuonna 2010). Jos pojat sana tilalle vaihdettaisiin sana mies, vastaisi kyseinen lainaus edelleen monien mielikuvia. Myös sanonta ”suomalainen mies ei puhu eikä pussaa” kuulostaa varmasti monelle tutulta. Molemmissa tapauksissa kyse on stereotypiasta, eli jotakin ryhmää koskevasta oletuksesta, joka yleistetään koskeväksi kaikkia ryhmän jäseniä (Cook & Cusack 2010, 1). Liitämme arkipäiväisessä puheessa ja käytännöissä paljon erilaisia käsityksiä siihen, millaisia miehet ja naiset ovat, miten he käyttäytyvät ja millaista toimintaa naisille ja miehille pidetään sopivana. Nämä käsitykset ulottuvat lähes kaikille elämän osa-alueille ja sukupuoli voi määrittää todella vahvasti sitä, mitä muut meistä ajattelevat. Uskallankin väittää, että sukupuolistereotypiat vaikuttavat jokaisen elämässä ainakin jollakin tapaa, joko omassa ajattelussa tai muiden kautta. Emme kuitenkaan usein mieti, mistä nämä käsitykset ovat peräisin, tai onko niissä edes mitään perää.

Vaikka stereotypiat ovat muiden sosiaalisten konstruktoiden tavoin kulttuurisesti rakennettuja ja siksi myös ajassa muuttuvia, on erityisesti mieskuva pysynyt varsin pitkään samanlaisena. Arto Jokinen toteaa, että ”mieskuva ei ole samalla tavoin päivittynyt kuluvalle vuosituhanneelle, kuin naiskuva” ja nykymiehiin tunnutaan liittävän samanlaisia käsityksiä kuin useita sukupolvia sitten (Jokinen 2012b, 12–13). Jos naiskuva on moninaistunut ja modernisoitunut melko radikaalistikin, ei mieskuva ole muuttunut samaan tahtiin, vaan pysynyt melko tarkkarajaisena ja entisellään. Toisaalta miehet ovat alkaneet vähitellen myös itse vaatia moninaisempia miehenä olemisen tapoja. (Julkunen 2012, 37–38.) Monet mieheyttä ja maskuliinisuutta teoretisoineet tutkijat ovat myös puhuneet mieheyden kriisistä ja siitä, että miehet eivät enää tiedä kuinka pitäisi olla mies (ks. esim. Kimmel & Kaufman 1994, 261). Mieskuvaan siis kaivataan muutosta, mutta millaista ja miten? Koska kyseessä on koko yhteiskunnan läpäisevä muutos, on sen aikaansaaminen hidasta ja työlästä. Yksi tähän vaikeuteen vaikuttavista seikoista on myös miesten pitkään jatkunut yhteiskunnallinen valta-asema ja se, että kaikki eivät välttämättä siitä syystä muutosta edes kaipaa. Miesten monimuotoisuuden huomioiminen ja hyväksyminen voisivatkin olla yhtä yhtenäistä muutosta parempia suuntia.

On todettu, että sukupuoli tulee näkyväksi vasta silloin kun sitä kyseenalaistetaan (Connell 2002, 5). Miehet ovat pitkään näyttäneet akateemisessa tutkimuksessa sukupuolen suhteen neutraaleina toimijoina tai normi sukupuolena. Tästä syystä miesten tutkiminen nimenomaan sukupuolen näkökulmasta on tärkeää. Sukupuolten sosiaalisen dynamiikan tunnistaminen asettaa myös miehet ja maskuliinisuudet kritiikin ja problematisoinnin kohteeksi. Tämä mahdollistaa muun muassa maskuliinisuuden erityisaseman purkamisen ja erilaisten maskuliinisuuksien löytämisen. Jeff Hearn kutsuu miestutkimukseksi tutkimusta, joka keskittyy miehiin, mutta toteaa, ettei pelkkä miehiin keskittyminen riitä, vaan on tehtävä kriittistä miestutkimusta. Tällöin tutkimuksen käsitys miehistä on ennen kaikkea sosiaalinen, ei essentialistinen, eli miehet ymmärretään sekä yksilöinä että sosiaalisena ryhmänä ja historiallisesti muuttuvina. (Hearn 2005, 170–172.)

Tässä tutkimuksessa tartun mieskuvan tarkasteluun ja päivittämiseen urheilun ja liikunnan näkökulmasta. Arto Tiihonen toteaa, että ”Urheilua on pidetty miehisyiden viimeisenä linnakkeena” (Tiihonen 1999, 89) ja hypermaskuliinisena alueena (Tiihonen 1994, 229). Tämän ajatuksen taustalla on se, että naiset ovat päässeet urheiluun mukaan vasta kauan miesten jälkeen ja edelleen urheilun kentällä hallitsevat pääasiassa miehiset käyttäytymistavat ja odotukset (Tiihonen 1999, 89–90). Naiset ovat murtautuessaan urheiluun mukaan, tulleet siis miesten hallitsemalle alueelle. Urheilun ja sukupuolen yhdistävässä tutkimuksessa varsin yleinen näkökulma onkin naisten heikompi asema urheilun kentällä miehiin nähden ja tämän asetelman muuttaminen (ks. esim. Rober, 2013). Urheilusta on kuitenkin löydettävissä myös lajeja, joissa asetelma on toisinpäin ja miehet ovat naisten hallitsemalla alueella. Koska halusin tarkastella miehiä urheilussa valtavirrasta poikkeavalla tavalla, valitsin tutkimukseni kohteeksi urheilulajin, joka ei mielly perinteisesti miesten lajiksi, vaan feminiiniseksi. Entä jos miehet sittenkin tanssisivat? Tai tämän tutkimuksen tapauksessa voimistelisivat?

Voimistelu on sukupuolen näkökulmasta mielenkiintoinen laji, sillä se on historiansa aikana muokkautunut miesten hallitsemasta lajista naisten lajiksi mielletyksi urheiluksi. Naisvoimistelu on etenkin Suomessa merkittävä osa naisten urheiluhistoriaa ja urheiluhistoriaa ylipäänsä. Sen vaikutukset ovat edelleen nähtävissä osassa nykyisistä voimistelulajeista ja edelleen esimerkiksi monen voimisteluseuran nimen osana on sana

naisvoimistelijat. Myös voimisteluun yleisesti liitetyt ominaisuudet ohjaavat meitä mieltämään sen naisten lajiksi.

Olen valinnut tämän tutkimuksen kohteeksi miesten harjoittaman esittävän voimistelun, jota tulen kutsumaan esittäväksi miesvoimisteluksi. Ilmiöllä on pitkät juuret nykyvoimistelun alkuvuosiin Suomessa, kun voimistelu oli vielä miesvaltainen laji, mutta nykyisellään se on varsin tuore. Esittävällä voimistelulla on oma kilpailumuotonsa, mutta se ei ole mikään tarkasti rajattu laji. Suomessa on tällä hetkellä kaksi miesjoukkuetta, jotka kiertävät näitä esittävän voimistelun kilpailuja. Tämän tutkimuksen aineisto on kerätty haastatteleamalla näiden kahden joukkueen jäseniä ryhmähaastatteluissa. Tavoitteeni on selvittää, millaisia kokemuksia miehillä on naisvaltaisen lajin harrastamisesta ja miten sukupuoli tulee esiin näissä kokemuksissa. Koska esittävä miesvoimistelu on ilmiönä nykymuodossaan varsin tuore, haluan myös selvittää lajin erityispiirteitä, ja sitä, miten se vertautuu naisten voimisteluun. Olen rajannut voimistelun tässä tutkimuksessa lajiliiton alaiseen toimintaan tietoisena siitä, että voimistelua voidaan harjoittaa myös muissa yhteyksissä. Tämä raja on tehty siksi, koska miellän lajiliiton alaisen toiminnan ennen kaikkea urheiluksi, kun taas muissa yhteyksissä tapahtuva voimistelu mieltyy enemmän esittäväksi taiteeksi. Tällöin teoreettista viitekehystä olisi laajennettava urheilun lisäksi myös muille kulttuurin alueille, mikä ei ole tämän tutkimuksen puitteissa mahdollista.

Voimistelu lajina on itselleni lähellä sydäntä, sillä olen ollut voimistelussa mukana alakouluikäisestä saakka. Näin ollen tätä tutkimusta on tehty sisäpiiristä käsin. Koska olen itsekin kiertänyt esittävän voimistelun kilpailuissa ja esimerkiksi voimistelun suur tapahtumissa aktiivisesti viimeisten vuosien aikana, olen päässyt seuraamaan lajiyhteisön sisältä tutkimuksen aineiston muodostavien miesten mukaantuloa lajin pariin. Olen myös tietoinen keskustelusta, jota esittävä miesvoimistelu on herättänyt voimisteluväen, erityisesti kilpakumppaneiden keskuudessa. Tämän takia halusin nimenomaan selvittää miesten omia kokemuksia ja mielikuvia muiden suhtautumisesta.

Oman lajitaustani lisäksi tämän tutkimuksen innoittajana on toiminut Hanna Ojalan artikkeli ”Äijäjooga sukupuolen ja iän neuvottelun kenttänä” (2016). Artikkelin osoittaa, kuinka ”Myös miehet joutuvat neuvottelemaan paikastaan liikunnan kentillä, erityisesti silloin kun

kyseessä on naisten lajiksi mielletty liikuntamuoto.” (Ojala, 2016, 178). Kyseinen artikkeli toimii hyvänä havainnollistajana sille, että sukupuolistereotyyppiat koskevat urheilussa yhtä lailla miehiä ja asettavat haasteita heidän osallistumiselleen tiettyihin lajeihin. Koska joogaa pidetään naisvaltaisena liikuntamuotona, jossa vaadittavat ominaisuudet liitetään stereotyyppisesti naiskehoon, voi miehille kynnys joogaamiseen olla suuri. Äijäjooga onkin nimensä mukaisesti miehille sovellettua joogaa. Jooga tuntuu miellyvän naisten lajiksi pitkälti saman kaltaisista syistä kuin voimistelukin, sillä sen vaatimat ominaisuudet mielletään feminiinisiksi. Kuten voimistelukin, myös jooga on kuitenkin alun alkaen ollut maskuliininen laji. Ojalan tutkimuksessa äijäjoogasta rakennettiin miehistä korostamalla nimenomaan maskuliinisena pidettyjä asioita, fyysisyyden korostamista, joita pidetään positiivisina miehissä kulttuurissa, mutta häivytettiin negatiivisena pidettyjä piirteitä kuten kilpailemista. Tämän avulla äijäjoogaan on luotu hyväksyvä ilmapiiri. (Ojala 2016, 176–179, 189.) Halusin selvittää, onko esittävässä miesvoimistelussa havaittavissa samankaltaisuutta äijäjoogaan esimerkiksi juuri sen suhteen, valitaanko maskuliinisuudesta ikään kuin parhaat palat, joiden ympärille voidaan rakentaa omaa mieheyttä ja yhdistää myös feminiinisiä ominaisuuksia.

Tutkielma etenee siten, että aloitan esittelemällä käyttämäni teoreettiset käsitteet sukupuolen, maskuliinisuuden sekä urheilun sukupuolittuneisuuden. Ensin erittelen sukupuoleen ja maskuliinisuuteen liittyviä teorioita ja avaan myös käsitteiden kehitystä, jotta käsitteiden monitulkintaisuus tulisivat esiin. Kolmannessa luvussa pääpaino on urheilun sukupuolittuneisuudessa yleisesti, sekä tässä tutkielmassa kiinnostuksen kohteena olevassa voimistelussa. Tämä luku liittyy urheilun ja liikunnan edellä esiteltyihin sukupuolen teoretisointeihin. Jotta voimistelun nykyistä tilaa ja sukupuolittuneisuutta olisi mahdollista ymmärtää, esittelen tässä luvussa myös voimistelun lyhyen historian. Teorioiden jälkeen tarkennan vielä tutkimustehtäväni kolmeksi tutkimuskysymykseksi ja esittelen käyttämäni aineiston sekä analyysimenetelmän ja kuvaan analyysin etenemistä ennen seuraavassa luvussa esiteltäviä varsinaisia tuloksia. Lopuksi kokoan tärkeimmät havaintoni yhteen ja tarkastelen niitä suhteessa käyttämäni teoreettiseen viitekehykseen.

2 SUKUPUOLI JA MASKULIINISUUS

Tässä luvussa tulen erittelemään miehiin ja maskuliinisuuteen liittyviä teemoja, maskuliinisuuteen liitettyjä teorioita ja niiden kehityskulkuja. Nostan esiin myös tutkimusaiheeni kannalta keskeisen kehon ja sen suhteen maskuliinisuuteen. Aloitan kuitenkin käsittelemällä sukupuolta. Tämä siksi, että sukupuoli on se ilmiökokonaisuus, johon maskuliinisuus liittyy. Ilman sukupuolen käsitteen erittelyä olisi kenties mahdotonta ymmärtää maskuliinisuuttakaan. En pyri osoittamaan yhtä oikeaa sukupuolen tai maskuliinisuuden määritelmää, vaan pyrin hahmottamaan käsitteiden kehitystä, jonka kautta niiden monimuotoisuus ja eri näkökulmat ovat helpommin käsiteltävissä.

2.1 Sukupuoli

Sukupuolta on teoretisoitu paljon ja on olemassa useita tapoja käsittää sukupuolta ja sukupuolia. Sukupuoli on aihe, johon liittyy valtava määrä erilaista tutkimusta, uskomuksia ja ennakkokäsityksiä. Näkökulmia sukupuoleen on monia ja toisaalta sukupuoli voi tuntua myös hyvin itsestään selvältä. Näistä syistä sukupuoli on asia, jonka analysoinnin peruseriaatteita on syytä aluksi valottaa tarkemmin. En pyri esittämään yhtä oikeaa sukupuolen määrittämisen tapaa, vaan tuon nimenomaan esiin käsitteen kehitystä sekä erilaisia tulkintatapoja ja näkökulmia.

Australialainen, sukupuolta paljon tutkinut sosiologi R.W. Connell¹ toteaa, että yksi sukupuolen käsitteeseen liittyvistä hankaluuksista on juuri se, että jokapäiväisessä elämässä se otetaan usein itsestään selvänä. Helposti ja ajattelematta määrittelemme jonkun tytöksi tai pojaksi, mieheksi tai naiseksi. Tämän erottelun perusteella myös järjestämme sosiaalista todellisuuttamme. Koska tätä erojen perusteella tehtävää sosiaalisen elämän järjestystä on helppo pitää luonnollisena, jäävät nämä erot usein havaitsematta ja kyseenalaistamatta.

---

¹ Kaikki tässä tutkimuksessa esiintyvät viittaukset Connelliin liittyvät samaan henkilöön, vaikka etunimi vaihtelee.

Connell toteaakin, että vasta sukupuolinormeja rikkomalla ne saadaan näkyviksi. (Connell 2002, 3–4.)

Suomenkielessä on vain yksi sana sukupuolelle, toisin kuin esimerkiksi englannissa. Suomeksi on turvauduttava etuliitteisiin sosiaalinen-, kulttuurinen- ja -biologinen, kun taas englanniksi voidaan sosiaalisesta sukupuolesta käyttää sanaa *gender* ja biologiseen sukupuoleen viitata sanalla *sex*. Näin on voitu laajentaa sukupuolen käsitystä biologisen sukupuolen ulkopuolelle ja erottaa toisistaan seksuaalisuus ja sukupuoli. Sex ja gender jaottelun avulla on saatu esiin sukupuolen kulttuurisidonnaisuus ja historiallisuus. Tällainen jako mahdollistaa myös sen, että sukupuolia voidaan ajatella rooleina, jolloin sosiaaliseen sukupuoleen liittyy ajatus muutoksen mahdollisuudesta. (Rossi 2012, 21–22, 26–27.)

Leena-Maija Rossi toteaa, että vastakkainasettelu tai vertailu on yleinen tapa hahmottaa sukupuolta. Vastakkainasettelu perustuu ajatukseen sukupuolen kahtiajaosta, jolla on pitkälti biologinen perusta. (Rossi 2012, 23.) Sukupuolten erojen on usein ajateltu johtuvan miesten ja naisten biologisista, suvunjakamiseen liittyvistä eroista. Näitä eroja on myös toisinaan liioiteltu. On huomattava, että osa väitetyistä sukupuolieroista ei ole funktionaalisesti merkittäviä ja vaihtelu näissä ominaisuuksissa voi olla jopa suurempaa sukupuolten sisällä. On toki selvää, että lisääntymiseen liittyvät biologiset erot sukupuolten välillä ovat kiistattomat, mutta niiden merkitys ei sitä ole. Sukupuolten välisten, ei lisääntymiseen suoraan liittyvien erojen on usein käsitetty liittyvän myös suvunjakamiseen. Miesten voimakkuus on esimerkiksi yhdistetty perheen suojelutarpeeseen. Näiden luonnollisena pidettyjen erojen on usein ajateltu tarjoavan pohjan myös sukupuolten sosiaalisille eroille. (Connell 2002, 29–30.)

Yksi näkökulma, joka perustelee sukupuolen dikotomista jakoa miehiin ja naisiin on heteronormatiivisuuden oletus. Jakoa on pidetty heteronormatiivisuuden ylläpitämisen ehtona. Tällöin ajatuksena on, että kun ihmiset voidaan selkeästi jaotella ja merkitä joko naisiksi tai miehiksi, on myös heteroseksuaalisen halun oikein kohdistaminen mahdollista ja helppoa. Heteronormatiivisuutta puolestaan ylläpitää kulttuuri. (Connolly 2002, 176.) Myös tämä näkökulma liittyy sukupuolen nimenomaan suvunjakamiseen ja seksuaalisuuteen.

Sukupuoliroolit on rakennettu sukupuolten erojen, niin biologisten kuin sosiaalistenkin pohjalle. Lasten on ajateltu oppivan ja omaksuvan nämä roolit jo varhain sosialisiaation kautta, kun ympäristö vahvistaa kulloisellekin sukupuolelle toivottua käytöstä ja pyrkii opettamaan eroon ei-toivotusta. Tällainen näkökulma olettaa yksilön passiivisena ärsykkeiden vastaanottajana ilman omaa valintaa. Se ei myöskään huomioi tarpeeksi sitä tosiasiaa, että ei ole olemassa vain yhtä miehen ja naisen roolia. (Connell 2002, 76–78.) Connell kritisoi sukupuoliroolien teoriaa myös siitä, että se ei ota huomioon valtasuhteita, eikä maskuliinisuuden ja feminiinisuuden monimuotoisuutta (Connell 2000, 18).

Connell toteaaakin, että yleensä sukupuoli (*gender*) sanalla viitataan naisten ja miesten biologisiin eroihin perustuvaan kulttuuriseen eroon. Tähän liittyy kuitenkin muutamia ongelmia. Kyseinen määritelmä sukupuolesta olettaa sukupuolen olevan dikotominen, mitä se ei ole. Kyseinen määrittely ei myöskään ota riittävästi huomioon sukupuolten sisäisiä eroja. Sukupuolen näkeminen sosiaalisena on mahdollistanut tarkastelunäkökulmaksi miesten ja naisten erojen sijaan näkökulman, jossa tarkastelun kohteena ovat sosiaaliset suhteet ja näiden suhteiden rakentuminen. Sosiaalisten suhteiden pysyviä malleja kutsutaan rakenteiksi, eli sukupuolta voidaan pitää sosiaalisena rakenteena. Toki myös erot ja vastakkaisuudet liittyvät sukupuoleen, mutta ne eivät ole ainoa ulottuvuus, josta sitä tulee tarkastella. Sukupuoli poikkeaa kuitenkin muista sosiaalisista rakenteista siten, että se on voimakkaasti yhteydessä kehoon, vaikka se ei yksinkertaisesti ilmaisekaan mitään kehollista eroa, mitä sen on joskus ajateltu tekevän. Connell päätyy lopulta määrittelemään sukupuolen sosiaaliseksi rakenteeksi, joka määrittelee, kuinka yhteiskunta käsittelee ja määrittää ihmiskehoja ja näiden rakenteiden moniksi seurauksiksi. (Connell 2002, 8–10.)

Connell korostaa sitä, että sukupuoli on ennen kaikkea yksilöllinen kokemus. Sukupuolidentiteetti onkin yksi yleisimmin käytetty termi puhuttaessa yksilön omasta kokemuksesta sukupuolestaan. On siis huomattava se, että sukupuolirooleja on mahdollisuus vastustaa ja yksilö voi itse aktiivisesti rakentaa sukupuoltaan. Sukupuolta ei myöskään voi pitää jonakin, joka tulee joskus valmiiksi, vaan sen rakentaminen on koko elämän mittainen prosessi. (Connell 2002, 76–81, 85.)

Filosofi Judith Butler on tarkastellut sukupuolta performatiivisesti tuotettuna. Tuula Juvonen tiivistää Butlerin (2006) ajatukset sukupuolesta siten, että sukupuoli voidaan nähdä performatiivisena toistotekona, joka on sosiaalisesti tuotettu kielellinen kategoria. Tällöin myös biologinen ulottuvuus tulee nähdä historiallisesti ja kulttuurisesti tuotettuna, eikä luonnollisena. Näin ollen biologista sukupuolta ei voida pitää sosiaalisen sukupuolen kausaalisen perustana, vaan se muodostaa sosiaalisen sukupuolen kanssa yhteen kietoutuessaan sukupuolen materialisoituneen hahmon. Jako naisiin ja miehiin perustuu Butlerin mukaan siihen, että ne on diskursiivisesti tuotettu jaottelu, joka ikään kuin pakottaa meidät elämään todeksi joko naiseutta tai mieheyttä. Butler on samaa mieltä siitä, että yhteiskunnalliset normit säätelevät ja pakottavat toimintaa, mutta huomauttaa, että ne eivät ole mitään valmiita kategorioita tai normeja, vaan muuttuvia ja toistotekojen avulla ylläpidettyjä. Butler myös korostaa toisin toistamisen mahdollisuutta, jolloin sukupuolen diskursiivista normia on mahdollista muuttaa. Tällaisen muutoksen mahdollisuus avaa tien myös sille, että vallitsevan normin vastaiset, sosiaalisesti syrjäytetyt henkilöt voivat saada hyväksyntää olemiselleen. (Juvonen 2016, 50–52.) Kun sosiaalista sukupuolta ja sen rakentamista tarkastellaan erillään biologisesta sukupuolesta, mahdollistaa se maskuliinisuuden liittämisen yhtä hyvin miespuoliseen kehoon, kuin naispuoliseen kehoon, samoin feminiinisen yhtä lailla naispuoliseen kuin miespuoliseenkin kehoon (Butler 2006, 55). Performatiivisuuden ajatus on Connellin aktiivisen rakentamisen ajatuksen kanssa saman suuntainen, mutta perustuu ennen kaikkea diskursiivisuuteen.

Valta ja valtasuhteet ovat myös yksi tapa tarkastella sukupuolta ja etenkin feministinen tutkimus on käyttänyt kyseistä näkökulmaa. Patriarkaatin käsite viittaa miesten ylivaltaan ja se on yksi käytetyimmistä käsitteistä vallan ja sukupuolen yhteyttä tarkasteltaessa. Patriarkaattilla ei viitata vain johonkin yksittäiseen alistamisen muotoon, vaan miesten ylivallan kokonaisuuteen, joka alistaa naisia yhteiskunnan kaikilla tasoilla. Patriarkaatin käsitettä voidaan myös laajentaa koskemaan naisten lisäksi esimerkiksi eri etnisyyksiä, jolloin alistaminen tapahtuu suhteessa ihannemaskuliinisuuteen (Kantola 2012, 82–83.) Tähän ihannemaskuliinisuuteen palaan vielä myöhemmin tässä luvussa. Vallan voidaan ajatella perustuvan myös normatiiviselle feminiinisuudelle ja maskuliinisuudelle, ja sen voidaan ajatella ulottuvan aina biologian tasolle saakka, jolloin se määrittää ihmiset joko naisiksi tai miehiksi. Myös diskursseilla, sillä miten puhumme miehistä ja naisista, voidaan

katsoa olevan valtaa, sillä niiden avulla voidaan tuottaa esimerkiksi tietynlaista ideaalia. (Kantola 2012, 85–86.) Connell (2002, 58–59) toteaaakin vallan olevan tärkeä osa sukupuolen rakennetta.

Miehenä ja naisena oleminen ei siis ole mikään pysyvä tai ennalta määrätty tila, vaan se on jatkuvaa tekemistä ja joksikin tulemista. Naisena tai miehenä oleminen ei ole ainoastaan luonnon määräämää, mutta ei myöskään pelkästään sosiaalisten normien ulkoapäin sanelemaa. Ihmisten voidaan ajatella muovaavan itse itsestään miehiä ja naisia, maskuliinisia tai feminiinisiä tai molempia. (Connell 2002, 4.) Tässä tutkimuksessa tulen käsittelemään sukupuolta nimenomaan sosiaalisesti rakennettuna, mutta otan huomioon myös biologisen ulottuvuuden vaikutukset, sillä ne ovat, kuten yllä esitetty, vaikuttaneet myös sukupuolen sosiaaliseen konstruktion.

2.1.1 Sukupuolistereotypiat

Kuten olen jo edellä tuonut esiin, liittyy sukupuoleen ja sukupuoliin useita olettamuksia. Usein voidaan puhua sukupuolistereotypioista. Stereotypioilla tarkoitetaan ryhmiä koskevia oletuksia, jotka yleistetään koskevaksi kaikkia ryhmän jäseniä. Näin ollen sukupuolistereotypiat ovat käsityksiä, jotka liitetään joko miehiin tai naisiin. Ne ovat sosiaalisesti rakentuneita niistä kulttuurisesti jaetuista käsityksistä, joita miehiin ja naisiin liitetään heidän biologiansa, fysiologiansa ja sosiaalisen toimintansa perusteella. Stereotypioiden sosiaalisen ja kulttuurisen luonteen vuoksi ne ovat myös muuttuvia, ajasta ja paikasta riippuvaisia kokonaisuuksia. Stereotypiat auttavat hahmottamaan maailmaa ja ennakoimaan toisten käytöstä, toiveita ja haluja, mutta ne myös yleistävät ja luovat ennakkoluuloja. Sillä ei siis ole väliä, millainen yksilö oikeasti on, vaan stereotypioiden perusteella häneen voidaan yleistää kyseessä olevan ryhmän ominaisuudet. Tällainen stereotypioihin perustuva ennakointi ja luokittelu voi olla tiedostettua tai tiedostamatonta. (Cook & Cusack 2010, 1–2, 9.)

Elizabeth Aries liittää sukupuolistereotypiat siihen, kuinka automaattisesti luokittelemme henkilöt joko miehiksi tai naisiksi. Ariesin mukaan stereotypiat erottavat yhden ryhmän

toisesta ja ne voivat olla joko positiivisia tai negatiivisia, paikkansapitäviä tai -pitämättömiä. Stereotyyppien voidaan ajatella olevan sekä kuvailevia että ohjailevia, eli sisältää oletuksia siitä, millainen ryhmän jäsen on ja millaista käytöstä pidetään tämän ryhmän jäsenille sopivana. Koska myös stereotyyppit ovat sosiaalisesti tuotettuja, on niissä vaihtelua esimerkiksi eri ikäisten välillä. Aries korostaa sukupuolistereotyyppien kohdalla voimakkaampaa ohjailevuutta kuin muissa stereotyyppioissa ja liittää tämän sukupuolirooleihin ja -normeihin. (Aries 1996, 163, 187.)

Yleisimpiä miehiin ja naisiin liittyviä stereotyyppioita ovat muun muassa seuraavat. Miehiä pidetään naisia aktiivisempina ja riskialttiimpina, kun taas naisia pidetään huolehtivina ja harkitsevaisina. Naisten ajatellaan olevan perhekeskeisempiä ja miesten puolestaan urakeskeisiä. (Ellemers 2018, 277, 281.) Miehiin liitetään myös johtajuus, kilpailuhenkisyys ja aggressiivisuus. Naisia puolestaan pidetään tunteellisina, sensitiivisiä ja helposti loukkaantuvina. (Aries 1996, 164.) Tämä ei kuitenkaan ole tyhjentävä luettelo sukupuolistereotyyppioista, vaan vain muutama esimerkki. Naomi Ellemers huomauttaa, että sukupuolistereotyyppit vaikuttavat vahvasti myös mielikuviin miesten ja naisten töistä esimerkiksi kotona ja työelämässä (Ellemers 2018, 277).

Stereotyyppien oikeellisuus vaikuttaa siihen, kuinka ne vaikuttavat ympäristöönsä. Mikäli stereotyyppit ovat paikkansapitäviä, ovat ne hyödyksi, kun luodaan ennakkokäsityksiä toisen käytöksessä, ja ne auttavat myös oman toiminnan suuntaamisessa ja ennakoinnissa. Huonoimmillaan stereotyyppit voivat olla liioiteltuja, yleistäviä tai jopa täysin virheellisiä. Tällöin ne voivat johtaa esimerkiksi negatiivisiin ennakkoluuloihin. (Aries 1996, 163.) Stereotyyppit vaikuttavat myös niitä kohtaavaan yksilöön koska, että ne eivät ota yksilön henkilökohtaisia ominaisuuksia huomioon, vaan yleistävät koko ryhmää koskevat oletukset myös yksilön ominaisuuksiksi ja rajoittavat näin yksilön mahdollisuuksia. Rebecca J. Cook ja Simone Cusack esittävät esimerkiksi huomion, jonka mukaan miesten voi olla vaikea ottaa huolenpitäjän rooli, sillä se ei sovi stereotyyppiseen miehen rooliin. (Cook & Cusack 2010, 11.) Stereotyyppioista voi siis tulla myös itseään toteuttavia ennustuksia, jos niiden kohteet alkavat toimia niiden mukaisesti sosiaalisen paineen alla. Aries myös huomauttaa, että on vaikeaa osoittaa, arvioimmeko esimerkiksi naisten ja miesten suoriutumista jostakin tehtävästä eri tavalla sukupuolistereotyyppien vuoksi vai todellisten erojen vuoksi. Miesten

ja naisten toimintaa voidaan siis tulkita eri tavoin stereotyyppien vuoksi, vaikka toiminta olisi täysin identtistä. (Aries 1996, 170, 186.)

Kun joku ei vastaa sen ryhmän stereotyyppiä, johon hän kuuluu, yleensä tällaista henkilöä ei pidetä ryhmän tyypillisenä edustajana. Stereotyyppiä ei siis pyritä muokkaamaan, vaan stereotyyppiä rikkova henkilö määritellään jollakin tapaa poikkeavaksi. (Ellemers 2018, 268.) Esimerkiksi naisten ammatiksi miellettyä työtä tekevä mies mielletty epämaskuliiniseksi sen sijaan, että miehen tai maskuliinisen stereotyyppiä pyrittäisiin muokkaamaan tai laajentamaan. Kelly Linn Mulvey ja Melanie Killen osoittavat myös mielenkiintoisen huomion liittyen sukupuolistereotyyppien rikkomiseen. He huomauttavat, että miehiin ja naisiin liitetyillä stereotyyppioilla vaikuttaa olevan erilaiset sosiaaliset statukset. Miehisenä pidettyjä ominaisuuksia ja käyttäytymismalleja tunnutaan arvostavan enemmän kuin naisellisenä pidettyjä. Tästä johtuen on havaittu, että miesten on naisia vaikeampaa valita stereotyyppien rikkomisen, sillä se voi aiheuttaa statuksen alenemista. (Mulvey & Killen 2015, 681–682.)

2.2 Maskuliinisuus

Maskuliinisuus toimii yhtenä tämän tutkimuksen ydinkäsitteistä. Erittelen seuraavaksi maskuliinisuuteen liittyvien teorioiden kehityskulkuja, maskuliinisuuden määrittämisen tapoja sekä erilaisia näkökulmia maskuliinisuuteen. Osittain maskuliinisuuden teoriat pohjautuvat jo edellä eriteltyihin tapoihin mieltää sukupuolta, mutta tässä alaluvussa fokusoin tarkastelun erityisesti miehiin ja maskuliinisuuteen.

2.2.1 Maskuliinisuuden määrittely

Käsitteitä mies, maskuliinisuus ja mieheys voidaan käyttää hyvin monenlaisissa merkityksissä, rinnakkain, sekä osittain myös päällekkäin. Termillä mies-, viitataan yleensä ruumiin biologisiin ominaisuuksiin, kun taas mieheys ja maskuliinisuus ovat sosiaalisesti ja kulttuurisesti rakentuneita tapoja, joilla ”mies esittää miestä”. (Säävälä 1999, 52.) Jokinen

toteaa, että maskuliinisuus, kuten feminiinisyyskin on sosiaalisesti rakennettu merkitys rakenne, joka on historiallisesti muuttuva. Maskuliiniseksi miellettyjen ominaisuuksien voi ajatella muodostavan miehen kategorian ja pohdittaessa sitä, kuka on mies, voi sitä varmemmin kutsua jotakuta mieheksi, mitä enemmän hän omaa maskuliinisia piirteitä. (Jokinen 2012a, 129.) Tässä tutkimuksessa tulen käyttämään maskuliinisuutta viittaamaan sosiaaliseen konstruktion, joka voi periaatteessa liittyä sekä miehiin että naisiin ja miehellä viittaaan biologiseen sukupuoleen.

Esittelen seuraavaksi neljä eri tapaa määritellä maskuliinisuus tai henkilö, joka on maskuliininen. Essentialistiset maskuliinisuuden määritelmät nojaavat siihen, että pyritään löytämään maskuliinisuudelle keskeisiä olemuksellisia piirteitä. Maskuliinisuuden ydinpiirteiksi on listattu muun muassa aktiivisuus, aggressiivisuus, riskinotto, vastuuttomuus ja toisaalta myös vastuullisuus, joille vastakkaiset piirteet liittyvät feminiinisyteen. Essentialististen maskuliinisuuden määritelmien heikkous onkin siinä, että maskuliinisuuden ytimeksi voidaan periaatteessa valita mitä vain. Positivistinen maskuliinisuuden määritelmä sisältää puolestaan kaikessa yksinkertaisuudessaan sen, mitä miehet ovat. Tällaisen maskuliinisuuden määritelmän ongelmana on se, että se vetää yhtäsuuruusmerkin miehen ja maskuliinisuuden väliin. Tällöin maskuliinisuutta ei voida yhdistää naisiin tai feminiinisyttä vastaavasti miehiin. Normatiiviset maskuliinisuuden määritelmät puolestaan käsittävät maskuliinisuuden tietynlaisena miehenä olemisen normina. Jäykimmillään maskuliinisuus voidaan tällöin ajatella miehenä olemisen sosiaalisena normina tai roolina. Tämän lähestymistavan ongelmana puolestaan on se, että harva mies täyttää kyseisen normin täydellisesti, joten voidaanko heitä silloin pitää epämaskuliinisinä. Semioottinen maskuliinisuuden määritelmä välttää edellisten määritelmien ongelmat määrittelemällä maskuliinisuuden symbolijärjestelmän kautta. Maskuliinisuus ja feminiinisyys ovat toistensa vastakohdat, eli maskuliinisuus on tällöin sitä, mitä feminiinisyys ei ole. Semioottinen maskuliinisuuden määritelmä pohjautuu symbolijärjestelmään ja erityisesti kieleen. (Connell 1995, 68–71.)

2.2.2 Näkökulmia maskuliinisuuteen

Maskuliinisuutta voidaan lähestyä useista eri näkökulmista ja sen kehittymistä ja muotoutumista on tarkasteltu monesta näkökulmasta. Osa näkökulmista nojaa pääasiassa biologiaan, toiset sosiaaliin ulottuvuuksiin ja osa näkökulmista yhdistää sekä sosiaalisen että biologisen ulottuvuuden ja selittää maskuliinisuutta näiden yhteenliittymien tai vuorovaikutuksen kautta. Eri näkökulmat myös suhtautuvat eri tavoin siihen, keihin tai mihin maskuliinisuus voidaan liittää, kuten maskuliinisuuden määritelmät jo osoittivat. Vaikka nojaankin pitkälti tutkimuksessani käsitykseen sukupuolen ja sitä myöden myös maskuliinisuuden sosiaalisen rakentumisen teoriaan, esittelen lyhyesti myös sitä edeltäneitä ja osin vastakkaisiakin maskuliinisuuden teorioita. Tätä kautta on helpompi ymmärtää myös sosiaalisen rakentumisen teorian kehitystä.

Psykologiasta on löydettävissä muusta sukupuolentutkimuksesta poikkeavia tapoja tutkia maskuliinisuutta. Evoluutiopsykologia tarjoaa maskuliinisuuden teorioille vahvasti biologisen pohjan soveltamalla biologista evoluutioteoriaa miesten ja naisten välisten erojen selittämiseen. Fyysisten piirteiden lisäksi evoluution nähdään vaikuttaneen myös ihmisen psyykkisiin ominaisuuksiin, ja sukupuolierojen selittäjät löytyvät miesten ja naisten eroavista sukupuolikromosomeista. Näin ollen miehen fysiologia pakottaa miehen toimimaan maskuliinisesti ja maskuliinisuus liitetään vain mieskehon omaaviin henkilöihin. Evoluutiopsykologiaa lähellä ovat myös muut psykologiset suuntauukset, jotka miesten ja naisten välisten erojen selittämisessä perustelevat väitteensä sukupuolten biologisilla eroilla esimerkiksi aivojen toiminnassa. (Säävälä 1999, 52–55.) Connell kirjoittaa Sigmund Freudin luoman psykoanalyysin olleen ensimmäisiä yrityksiä tuottaa tieteellistä ymmärrystä maskuliinisuudesta. Psykodynaamisen psykologian ja psykoanalyysin mukaan seksuaalisuus ei ole jotakin pysyvää, vaan se muokkautuu ajan kuluessa erilaisten prosessien myötä, eikä maskuliinisuuskaan näin ollen ole luonnollinen objekti. (Connell 1995, 8–9.) Mitään systemaattista teoriaa maskuliinisuudesta Freud ei kuitenkaan luonut, vaan käsitteli maskuliinisuutta useiden töidensä ohessa. Freudin teorioissa maskuliinisuus liittyy voimakkaasti seksuaalisuuteen ja hän esimerkiksi sijoitti maskuliinisuuden muodostuminen ensihetket lapsuuteen, jossa esioidipaallinen ja oidipaallinen vaihe olivat olennaisia sen muodostumisen kannalta. Mielenkiintoinen huomio Freudin ajatuksista on se, että hänen

mukaansa myös miehissä on feminiinisyttä. Psykoanalyttisen koulukunnan toimesta on myös syntynyt essentialistinen ajatus miesten aktiivisuuden ja naisten passiivisuuden vastakohtaisuudesta. (Connell 1994, 12–14, 17.)

Ensimmäiset sosiaalitieteelliset maskuliinisuuden teoriat ovat lähestyneet maskuliinisuutta ja feminiinisyttä sukupuoliroolien kautta. Miehenä oleminen tarkoittaa tällöin käyttäytymistä tiettyjen sosiaalisesti määritettyjen odotusten mukaisesti. Näiden odotusten tai oletusten kokonaisuudesta muodostuu maskuliininen sukupuolirooli. (Connell 1995, 22–23) 1930-luvulla kehittynyt miessukupuoliroolin identiteettiteoria (*theory of male sex-role identity (MSRI)*) jatkaa osaltaan psykologisen normaalin ja epänormaalin välisen rajan vetoa. Mikäli mies toimii sukupuolelleen asetettujen oletusten mukaisesti ja omaa miessukupuolelle soveliaiksi määriteltyjä piirteitä, on hän tuolloin psykologisesti katsottuna normaali. (Pleck 1987, 21.) Tästä näkökulmasta katsottuna kaikissa kulttuureissa on aina kaksi toisilleen vastakkaista sukupuoliroolia, maskuliininen sukupuolirooli ja feminiininen sukupuolirooli ja nämä roolit sisäistetään sosialisaaion kautta. Sukupuolinormien sosiaalinen luonne puolestaan mahdollistaa myös sukupuoliroolien muutoksen sosiaalisten prosessien kautta. Sukupuoliroolien teoria on läheisessä yhteydessä sukupuolirojen idean kanssa ja sukupuoliroolit voidaan nähdä biologisten sukupuolirojen kulttuurisena tuotteena. Maskuliinisuuden voidaan näin ajatella olevan sosialisaaion kautta sisäistetty miehen sukupuolirooli. Sukupuoliroolien teorian etu pelkkään biologiaan nojaaviin näkökulmiin on juuri sukupuoliroolien sosiaalinen muokkautuvuus. (Connell 1995, 22–23.)

Sukupuoliroolien teorian tavoin maskuliinisuuden sosiaalisessa konstruktiossa on kyse maskuliinisuuden yleisistä konventioista. Modernissa sukupuolen sosiologiassa yksi kantavista ajatuksista on se, että sukupuolta rakennetaan vuorovaikutuksessa ja jokapäiväisessä elämässä. Ennalta määrättyjen normien sijaan ollaankin kiinnostuneita siitä, kuinka sukupuolen käytäntöjä tuotetaan ja uusinnetaan sosiaalisissa käytänteissä. (Connell 1995, 35.) Sosiaalinen konstruktionismi ottaa huomioon erityisesti valtasuhteet sekä sukupuolen ja etnisyyden, yhteiskuntaluokan, seksuaalisuuden sekä kansallisuuden välisen vuorovaikutuksen (Connell 2000, 8).

Myös feministisellä teoriolla on ollut annettavaa maskuliinisuuden analyysille. 1900-luvun feminististen teorioiden saavutukset maskuliinisuuden tutkimuksessa voi tiivistää seuraavasti: maskuliinisuus, kuten feminiinisyyskin on varsin löyhästi määriteltävissä, se on sosiaalisesti rakentunut ja historiallisesti vaihteleva. Maskuliinisuus tai feminiinisyys ei näin ole mikään ideaalityyppi, eikä se koostu mistään tietyistä luonnollisista piirteistä. Feministiset teorit ovat pyrkineet purkamaan sukupuolen kahtiajakoa ruumiin luonnollisena pidettyjen biologisten erojen perusteella ja näkemään sukupuolet kulttuurisesti määriteltyinä ryhminä. (Gardiner 2005, 35.) Postfeministinen tapa nähdä sukupuoli sekä maskuliinisuus ja feminiinisyys performanssina, sukupuolen esittämisen tyylinä tarjoaa mahdollisuuden liittää maskuliinisuuden sekä naisiin että miehiin (Säävälä 1999, 53). Kuten aiempi maskuliinisuuteen liitettyjen teorioiden tarkastelu on jo osoittanut, ei ajatus maskuliinisuuden ja feminiinisuuden yhdistämisestä sekä miehiin että naisiin ole kuitenkaan yksinomaan feministisen teorian keksintöä.

Maskuliinisuuden tutkimuksen kehittymisen myötä on päästy pisteeseen, jossa on todettava, että on syytä puhua useista eri maskuliinisuuksista yhden maskuliinisuuden sijaan. Sukupuoli ja sitä kautta myös maskuliinisuus näyttäytyy erilaisena eri aikoina ja eri puolella maailmaa. On myös huomattava, että yhden yhteiskunnan sisällä voi olla erilaisia maskuliinisuuksia. (Connell 2000, 10.) Connell onkin kehittänyt maskuliinisuuden käsitettä puhumalla yhden maskuliinisuuden sijaan useista maskuliinisuuksista ja avannut sen myötä uusia mahdollisuuksia ymmärtää sen monimuotoisuutta sosiaalisesti konstruoituna ilmiönä ja käsitteenä. Useiden maskuliinisuuksien tunnistamisen on mahdollistanut muun muassa etnisyyden ja yhteiskuntaluokan sekä sukupuolen vuorovaikutuksen tunnistaminen. Näin ollen voidaan löytää esimerkiksi erilaisia etnisiä maskuliinisuuksia ja erottaa työväenluokkainen maskuliinisuus yläluokkaisesta maskuliinisuudesta. Erilaisten maskuliinisuuksien tunnistamisen tarkoituksena ei kuitenkaan ole määritellä näiden maskuliinisuuksien tarkkoja rajoja, vaan kiinnostavia ovat eri maskuliinisuuksien väliset suhteet ja hierarkiat. (Connell 1995, 75–76.)

Jeff Hearn ja David L. Collinson toteavatkin, että miesten ja maskuliinisuuksien väliset erot syntyvät yhteydessä muihin sosiaalisiin kategorioihin, kuten ikään, asuinpaikkaan, siviilisäätyyn, koulutukseen ja niin edelleen. Yhdellä ihmisellä voi myös olla päällekkäin

useita eri maskuliinisuuksia, joita korostetaan tai häivytetään tilanteen mukaan. Maskuliinisuus voi myös tuottaa uusia sosiaalisia jakoja yhdessä muiden sosiaalisten kategorioiden kanssa. Maskuliinisuus voi toimia esimerkiksi jonkun toisen kategorian häivyttäjänä tai rakentaa yhteydentunnetta kahden erilaisen kategorian välille. (Hearn & Collinson 1994, 109–112.)

2.3 Hegemoninen maskuliinisuus

Hegemonian käsitteen etymologiset juuret ovat antiikin Kreikassa, jossa sana *hegemonia* tarkoitti johtamista. Yksi tunnetuimmista hegemonian käsitteen kehittäjistä on italialainen yhteiskuntatieteilijä Antonio Gramsci. (Howson 2006, 4.) Gramscin hegemonian käsite pohjaa analyysiin kulttuurisesta dynamiikasta, jossa jokin ryhmä omaa ja ylläpitää johtavaa sosiaalista asemaa muihin sosiaalisiin ryhmiin nähden. Samoin hegemonisessa maskuliinisuudessa on kyse maskuliinisuuden muodosta, joka korkea-arvoisempi muihin maskuliinisuuksiin nähden. (Connell 1995, 77.)

Jorma Sipilä toteaa, että hegemoninen maskuliinisuus on ennen kaikkea syntynyt korvaamaan käsitystä miehen roolista. Käsite on alun perin Tim Carriganin, Bob Connellin ja John Leen (1985) kehittämä, mutta erityisesti Connell on täydentänyt käsitettä vielä myöhemmin. (Sipilä 1994, 19.) Harry Brod tiivistää hegemonisen maskuliinisuuden ajatuksen seuraavasti. Se yhdistää pluralistisen maskuliinisuuskäsityksen ja näiden maskuliinisuuksien sekä feminiinisuuden väliset valtasuhteet ja käsittää tämän kokonaisuuden historiallisesti rakentuneeksi. (Brod 1978, 17.) Carrigan ym. huomauttavat, että hegemoninen maskuliinisuus ei ole vain maskuliinisuuden olemuksen luettelointia, vaan paljon laajempi ilmiö, jossa on kyse on valtaapitävässä asemassa olevista miehistä ja niistä keinoista, joilla tuota asemaa ylläpidetään ja uusinnetaan (Carrigan, Connell & Lee 1985, 592.) Hegemonisesta maskuliinisuudesta puhuttaessakaan ei puhuta jostakin jäykästä ja muuttumattomasta maskuliinisuuden muodosta, joka olisi samanlainen kaikkialla, vaan maskuliinisuudesta, joka pitää hallussaan hegemonista asemaa jossakin tietyssä ympäristössä. (Connell 1995, 76–77.) Hegemonisen maskuliinisuuden käsite pitää sisällään oletuksen, jonka mukaan on olemassa maskuliinisuus, jolle ovat alisteisia muut

maskuliinisuudet ja feminiinisyudet, sekä tarjoaa tavan ymmärtää maskuliinisuus sosiaalisten suhteiden rakennelmana (Sipilä 1994, 19–21). Erilaisia maskuliinisuuksia analysoitaessa hegemonisen maskuliinisuuden käsite on hyödyllinen, sillä muita maskuliinisuuksia voidaan verrata siihen (Markkola, Östman & Lamberg 2014, 14).

Sipilä osoittaa, että hegemonista maskuliinisuutta ei pidä katsoa jonain koko yhteiskunnan läpäisevänä hegemoniana. Miesten hegemonian Sipilä myöntää, mutta huomauttaa, että eri toiminnan kentillä voi olla omat hegemoniansa. Hän tuo myös esiin huomion siitä, että yhtä aikaa, samalla kentällä voisi olla myös useita hegemonisia maskuliinisuuksi, mikä kumoaisi yhden universaalien hegemonian olemassaolon mahdollisuuden. (Sipilä 1994, 28–29.) Jo edellä esitetty Connellin (1995, 76–77) määritelmän huomio ajallisuudesta ja paikallisuudesta sekä kulttuurisidonnaisuudesta vastaa kuitenkin mielestäni tähän kritiikkiin ja ottaa huomioon myös useiden hegemonisten maskuliinisuuksien mahdollisuuden.

Tietyn tyyppisen maskuliinisuuden hegemoniseen asemaan liittyy vahvasti valta ja vallankäyttö. Tässä yhteydessä hegemonian käsitteellä viitataan historialliseen tilanteeseen, jossa valtaa hankitaan ja käytetään. On kuitenkin huomattava, että vallankäytön lisäksi hegemonia perustuu myös yhteiskunnallisiin rakenteisiin, sääntöihin ja normeihin. Hegemoninen maskuliinisuus ei siis ole vain valtaa käyttävien miesten kuvaus, vaan niiden kulttuuristen rakenteiden joukko, joka ylläpitää tätä valta-asemaa. Sipilä myös huomauttaa, että suurin osa miehistä mielellään tukee hegemonista maskuliinisuutta, mikä ylläpitää sitä. (Sipilä 1994, 21.) Hegemoninen maskuliinisuus perustuu pitkälti naisten poissulkemiseen ja miesten institutionaaliseen vallankäyttöön naisia kohtaan ja suurin osa miehistä hyötyy tästä. Siitä syystä hegemonisen maskuliinisuuden tukeminen näyttäytyy kannattavalle suurimmalle osalle miehistä. Carrigan ym. toteavatkin, että suurin osa miehistä on osallisena hegemonisen maskuliinisuuden ylläpidossa. (Carrigan ym. 1985, 592.)

Keskeisin osa hegemonista maskuliinisuutta on heteroseksuaalisuus, jota yhteiskunta pitää yllä monin eri tavoin (Carrigan ym. 1985, 593). Tällaisia heteroseksuaalisuutta ylläpitäviä tahoja nyky-yhteiskunnissa ovat esimerkiksi kirkot ja muut uskonnolliset tahot. Myös käsitys eriytyneestä työnjaosta miesten ja naisten töihin sisältyy vahvasti hegemoniseen maskuliinisuuteen. Sipilä nimeää keskeisimmäksi hegemonisen maskuliinisuuden luomisen

areenaksi julkisen tilan, jossa luodaan tavoiteltavia maskuliinisuuden malleja, jotka ovat selvää fantasiaa, ja joita ei ole edes mahdollista saavuttaa. (Sipilä 1994, 21)

Hegemonisen maskuliinisuuden ei tarvitse olla yleisin vallitseva maskuliinisuuden muoto, ja useat miehet elävätkin tilanteessa, jossa heidän maskuliinisuutensa on joko etäinen tai jännitteinen suhteessa hegemoniseen maskuliinisuuteen (Connell 2000, 11). Koska hegemonia perustuu kulttuuriseen dominanssiin sekä valtaan, liittyy siihen vahvasti alisteisuus. Alisteisessa asemassa oleviin maskuliinisuuksiin liitetään dominoivan ryhmän toimesta usein jollakin tavalla feminiinisyys, joka tekee valtavirrasta poikkeavista maskuliinisuuksista vähempiarvoisia. Huomattavin alisteinen maskuliinisuuden muoto etenkin länsimaisissa kulttuureissa on homomiesten maskuliinisuus, joka on kaikella tapaa suljettu hegemonisen maskuliinisuuden ulkopuolelle erilaisin sosiaalisin käytännöin ja joka näyttäätyy hegemonisesta maskuliinisuudesta käsin sukupuolijärjestyksen alimmaisena. (Connell 1995, 78–79.) Marginalisoidut maskuliinisuudet voivat sisältää paljonkin hegemonisen maskuliinisuuden piirteitä, mutta ovat jostakin syystä sosiaalisesti väheksytyjä (Connell 2000, 30–31).

Hegemonista maskuliinisuutta voidaan pitää yhtenä mieheyden tai maskuliinisuuden määrittelyn muotona. Esimerkiksi mieshistorian tutkijat ovat usein korostaneet sitä, että mieheys tulee nähdä suhteessa vallitseviin miesihanteisiin, jolloin myös mieheyden historiallisuus korostuu. Hegemonisen maskuliinisuuden käsitteen avulla voidaan myös osoittaa, kuinka maskuliinisuuden ja mieheyden ihanteet kytkeytyvät yhteiskunnan rakanteisiin. (Markkola ym. 2014, 14.) On kuitenkin huomattava, että myös hegemonista maskuliinisuutta voidaan haastaa ja muuttaa esimerkiksi vaihtoehdoisen maskuliinisuuden kantajien toimesta. Tämä kuitenkin vaatii sen, että yleisesti hyväksyty maskuliinisuusihanne uudelleen määritellään. (Connell & Messerschmidt 2005, 846.)

2.3.1 Perinteisesti maskuliinisena pidetyt ominaisuudet

Kuten olen edellä osoittanut, voidaan maskuliinisuutta pitää eräänlaisena miestapaisuutena tai miehen roolina, joka muodostuu niistä kollektiivisista odotuksista, joita ympäristö

suuntaa miehiin. Nämä odotukset ovat sosiaalisesti rakentuneita ja ne tulevat myös miesten tietoon sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta. (Kontula 1995, 171.) Hegemoninen maskuliinisuus taas kiteyttää sen, millainen kokonaisuus on kulloinkin vallitseva miehen ihanne. Seuraavaksi erittelen perinteisesti miehekkäinä pidettyjä ominaisuuksia. Jos näistä ominaisuuksista kootaan yksi miehen ihannekuva, joka ajatellaan miehille tavoittelemisen arvoiseksi ihanteeksi, on tällöin kyseessä nimenomaan hegemonisen maskuliinisuuden kuvaus.

Kontula listaa maskuliinina pidetyiksi piirteiksi muun muassa voiman ja sitkeyden, jotka mahdollistavat menestyksen. Muita maskuliinisiksi perinteisesti miellettyjä fyysisiä ominaisuuksia ovat muun muassa naisia suurempi koko sekä pituudessa että painossa, aktiivisuus sekä aggressiivisuus. Fyysisten ominaisuuksien lisäksi maskuliinisenä on pidetty itsevarmuutta, pelottomuutta, vastuuntuntoisuutta, rehellisyyttä ja johtajuutta. Fyysisen voimakkuuden lisäksi mieheltä on edellytetty myös henkistä vahvuutta. Maskuliininen mies ei perinteisesti näytä heikkoutta tai kipua. Yksi yleisimmistä ”miehiseen mieheen” liitetyistä stereotyyppioista onkin, että mies ei itke. Heikkouden näyttäminen erityisesti muiden miesten seurassa on epätoivottavaa. Miehellä ajatellaan voivan olla myös pehmeämpi puoli, mutta se tulee esiin lähinnä perheen parissa ja jää muiden miesten kanssa käydyssä vuorovaikutuksessa piiloon keskinäisen kilpailamisen vuoksi. Miehen ajatellaan tuovan pehmeämpää puoltaan esiin vasta, kun hän on muilla tavoin jo todistanut maskuliinisuutensa, minkä vuoksi se ei joudu kyseenalaistetuksi yhden ei niin miehekkäänä pidetyn piirteen vuoksi. Edellä listattujen ominaisuuksien vastakohtat puolestaan mielletään epämiehekkäiksi ja miehinen mies on ennen kaikkea naisellisen vastakohta. Tätä vastakohtaisuutta korostaa myös ajatus siitä, että pojat oppivat miehiksi miehen seurassa ja heidän esimerkkiään seuraten, kun taas liiallinen naisten vaikutuspiirissä olo voi tehdä pojasta feminiinisen. (Kontula 1995, 172–174.)

On kuitenkin huomattava, että mikäli oletamme kaikkien miesten olevan yllä kuvatun kaltaisia tai edes tavoittelevan sitä, syyllistymme stereotyyppiseen ajatteluun, joka ei anna tilaa miesten yksilöllisyyden huomioimiselle. Hegemoninen maskuliinisuuskin voi vaikuttaa stereotyyppialta. Toisaalta se sellainen onkin, maskuliinisen miehen stereotyyppiä, mutta ei kaikkien miesten stereotyyppiä, sillä se ottaa huomioon myös sen, että kaikki miehet eivät ole

samanlaisia, vaan se on vain hallitseva ihannemaskuliinisuuden kuva ja kuten jo edellä olen tuonut esiin, paljon muutakin kuin vallitsevan miesihanteen erittelyä.

2.4 Maskuliinisuus ja keho

Kuteen olen jo aiemmin tuonut esille, sukupuoli voidaan nähdä pelkän biologian sijaan myös sosiaalisina suhteina tai konstruktioina. Keho on kuitenkin läsnä monissa sukupuolen ja maskuliinisuuden teoretisoinneissa keskeisessä roolissa, joten on aiheellista valottaa vielä tarkemmin näiden suhdetta. Kehollisuus on tämän tutkimuksen näkökulmasta kiinnostavaa myös siksi, että tutkimuksen keskiössä on liikunta, joka liittyy läheisesti kehoihin, sillä sitä voidaan pitää eräänlaisena ruumiin kulttuurina.

Connell toteaa, että maskuliinisuus mielletään usein juurikin miehen ruumista lähtöisin olevaksi. Se on jotakin, joka on luontaista ja synnynnäistä mieskeholle ja toisaalta se jollakin tapaa myös ilmaisee mieskehoa itsessään. Kehon voidaan ajatella olevan sekä toiminnan lähde että sitä rajoittava tekijä. Maskuliinisen kehon voidaan ajatella olevan maskuliinisen toiminnan lähde ja toisaalta myös tietyyntyyppisen toiminnan este. Miesten on ajateltu toimivan kuten he toimivat johtuen esimerkiksi testosteronista tai aivojen rakenteesta. Miesten dominanssin suhteessa naisiin on myös ajateltu olevan peräisin miesten kehoista, eli kehojen on ajateltu tuottavan luonnollista sukupuolijärjestystä. (Connell 1995 45–47; Connell 2000, 57.) Tim Edwards kuitenkin huomauttaa, että maskuliinisuutta ei voida liittää vain mieskehoihin, eivätkä kaikkien miesten kehot ole maskuliinisia (Edwards 2006, 140).

Sukupuolijärjestyksen evolutiivinen selittäminen luonnollisesti kehoista peräisin olevana on kuitenkin osoitettu lähes täysin vääräksi tulkinnaksi (Connell 1995, 47). Connell toteaaakin, etteivät miesten kehot itsessään määritä maskuliinisuutta, vaan sosiaalinen sukupuolijärjestys antaa miehille keholle määritelmiä ja sukupuolen käsitteen avulla kehot ovat tulleet myös historiallisesti näkyviksi. Tästä osoituksena on esimerkiksi se, että maskuliinisenä pidetty käyttäytyminen vaihtelee eri kulttuureissa. (Connell 2000, 12, 57.)

Aiemmin kehoa on pidetty passiivisena kulttuuristen merkitysten kantajana, mutta sittemmin tätä näkökulmaa on alettu kritisoida. Myös kehot voidaan nähdä aktiivisina toimijoina ja ennen kaikkea täytyy huomioida kehojen monimuotoisuus. (Connell 2000, 58.) Connell (1995, 57) huomauttaakin, että jo syntymässään miesten kehot voivat olla erilaisia, mutta esimerkiksi ikääntyminen ja elämän tapahtumat muokkaavat kehoja vieläkin enemmän toisistaan poikkeaviksi.

Maskuliinisen kehon määritelmät ovat vaihdelleet kautta aikojen. Yhtäällä maskuliinisen kehon ihanteena voidaan pitää lihaksikkuutta ja toisaalla taas esteettinen kauneus on maskuliinisen kehon ihanne. Länsimaissa hegemoninen maskuliinisuus asettaa omat norminsa myös maskuliiniselle keholle. Muun muassa aktiivisuus, viriiliys, seksuaalinen viehättävyys, kivunsietokyky ja urheilullisuus ovat hegemonisen maskuliinisuuden määritelmiä maskuliiniselle keholle. (Gerschick 2005, 371–373.) Connell (1995, 54) tuo esiin sen, että mikäli maskuliinisuutta ikään kuin mitataan sen perusteella, mihin keho pystyy, tekee se sukupuolesta heti haavoittuvan, mikäli fyysiselle suorituskyvyllä on jotakin rajoitteita, kuten vammoja. Se, miten suuria poikkeamia ruumisnormin ihanteesta sallitaan, vaihtelee myös ajallisesti ja paikallisesti. Thomas J. Gerschick toteaa myös, että keholla on ikään kuin symboliarvoa. Se, kuinka lähellä yksilön keho on vallitsevaa ruumisnormia, voi määrittää hänen sosiaalisen paikkansa yhteiskunnassa. Tietynlaisen kehon aliarvostus voi myös syntyä vuorovaikutuksessa muiden sosiaalisten kategorioiden kuten etnisyyden tai iän kanssa. Esimerkiksi Yhdysvalloissa vanhojen miesten maskuliinisuus on erotettu hegemonisesta maskuliinisuudesta, sillä ikääntyvä keho ei vastaa hegemonisen maskuliinisuuden ruumisnormia. (Gerschick 2005, 371–373.) Erityisesti iän tuomat fyysiset muutokset nähdään esteenä hegemonisen maskuliinisuuden toteuttamiselle (van den Honaard 2009, 70–71).

Kuten hegemoninen maskuliinisuus ylipäänsä, on myös hegemonisen maskuliinisuuden ihanne keho ideaali, monille epärealistinen sellainen. Silti miehet vertaavat omia kehojaan sitä vasten ja myös naiset arvioivat miehiä suhteessa hegemonisen maskuliinisuuden ihannekuvaan. Moni myös yrittää erilaisin keinoin muokata kehoaan enemmän tätä ideaalia vastaavaksi esimerkiksi urheilun, ruokavalion tai jopa kirurgian keinoin. Tämän yhteydessä on huomattava, että tällainen kehon muokkaaminen vaatii tiettyjä resursseja, joihin kaikilla

taas ei ole pääsyä, mikä voi asettaa nämä miehet alempiarvoiseen asemaa suhteessa niihin, joilla tarvittavia resursseja on. (Gerschick 2005, 373.) On myös mielenkiintoista havaita se, että vaikka ulkonäöstä ja kehosta huolehtiminen on perinteisesti nähty naisten toimintana, on myös nykymiehellä oikeus olla kiinnostunut siitä, miltä hän näyttää. Mieskehot on siis myös asetettu objekteiksi. (Gough 2018, 20.) Tämä havainto onkin linjassa edellä esitetyn kehon muokkaustarpeen ajatuksen kanssa. Vaikuttaakin siltä, että sen lisäksi, että arvioidaan, mihin keho pystyy, arvioidaan myös puhtaasti sen ulkomuotoa.

2.4.1 Maskuliinisuus ja urheilu

Hyvin usein urheilusta ja miehistä tai urheilusta ja maskuliinisuudesta puhuttaessa mainitaan se, kuinka urheilu on perinteisesti mielletty maskuliiniseksi alueeksi (ks. esim. Appleby & Foster 2013, 14). Michael A. Messner (2005, 314) toteaa, että miehet ovat luoneet urheilun instituutioksi, joka vahvistaa miesten kategorista valta-asemaa suhteessa naisiin. Messner liittää urheilun miehisyden myös modernisaation kehitykseen, joka esimerkiksi vähensi työn fyysisyyttä. Kun fyysistä voimaa ei enää ollut mahdollista laajasti todistaa työn saralla, tarvittiin jokin toinen areena, jolla miesten valta-asemaa ja maskuliinisuutta tuottaa. Urheilu alkoi palvella tätä tarkoitusta. (Messner 1992, 14.) Tiihonen toteaa, että urheilussa vallitsevat ihanteet vastaavat hegemonista maskuliinisuutta ja väittää jopa, että feminiinisyys ja epämaskuliinisuus eivät kuulu urheilun pariin. Urheilun näyttäytyessä ”oikeiden miesten” maailmana, asettaa se myös kaikki miehet paineen alle, jonka mukaan urheilussa olisi pärjättävä. Tiihosen mukaan urheilua on myös pidetty maskuliinisuuden viimeisenä linnakkeena. Koska urheilun voidaan katsoa olevan yksi niistä areenoista, jolla maskuliinisuutta opitaan ja tuotetaan, on syytä myös tarkastella urheilun maskuliinisuuskuvaa sekä mahdollisuuksia sen muutokseen. (Tiihonen 1999, 89; 1994, 229–230.) Tiihonen pitää urheilua myös yhtenä niistä areenoista, joilla poikien on mahdollista rakentaa omaa mieheyttään modernissa ympäristössä. Urheilu voi toimia eräänlaisena rituaalina miehistymiselle, sillä siitä on löydettävissä aiempien kulttuurien miehistymisriittien ja käytäntöjen kaltaisia toimintoja. Tiihonen nostaa toisaalta esiin myös mielenkiintoisen ajatuksen siitä, että sosiaalistuvatko pojat urheilussa maailmaan, jota ei urheilun ulkopuolella ole olemassa. (Tiihonen 1996, 35, 76.)

Messner puolestaan kritisoi ajatusta siitä, että pojat sosiaalistetaan maskuliinisuuteen urheilun avulla. Hän huomauttaa, että jo ennen urheiluun osallistumista pojat ovat olleet sukupuolijärjestyksen vaikutuksen alla. (Messner 2007, 50.) On mahdollista ajatella, että urheilun voimakas liittäminen maskuliinisuuteen ikään kuin pakottaa pojat ja miehet ottamaan osaa siihen, jotta he eivät tulisi leimatuksi epämiehekkäiksi.

Mikä urheilusta sitten tekee maskuliinista? Tiihonen listaa urheilun maskuliiniseksi käytännöiksi suorituskeskeisyyden, kärsimyksen ja kivun mahdollisuuden sekä sen sietämisen, voittamisen sekä sukupuolten eriarvoisuuden. Koska myös urheilun maskuliinisuus on tietyssä historiallisessa tilanteessa syntynyt sosiaalinen konstruktio, voidaan sitä myös muokata ja purkaa. Tiihonen esittääkin suorituskeskeiselle urheilulle haastajiksi kokemuskeskeisen urheilun, jossa nauttiminen ja onnistuminen ovat avainasemassa sekä yhteisöllisen urheilun, jossa esimerkiksi neuvotellaan ja kommunikoidaan muiden urheilijoiden kanssa. Näiden urheilun jakojen sisällä vallitsevat erilaiset maskuliinisuudet, jotka asettuvat urheilun kentällä hierarkkiseen suhteeseen keskenään. (Tiihonen 1994, 242–247.) Tiihosta mukaille vaikuttaa siis siltä, että urheilun maskuliinisuutta voidaan muokata nostamalla esiin suorituskeskeisyydestä poikkeavia urheilun muotoja. Messner esittää myös mielenkiintoisen huomion liittyen suorituskeskeisyyteen. Hänen mukaansa etenkin ensimmäisissä urheilukokemuksissa pojat ja miehet muistelevat yhteenkuuluvuutta ja hauskanpitoa muiden miesten kanssa. Noin 10 vuotiaiden poikien kohdalla on kuitenkin voitu jo huomata, kuinka osallistujien väliset hierarkiat ovat kehittyneet pärjäämisen mukaan. (Messner 2007, 51.)

Urheilu on myös yksi merkittävimmistä sosiaalisista areenoista, jolla maskuliininen keho tulee näkyväksi ja jolla sitä tuotetaan. Connell toteaaakin, että urheilun yksi sosiaalisista funktioista on ollut tuottaa sukupuolitettuja kehoja. Miesten dominanssi suhteessa naisiin ja miesten väliset hierarkiat tulevat näkyviksi urheilusuorituksissa ja ne myös symboloivat sukupuolieroja. (Connell 1995, 50, 54.) Jo aiemmin toin esiin sen, kuinka näkökulma kehoon on muuttunut passiivisesta aktiivisemmaksi. Esitin, että kehoja pyritään muokkaamaan paremmin vallitsevan maskuliinisuusihanteen mukaiseksi. Urheilu on yksi tällaisista muokkauskeinoista.

Vaikka urheilu yleensä yhdistetäänkin terveyteen ja sen ylläpitoon, on mielenkiintoista, kuinka miesten urheiluun liittyy myös paljon epäterveellisiä ilmiöitä. Messner listaa tällaisiksi esimerkiksi terveydelle vaaralliset harjoittelutavat, huumeet, alkoholin sekä erilaiset vammat. Nämä liittyvät voimakkaasti myös ajatukseen siitä, että miesten ei sovi näyttää kipua. Tällöin esimerkiksi erilaisilla huumausaineilla voidaan turruttaa kipu, jolloin nämä epäterveelliset vaikutukset saattavat myös jäädä huomiotta. (Messner 2005, 316–317.)

Vaikka maskuliiniseen urheiluun liitetään paljon negatiivisia piirteitä ja ilmiöitä, huomauttaa Messner, että keskustelussa olisi hyvä huomioida myös positiiviset vaikutukset. Suuri määrä poikia ja miehiä harrastaa urheilua, koska se mahdollistaa hauskanpidon, vuorovaikutuksen ja yhteenkuuluvuuden tunteen kokemisen. Mikäli urheilua tarkastellaan vain kilpa- ja huippu-urheilun kontekstissa, jäävät nämä positiiviset asiat huomaamatta. Kilpailemisen korostaminen tekee myös näiden positiivisten kokemusten tunnistamisen ja tunnustamisen vaikeammaksi miehille ja pojille urheilun parissa. (Messner 1992, 171.)

2.5 Muuttuva maskuliinisuus

Muiden muassa Michael S. Kimmel ja Michael Kaufman (1994, 216) ovat todenneet jo 90-luvulla, että mieheys on kriisissä. Kriisiäkin enemmän on pohdittu maskuliinisuuden muutosta ja sitä, miten ja miksi maskuliinisuus mahdollisesti muuttuu. Koska maskuliinisuudet ovat aina jonkun tietyn ajan tuotoksia, on muutos mahdollista yhteiskunnallisen muutosten myötä, mikäli sukupuolikäsityksiä haastetaan, kyseenalaistetaan ja uudelleen muovataan (Connell 2000, 13–14). Monien maskuliinisuuksien mahdollisuuden tunnistaminen on ollut yksi suunta maskuliinisuuden muutoksen analysoinnissa. Muutoksen suunnasta ja tarpeesta on esitetty erilaisia näkökulmia ja mieheyden kriisi on myös yhdistetty maskuliinisuuden muutokseen.

Kimmel (1987, 121) toteaa, että mieheyden kriisi johtuu siitä, että miehet ovat hämmentyneitä, eivätkä enää tiedä, miten ollaan ”tosi miehiä”. Kimmel ja Kaufman esittävät yhdeksi mieheyden kriisin syyksi globaalin muutoksen esimerkiksi työelämässä. Kun sukupuoliroolit työ ja -talouselämässä ovat muuttuneet, on perinteinen maskuliinisuus

joutunut muutospaineen kohteeksi, sillä mies ei enää olekaan perheen ainoa tulonlähde. Aiemmin miesten hallitsema julkinen tila on muuttunut myös naisten tilaksi, mikä on myös asettanut miehet uuteen asemaan, kun tämä alue ei ole enää vain heidän hallussaan. Yksi tähän muutokseen voimakkaasti vaikuttaneista tahoista on naisasialiike ja feminismi. (Kimmel & Kaufman 1994, 261–262.) Edwards puolestaan tarkentaa kriisin syytä seuraavasti. Mieheyden kriisin on aiheuttanut miesten vallan menetys esimerkiksi perheessä sekä töissä. Tästä syystä miehet ovat epävarmoja omasta mieheydestään ja siitä, miten heidän odotetaan toimivan. Edwards myös liittää tämän kriisin sekä epävarmuuden muun muassa miesten väkivaltaan sekä muihin mieheyteen negatiivisesti liitettyihin ilmiöihin. (Edwards 2006, 7–8.) Carrigan ym. kuvaavat mieheyden kriisin syyksi sen, että miehet eivät pysty toteuttamaan heille asetettua mieheyden ideaalia (Carrigan ym. 1985, 565.)

Kimmel ja Kaufman myös huomauttavat, että nämä muutokset ovat vaikuttaneet miehiin eri tavoin riippuen heidän sosiaalisesta statuksestaan ja siitä millaisessa suhteessa heidän maskuliinisuutensa on ollut esimerkiksi valtaan. On ollut jopa ironista, kuinka valta hierarkiassa korkeimmalla olleet miehet ovat kokeneet maskuliinisuutensa eniten uhatuksi, vaikka heidän asemansa suhteessa valtaan on pysynyt samana. Tähän vallan menetyksen tunteeseen on vaikuttanut se, että kentälle on tullut uusia toimijoita, jotka entisestä poiketen käyttävät myös valtaa. (Kimmel & Kaufman 1994, 261–262.) Mikko Lehtonen huomauttaa, että yhteiskunnassa tapahtuvat rakenteelliset muutokset aiemmin selkeitä luokituksia tarjonneissa kategorioissa kuten sukupuoliössä vaikuttavat myös yksilöiden identiteettiin, mikä aiheuttaa epävarmuutta (Lehtonen 1999, 77).

1970-luvulla miesasialiike ajatteli, että miehille olisi hyväksi omaksua feministinen ajattelutapa. Miesten ajateltiin yhtä lailla kärsivän rajoittavista sukupuolirooleista, joita feministit yrittivät ja yrittävät purkaa. Kaikkien miesten asema ei kuitenkaan ole sellainen, että sukupuolirooleja vastaan kannattaisi oman edun nimissä kamppailla. Connell kuitenkin huomauttaa, että miesten voi olla edullista osallistua maskuliinisuuden ja sukupuolijärjestyksen uudelleenmuotoiluun esimerkiksi heille läheisten naisten tähden. (Connell 2000, 202–204.) Jokinen puolestaan nostaa esiin sen, että miehet ovat esimerkiksi Suomessa sairaampia kuin naiset, yliedustettuina niin rikoksen tekijöinä kuin uhreinakin ja elävät keskimäärin naisia lyhyemmän elämän. Miehet näyttävät tässä valossa olevan yhtä

lailla sosiaalisten sukupuoliroolien uhreja, kuin naisetkin. (Jokinen 1999, 17–18.) Vaikka muutostavoite olisi naisten kanssa samansuuntainen, huomauttaa Connell (2000, 209), että miesten yhdistäminen muutoksen suuntaan toimimiseksi vaatii niiden kokemusten ja intressien korostamista, jotka erottavat heidät naisista.

George L. Mosse esittää, että yksi nykymieheyden muutoksen kulmakivistä on ollut se, että yhä useampi pystyy tunnistamaan sukupuolistereotyyppioita, joita miehiin liitetään. Vasta tällainen stereotyyppioiden tunnistaminen mahdollistaa niistä irti pääsemisen ja toisin toistamisen. (Mosse 1996, 193–194.) Mossen peräänkuuluttamaa kulttuuristen normien purkamista ovat harjoittaneet muun muassa pro-feministiset miehet. Normien vastustamisen lisäksi on pyritty vastustamaan feminiinisen ja maskuliinisen jaon luonnollisuutta. Connellin tapaan myös Hearn ja Collinson toteavatkin, että miehillä itsellään on parhaat mahdollisuudet vaikuttaa muutokseen. Etenkin kulttuurisesti dominoivassa asemassa olevien miesten panosta tarvitaan muutoksen aikaansaamiseksi. Heillä esimerkiksi voidaan katsoa olevan pääsy miesyleisöjen eteen, jolloin on mahdollista vaikuttaa juuri miehiin itseensä. (Hearn & Collinson 1994, 229.)

Keho voitaisiin asettaa maskuliinisuuden muutoksen rajaksi tai sen ulkopuolelle, mikäli se mielletään luonnon määrittämänä ja otetaan täysin annettuna. Kun keho nähdään myös historiallisesti konstruoituna ja kulttuurin määrittelemänä, voidaan maskuliinisuuden muutos ulottaa myös kehoihin. Koska maskuliinisuus määrittää miehenä olemista ja toimimista, on mahdollista muuttaa sitä, millaisia asioita pidetään miehille sopivina tehdä ja millaisia tunteita miehille esimerkiksi sallitaan. (Connell 2002, 206.)

Sipilä esittää, että hegemonista maskuliinisuutta vastaan kapinoivia kannattaa etsiä alisteisten maskuliinisuuksien joukosta. Vaikka kaikkien alisteisten maskuliinisuuksien yhteenliittymä lienee mahdoton jo pelkästään vaihtelevista resursseista johtuen, löytyy niiden joukosta kuitenkin selkeästi hegemonista maskuliinisuutta aktiivisesti vastustavia maskuliinisuuksia. Tällaiset kapinoivat maskuliinisuudet pyrkivät luomaan hegemonisen maskuliinisuuden kanssa kilpailevan maskuliinisen identiteetin. Maskuliinisuuden takka, jatkuva, joskus saavuttamattomankin tavoittelu on yksi selitys vaihtoehtoisten maskuliinisuuksien synnylle. Sipilä toteaa, että vaikka normista poikkeaminen voi aiheuttaa

tunnetta alisteisesta asemasta, voi se myös synnyttää uusia ajatustapoja ja vieraantumista hegemonisesta maskuliinisuudesta. (Sipilä 1994, 21–22.)

On huomattava, että joidenkin mielestä mieheys on vasta muuttumassa ja sen myös tarvitsee muuttua, kun taas toiset näkevät mieheyden muuttuneen jo. Muutoksen suunnasta ollaan myös montaa mieltä. Kimmel ja Kaufman kuvaavat esimerkiksi Amerikassa vaikuttaneen uuden miesliikkeen olevan sitä mieltä, että nykyajan miehet ovat tulleet kauaksi entisaikojen maskuliinisista miehistä. Tämä näkyy esimerkiksi siten, että miehet näyttäytyvät ”nössöinä” äitiensä ja puolisoidensa miellyttäjinä, joka ei enää käytä valtaa perheessä. Vahvaa maskuliinisuutta kaivataan takaisin ja se nähdään jonakin, joka täytyy teoilla ansaita, eikä pelkästään biologian tuotoksena. Nostamalla myyttisiä sankarimiehiä esimerkeiksi ja korostamalla näiden edustamaa soturimaskuliinisuutta toistetaan kuitenkin vain menneitä sukupuolistereotypioita, erotetaan miesten maailma naisista ja paetaan nykyhetkeä sekä käsillä olevaa muutosta. (Kimmel & Kaufman 1994, 263–266, 280, 286.) Onkin esitetty, että tervehenkinen moderni mies olisi juuri sekoitus sekä maskuliinista että feminiinistä, eikä vain maskuliiniseksi miellettyjä ominaisuuksia (Carrigan ym. 1985, 567).

3 VOIMISTELU SUKUPUOLITTUNEENA URHEILUNA

Edellisessä luvussa käsittelemme sukupuolta ja maskuliinisuutta sekä niihin liittyviä näkökulmia ja käsitteitä. Tässä luvussa tarkastelen sukupuolta yhteydessä urheiluun ja liikuntaan sekä yhdistän nämä voimisteluun. Voimistelu mieltyy Suomessa ainakin harrastajamäärien kautta vahvasti naisten lajiksi ja erityisesti voimistelun historia auttaa ymmärtämään voimistelun sukupuolittuneisuutta. Käsittelemme myös urheilun ja liikunnan sukupuolittuneisuutta yleisellä tasolla liittämällä sen muun muassa sukupuolistereotyyppioihin.

3.1 Liikunnan ja urheilun sukupuolittuneisuus

Liikunta ja urheilu ovat fyysisiä aktiviteetteja ja siksi myös ruumis ja sukupuoli ovat jatkuvasti läsnä liikunnan ja urheilun kentällä. Liitämme helposti erilaisia stereotyyppioita eri urheilulajeihin ja liikuntamuotoihin. Mielissämme jaamme lajit helposti miesten ja naisten lajeihin niiden vaatimien ominaisuuksien sekä harrastajakunnan sukupuolijakauman perusteella. Yhteiskunta määrittelee jotkut lajit sopiviksi pojille ja toiset taas tytöille, mikä on ehkä selkein esimerkki siitä, kuinka sukupuolta urheilussa tuotetaan (Appleby & Foster 2013, 1). Messner (2002, 66) huomauttaakin, että urheilu ja liikunta ovat lasten harrastetasolta aina huippu-urheiluun saakka yksi nyky-yhteiskunnan tiukimmin sukupuolitetuista instituutioista.

Liikunta ja urheilu voivat ensisijattellulla vaikuttaa täysin samalta asialta, mutta ne on myös mahdollista erottaa toisistaan. Harri Salinmäki määrittelee urheilun ja liikunnan siten, että liikuntaa voidaan pitää yläkäsitteenä, jonka alle sijoittuvat esimerkiksi harrasteliikunta, kuntoilu, harrasteurheilu sekä ammattilaisurheilu. Edellä mainittuihin pääluokkiin jakavana, erottelevan tekijänä toimii liikunnallisten toimintojen tekijän motivaatio. Urheilun erottaakin muusta liikunnasta kilpailu, tarkemmin sanottuna organisoitu kilpailu, joka noudattaa ennalta määrättyjä sääntöjä. Jos tekijän motivaatiota pidetään määrittävänä tekijänä, voi ulkoa käsin olla vaikea määrittellä kunkin liikkujan harjoittamaa liikuntaa kyseisiin pääluokkiin. Kuntoliikunnan ja kuntourheilun raja voi esimerkiksi olla varsin häilyvä, koska myös kilpailullisiin tapahtumiin osallistumisessa voi olla kyse ensisijaisesti

kunnon kohottamisesta kilpailemisen sijaan. (Salinmäki 2004, 64–68.) Urheilusta tai liikunnasta puhuttaessa on siis otettava huomioon, että erilaisia urheilun ja liikunnan muotoja on sekä kulttuurien sisällä, mutta myös kulttuurien välillä. Urheilu on myös aina sosiaalisten käytäntöjen myötä syntynyt kulttuurin tuote, jota uusinnetaan ja voidaan uudelleen muovata ajan kuluessa. (Hall 2002, 6–7.) Urheilun ja liikunnan sosiaaliset funktiot ovat myös todella vaihtelevia. Urheilu on esimerkiksi toiminut osana erilaisia rituaaleja, se voi olla viihdykettä yleisölle, keskinäistä kilpailua ja osalle myös ammatti. Urheiluun tai liikuntaan itse osallistuvalla sen hyödyt voivat myös olla monimuotoisia, fyysisiä, henkisiä ja sosiaalisia. (Appleby & Foster 2013, 1–3.)

Urheilun ja liikunnan välisen jaon sijaan tämän tutkimuksen kannalta kiinnostavampaa on jako miesten urheilun ja liikunnan sekä naisten urheilun ja liikunnan välillä, vaikkakin jakolinjat sukupuolten suhteen ovatkin osittain kytköksissä myös urheilun ja liikunnan erontekoihin. Seuraavaksi pyrin avaamaan urheilun ja liikunnan sukupuolittuneisuuden taustoja sekä sitä, miten sukupuolittuneisuus näkyy.

Karen M. Appleby ja Elaine Foster (2013) avaavat urheilun sukupuolittuneisuutta naisten osallistumisen historian kautta. Aikamme ehkä tunnetuimman ja arvostetuimman urheilutapahtuman, Olympialaisten juuret ulottuvat antiikin Kreikkaan ja sen katsotaan olevan myös yksi voimakkaimmin nykyistä urheilukulttuuria muovanneista instituutioista. Ennen kaikkea olympialaiset olivat tuolloin vain miesten juhla, johon naisilta pääsy oli ehdottomasti kielletty. Tämä koski osallistumista sekä urheilijana että katsojana. (Appleby & Foster 2013, 4.) Myös ensimmäiset modernit olympialaiset vuonna 1896 olivat vain miesten urheilun juhlaa (Borish 1996, 44). Naiset oli suljettu pois kilpailuista modernin olympialiikkeen perustajan paroni Pierre De Coubertinin sukupuolikäsitysten perusteella. Hänen mukaansa naisten osallistuminen olympialaisiin olisi siveetöntä ja epäsopivaa käytöstä naisille. De Coubertin koki hikoilevan naisen irvokkaaksi ja rumaksi, mikä on vastoin naisen luonnollista esteettisyyttä. (Leigh 1974, 19.) Seuraavissa olympiakisoissa vuonna 1900 naiset sen sijaan pääsivät jo mukaan kilpailemaan vastustuksesta huolimatta ja pikkuhiljaa naisten osallistuminen olympialaisiin on lisääntynyt. (Appleby & Foster 2013, 4.) Olympialaiset ovat vain yksi esimerkki naisten kilpaurheiluun osallistumisesta. Naiset

ovat päässeet mukaan kilpa- ja huippu-urheiluun asteittain ja eri tahtiin eri puolilla maailmaa, mutta myös takapakkeja on kehityksessä otettu (ks. esim. Laine 2004).

Vaikka naiset ovat olleet pitkään kilpaurheilun ulkopuolella, ei se tarkoita sitä, etteivätkö naiset olisi harjoittaneet liikuntaa. Leena Laine toteaa, että esimerkiksi 1800-luvulla ruumiinharjoituksia oli kyllä suunnattu molemmille sukupuolille, mutta sukupuolten syyt liikunnan harjoittamiselle olivat erilaisia. Tämä liittyi vahvasti siihen, millaiseksi naisten ja miesten tehtävät yhteiskunnassa miellettiin. Naisten tehtävänä oli synnyttää ja huolehtia perheestä, joten naisten fyysiset aktiviteetit tähtäsivät terveyden ja synnytyskyvyn ylläpitoon. Miesten urheilu puolestaan nähtiin vahvasti sotilaallista maanpuolustuskykyä ylläpitäväksi ja kehittäväksi. (Laine 2004, 117–118.) 1800-luvun puolivälissä esimerkiksi Englannissa keskiluokkaisten perheiden vapaa-ajan määrä kasvoi palvelusväen myötä ja erilaiset pelit toimivat yhtenä vapaa-ajanviettopapana. Peleissä myös naiset saattoivat olla mukana, mutta vain tiettyjä lajeja pidettiin naisille sopivina harrastaa. Tällaisia lajeja olivat esimerkiksi krocketti sekä tennis, joita pidettiin kunniallisina ja muutoinkin sopivina heikommalle sukupuolelle. Kilpailullisissa urheilutapahtumissa naisille jäi katsojan rooli. Huomioitavaa on, että urheillessaan naisen tuli kuitenkin aina säilyttää naisellisuutensa esimerkiksi pukeutumisen muodossa. Sekä naisten liikunnan vastustus että sen puoltaminen pohjautuivat naisen reproduktiivisuuden säilyttämiseen ja vaalimiseen. Joidenkin lajien nähtiin esimerkiksi olevan suoraan haitallisia synnyttämiskyvylle tai rintaruokinnalle. Vain tiettyntyyppinen, riskitön liikunta nähtiin naisen terveyttä ylläpitävänä. (Hargreaves 2002, 55, 57.)

Naisten osallistumista urheiluun ja tiettyjen lajien epäsopivuutta naisille on siis perusteltu historiassa monin eri tavoin. Naisten osallistumista urheiluun on vastustettu esimerkiksi sen perusteella, että urheilu maskulinisoi naisia, eikä siksi ole hyväksi heille. Monet perusteet ovat myös liittyneet tavalla tai toisella naisten fysiologiaan. (Appleby & Foster 2013, 4–5.) Etenkin naisten osallistumista maskuliiniseksi miellettyihin lajeihin ja kilpailuun on vastustettu voimakkaasti. Kilpaurheilun ei nähty sopivan yhteen äitiyden kanssa ja esimerkiksi maskuliinistuminen yhdistettiin heikentyneeseen lisääntymiskykyyn. (Pfister 2013, 168–169.)

Appleby ja Foster liittävät naisten urheilun kasvun naisten osallistumiseen etenkin ei-kilpailulliseen liikuntaan sekä huippu-urheilu instituution ulkopuoliseen kilpaurheiluun. Tyttöjen ja naisten osuus on ja on ollut jo aiemmin huomattava vapaa-ajan liikuntamuodoissa sekä esimerkiksi erilaisissa koulujenvälisissä urheilukilpailuissa. Tämän on nähty lisäävän tasa-arvoa erityisesti urheilun ja liikunnan julkisella sektorilla kuten kouluissa. (Appleby & Foster 2013, 5–9.) Messnerin mukaan naisten osallistuminen urheiluun kasvoi suorastaan dramaattisesti 1970-luvulla. Tämä naisten osallistumisen kasvu on näkynyt sekä harrasteurheilussa että kilpa- ja huippu-urheilussa aina olympialaisia myöden. On kuitenkin huomattava, että pelkkä naisten osuuden kasvu urheilun tilastoissa ei tarkoita tasa-arvon saavuttamista urheilussa muutoin. (Messner 2007, 2.)

Vaikka kaikilla on ainakin näennäisesti pääsy urheilun pariin sukupuolesta riippumatta, voidaan urheilua silti edelleen pitää sukupuolittuneena alueena, jossa miehet ja naiset eivät ole usealta kannalta katsottuna kovinkaan tasa-arvoisia. Naisten ja miesten urheilussa on eroja esimerkiksi näkyvyyden, ammattimaisuuden ja rahan suhteen. Urheiluun liittyvät sukupuolistereotyytiat tuntuvat myös istuvan edelleen tiukassa ja vaikuttavan esimerkiksi sukupuolten eri lajeihin osallistumiseen. (Pfister 2013, 171–173.) On myös huomattava, kuten Ojala (2016, 178), että myös miehet voivat joutua neuvottelemaan paikastaan urheilussa, eikä mieheys aina tarjoa ensisijaisuutta juuri sen vuoksi, että urheilun sukupuolittuneisuuden vuoksi osaa urheilusta pidetään nykyään naisten alueena.

3.1.1 Urheilun ja kehon suhde

Urheilu ja keho liittyvät läheisesti yhteen ja siksi myös sukupuolella on kehoa ja urheilua tarkasteltaessa korostunut rooli. Urheilu asettaa urheilijan kehon, joka on sosiaalisen määrittelyn ja tulkinnan kohde, kuten muutkin ihmisruumiit, alttiiksi katseille, arvioinnille ja kritiikille. Vaikka kyse on urheilusta, on huomattava, että tämä arviointi ei liity pelkästään siihen, mihin keho pystyy, vaan myös sen ulkomuotoon. (Greenleaf & Petrie 2013, 119–120.)

Länsimaisessa ajattelussa sukupuoli on perinteisesti ajateltuna koodattu ruumiiseen, eli fyysinen, ulkoinen olemus määrittää sukupuolta. Naisten ja miesten kehoihin on liitetty erilaisia toivottuja ominaispiirteitä. Kun miehen vartalon oletetaan olevan lihaksikas ja muutenkin voimakas, odotetaan naisen vartalon puolestaan olevan kaikin puolin miestä pienempikokoinen ja hoikka. Näiden ruumiillisten ominaisuuksien on oletettu tukevan myös muita miehiin ja naisiin liitettyjä ominaisuuksia, kuten naisilla passivisuutta ja riippuvuutta ja miehillä taas aktiivisuutta. Koska lihaksikkuutta ja fyysistä voimakkuutta pidetään maskuliinisena, pidetään tämän tyyppistä kehoa sopivana kehona miehille ja pojille. Naisille on puolestaan tarjolla kaksi erilaista hyväksyttyä ruumiin mallia, langanlaiha ja pitkä huippumallin vartalo sekä vähärasvainen ja urheilullinen, mutta silti kurvikas alusvaatemallin vartalo. Joka tapauksessa voidaan sanoa, että tietyillä kehon piirteillä on sukupuolittuneita merkityksiä. Tähän sosiaalisesti muovattuun kehomuottiin sopivalla ruumiilla saa yleensä hyväksyntää ja sen voidaan katsoa olevan myös sosiaalisen pääoman tuottaja, kun taas sukupuolitettuun ruumisnormiin sopimattomasta ruumiista, kuten esimerkiksi ylipainoisesta ruumiista rangaistaan kiusaamisella ja sosiaalisella stigmalla. (Greenleaf & Petrie 2013, 119–120.)

Perinteisesti naiset ovat joutuneet suuremman paineen alaisiksi koskien sosiaalisia ja sukupuolitettuja ruumisnormeja, mutta nykyään myös miehet kohtaavat noita samoja paineita. Kun urheilussa keho on suorituksen keskiössä, on sen muoto sekä suoritus arvioinnin kohteena. Koska kilpailusarjat on jaettu pääasiassa aina sukupuolittain, korostuvat miesten ja naisten oletetut keholliset erot. Media esittää yhä enemmän kuvia urheilullisista ruumiista ja media onkin sekä näiden ruumisnormien ylläpitäjä ja uusintaja, mutta myös niiden välittäjä. Urheilijoiden ruumiista on näin tullut tavoiteltavia, tosin myös liioiteltuja ideaalityyppejä. Se mikä korostuu mies- ja naisurheilijoiden ruumiissa, poikkeaa toisistaan. Naisten kohdalla itse ruumis ja sen muoto saavat suurimman huomion ja naisruumis joutuu usein seksuaalisoinnin kohteeksi, kun taas miesten kohdalla ruumiin suorituskyky on keskeisemmässä asemassa (Greenleaf & Petrie 2013, 120.). Elizabeth M. Parsons ja Nancy E. Betz ovat todenneet, että mitä enemmän laji keskittyy ulkomuotoon ja esittämiseen, sen feminiinisempänä sitä pidetään ja nämä lajit voivat asettaa urheilijan kehon yhä enemmän objektivoinnin kohteeksi. Voimistelu on tutkimusten mukaan yksi tällaisista lajeista. (Parsons & Betz 2001.)

Christy Greenleaf ja Trent A. Petrie nostavat esiin myös sen, että urheilun kehoihanteet eivät välttämättä vastaa täysin yhteiskunnassa yleensä vallitsevia ihanteita. Mitä paremmin jokin laji vastaa käsitystä siitä, mitä pidetään sopivana naisille ja miehille, sitä paremmin kyseisen lajin ihannekehot vastaavat myös yleisiä nais- ja mieskehon ihanteita. Mikäli lajin fyysiset vaatimukset poikkeavat esimerkiksi naiskehoille yleisesti asetetuista ihanteista, voivat kyseisen lajin urheilijat joutua tasapainoilemaan myös kahdenlaisten ihanteiden ristipaineessa, mikä voi aiheuttaa epävarmuutta omasta kehosta. Jatkuva esillä ja arvioinnin kohteena olo saa urheilijat myös hyvin tietoisiksi omista kehoistaan ja niiden mahdollisista puutteista. (Greenleaf & Petrie 122–124.)

3.1.2 Urheilun sukupuolistereotyyppit

Kuten toin jo aiemmin stereotyyppien yhteydessä esiin, sukupuolistereotyyppit sekä määrittelevät millaisia miesten ja naisten oletetaan oleva, mutta myös mitä pidetään sopivana miehille ja naisille. Sen lisäksi, että sukupuolistereotyyppit erottelevat esimerkiksi miesten ja naisten työt, se erottelee myös miesten ja naisten urheilulajit sen perusteella, millaisena naisten ja miesten ominaisuuksia pidetään ja mitkä lajit ovat niiden perusteella sopivia kummallekin sukupuolelle.

Urheilun sukupuolittuneisuuteen liittyy vahvasti jako miesten ja naisten lajeihin, kuten jo luvun alussa toin esiin. Tämä segregatio on merkityksiä luova ja perustuu miesten ja naisten konstruointiin biologisten sukupuolierojen pohjalta. (Laine 2004, 118–119). Kyseisen ideologian taustalla vaikuttaa ja on vaikuttanut käsitys urheilusta miehisenä alueena, kuten muutkin julkiset alueet ovat. Jako naisten ja miesten lajeihin perustuu siihen, mitä pidetään sopivana tai epäsopivana käyttäytymisenä ja ominaisuuksina kummallekin sukupuolelle. Erottelu ei siis perustu sille, mitä kukin voi tehdä, vaan mitä yhteiskunnan mukaan kenenkin pitäisi tehdä. (Appleby & Foster 2013, 14.) Nathalie Koivulan (2001, 378) mukaan naisille sopivina lajeina pidetään siis sellaisia lajeja, joissa naiset voivat toteuttaa feminiinisyyteen stereotyyppisesti liitettyjä piirteitä ja ominaisuuksia ja soveltaa samaa logiikkaa myös maskuliinisiin lajeihin. Tällaiset yhteiskunnalliset määrittelyt lajien sopivuudesta tai

epäsopivuudesta eri sukupuolille luonnollisesti rajoittavat sekä naisten että miesten osallistumista tiettyihin lajeihin. Naisten laajentunut osallistuminen eri lajeihin on myös muokannut joistakin lajeista ikään kuin sukupuolineutraaleja, eli kyseisiä lajeja ei enää vahvasti mielletä kummankaan sukupuolen lajeiksi. On kuitenkin huomattava, että sekä neutraalien lajien että miesten ja naisten lajien määrittelyt vaihtelevat alueittain. Esimerkiksi jalkapallo mieltyy Yhdysvalloissa neutraaliksi lajiksi, kun taas monessa muussa maassa sitä pidetään selkeästi miesten lajina. (Appleby & Foster 2013, 14–15.) Mary Louise Adams huomauttaa myös, että miesten ja naisten lajien välillä on määrällinen epätasa-arvoa. Miesten lajeiksi miellyttyjä lajeja on paljon enemmän, kuin naisten lajeiksi miellettyjä ja ne ovat myös kulttuurisesti arvostetumpia. (Adams 2011, 70.)

Olen jo eritellyt sukupuolittuneiden lajijakojen taustoja, mutta mitkä lajit sitten konkreettisesti ovat naisten ja mitkä miesten? Koivulan mukaan feminiinisiksi lajeiksi miellyvät voimakkaimmin erilaiset tanssit, aerobic, voimistelu, taitoluistelu ja ratsastus, kun taas maskuliinisiksi lajeiksi ajatellaan esimerkiksi jalkapallo, jääkiekko, kamppailulajit, nyrkkeily, painonnosto sekä moottoriurheilu. Hän myös osoittaa, kuten jo aiemmin tässäkin luvussa on tullut esiin, että feminiinisyyteen ja naisellisuuteen liitetään myös urheilussa esteettisyys, kauneus ja seksikkyyys. Mikäli lajin tavoite on muokata kehosta stereotyyppisesti feminiiniseen ideaaliin sopiva, tekee se myös lajista feminiinisen, vaikka siinä tarvittavat ominaisuudet eivät varsinaisesti feminiinisiksi miellysikään. Tämä on vahvasti yhteydessä myös naisia objektivoidaan maskuliiniseen kulttuuriin, jossa naiset asetetaan muita miellyttäväiksi ja viehättäviksi katseen kohteiksi. Maskuliinisiksi miellettyjen lajien kohdalla laji miellettiin sitä maskuliinisemmaksi, mitä useampi maskuliinisena pidetty ominaisuus siihen liittyy tai mitä enemmän tällaista maskuliinista ominaisuutta se vaatii. Tällaisia ominaisuuksia ovat muun muassa vaarallisuus tai väkivaltaisuus, kova vauhti, joukkuehenki, kestävyys ja voima. (Koivula 2001, 378–388.)

Kuten jo aiemmin totesin, ovat naiset nykypäivänä päässeet mukaan kaikkeen urheiluun, mutta se ei silti tarkoita sitä, että lajien jako naisten ja miesten lajeihin olisi poistunut. Tämä näkyy etenkin lajien harrastaja ja kilpailijatilastoissa, joista voidaan erottaa selkeästi tiettyjä lajeja, jotka ovat nais- tai miesvaltaisia. Esteettiset lajit tuntuvat olevan edelleen naisvaltaisia

ja vauhdikkaat tai erityisen paljon voimaa tai tarkkaa taitoa vaativat lajit puolestaan miesvaltaisia. (Pfister 2013, 172–173.)

Adams nostaa esiin myös sen, että mikäli sukupuoli nähdään kaksinapaisesti vastakohtina, aiheuttaa se myös sen, että sukupuolitetuista urheilulajeista tulee sellaisia. Tällöin esimerkiksi taistoluisteleva poika tai mies ei voi olla maskuliininen, koska hän harjoittaa feminiinisenä pidettyä urheilulajia. Tällainen ajattelutapa myös marginalisoi entisestään sitä mahdollisesti hyvin vähäistä harrastajamäärää, joka on ikään kuin väärän sukupuolen lajissa mukana. Näiden urheilijoiden sukupuoli-identiteetti ja seksuaalisuus tulevat usein myös kyseenalaistetuiksi. Feminiinisessä lajissa mukana olevan miehen heteroseksuaalisuus kyseenalaistetaan pelkästään lajivalinnan tähden. Adams nostaa esiin myös sen, että vaikka naiset ovat jatkuvasti laajentaneet osallistumistaan miesten lajeiksi miellettyihin urheilulajeihin, ei samaa ole tapahtunut miesten osallistumisessa naisten lajeihin. Tämä syynä on se, että pojille ja miehille sukupuolistereotyyppien rikkomisen seuraukset ovat identiteetin ja statuksen suhteen suuremmat kuin tytöillä ja naisilla. (Adams 2011, 46, 71.) Leslee A. Fisher, Susannah K. Knust ja Alicia J. Johnson nostavat kuitenkin esiin huomion, että sekä miesten että naisten osallistuminen sukupuolistereotyyppien vastaisiin urheilulajeihin olisi erityisen tärkeää. Sen ansiosta ennakkokäsitysten purkaminen olisi mahdollista, mikä avaisi yhä useammille mahdollisuuden harrastaa urheilua välittämättä ennakkoluuloista. (Fisher, Knust & Johnson, 2013, 27.)

Kuten Appleby ja Foster (2013, 14) toteavat, on joidenkin lajien kohdalla tapahtunut myös muutosta sen suhteen, että jotkut lajit mieltyvät aiemman maskuliinisen sijaan neutraaleiksi ja näissä jaoissa on myös alueellisia eroja, jotka voivat johtua esimerkiksi vallitsevista kulttuurisista normeista. Gertrud Pfister myös huomauttaa, että vaikka lajivalinnan tekee aina yksilö, vaikuttaa tuohon valintaan monenlaiset prosessit. Lajien sukupuolittuminen on ollut pitkä historiallinen prosessi, samoin kuin tähän jakoon sosialisoituminen, joten myös muutos vaatii aikaa ja sen täytyy tapahtua myös yhteiskunnan ja organisaatioiden tasolla, jotta se voi näkyä yksilöiden valinnoissa. (Pfister 2013, 176.) Messner nostaa kuitenkin juuri yksilöiden toiminnan keskeiseksi stereotyyppien purkamisen ja muokkaamisen välineeksi. Vastustamalla sukupuolinormeja esimerkiksi normin vastaisella lajivalinnalla voi osallistua näiden normien vastustamiseen. Messner huomauttaakin, että usein vastustaminen kulkee

käsi kädessä myös näiden normien uusintamisen kanssa. Tällöin normien vastustamisen lisäksi voidaan saman aikaisesti myös vahvistaa näitä normeja ikään kuin kompensoimalla normin rikkovaa toimintaa vahvistavalla toiminnalla. (Messner 2007, 3.) Tästä esimerkkinä voisi olla vaikkapa mies cheerleader, joka korostaa kuitenkin lajissa tarvittavaa voimaa, mikä mieltyy maskuliiniseksi, vaikka laji onkin feminiinisenä pidetty.

3.2 Voimistelu

Voimistelu toimii ”sateenvarjokäsitteenä” useille eri lajeille, joilla on kaikilla omat erityispiirteensä. Useimmille sana voimistelu tuo mieleen olympialaisissa esiintyvät voimistelulajit, kuten miesten ja naisten telinevoimistelun tai rytmisen voimistelun. Näiden lisäksi on olemassa useita muita voimistelulajeja, joissa ei kilpailla olympialaisissa, joissa on omat kilpailujärjestelmänsä ja joista osa on vain kansallisesti harrastettuja. Kaikissa voimistelumuodoissa ei edes kilpailla, vaan on olemassa myös kuntovoimistelua. Niin kutsutut ei-kilpailulliset voimistelulajit pääsevät kuitenkin esille esimerkiksi ympäri maailmaa järjestettävillä voimistelufestivaaleilla. (Russell 2013, 3.)

Suomessa voimistelun lajiliittona toimii Suomen Voimisteluliitto, johon kuuluu 374 jäsenseuraa, joissa on noin 130 000 jäsentä. Se on Suomen suurin naisten ja tyttöjen liikuttaja. Voimisteluliiton alla toimii yhdeksän eri kilpailulajia. Kahdeksan näistä lajeista on kansainvälisiä kilpailulajeja: akrobatiavoimistelu, joukkuevoimistelu, kilpa-aerobic, miesten telinevoimistelu, naisten telinevoimistelu, rytmisen voimistelu TeamGym sekä trampoliinivoimistelu ja näiden lisäksi Voimisteluliiton alainen kilpailulaji on tanssillinen voimistelu, joka on kansallinen laji. Voimisteluliitto nimeää yhdeksi tavoitteekseen tarjota mahdollisimman monipuolista liikuntaa kaikille. (Suomen Voimisteluliitto 2017a.)

3.2.1 Voimistelun historia

Voimistelu on lajina mielenkiintoinen, sillä se, kuten käytännössä kaikki muukin urheilu on ollut alun perin miesten urheilua, mutta voimistelun kohdalla määrittely on kääntynyt

päälaelleen ja nykyään voimistelua pidetään naisten lajina. Voimistelun historian tarkastelu auttaa ymmärtämään tätä muutosta ja voimistelun nykytilaa.

Kauimmillaan voimistelun historia voidaan ulottaa antiikin Kreikkaan, josta on lähtöisin ajatus siitä, että ihmisen molemmat puolet, ruumis ja henki tarvitsevat yhtä lailla kehittämistä ja harjoittamista. Voimistelunopetus oli yksi poikien kasvatuksen osa-alueista, jonka avulla tähdättiin sekä kunnan kansalaisten kasvattamiseen että sotilaiden fyysiseen koulutukseen. (Pulkkinen 1917, 6, 10–15.) Mosse (1996, 40) huomauttaa, että voimistelulla on ollut merkittävä vaikutus aina antiikin ajoista lähtien myös sille, millaisena pidämme ihanteellista mieskehoa. Nykyiset voimistelulajit ja niiden kehitys ovat saaneet vaikutteita esittävästä taiteesta, sotilaallisesta harjoittelusta, lääketieteestä ja kasvatuksellisista näkökulmista (Russell 2013, 3–8). Se, miten voimistelu ymmärretään nykypäivänä, on hyvin kaukana siitä, mitä voimistelu antiikin Kreikassa oli. Voimistelun ytimen muodostivat tuolloin paini, juoksu, hyppy, kiekonheitto sekä keihäänheitto. (Pulkkinen 1917, 31–32.) Voimistelulla tunnuttiin viittaavan yleisesti liikuntaan ja ruumiinharjoitukseen eikä johonkin tiettyyn lajiin. Nykyvoimistelulla ei siis antiikin ajan voimistelun kanssa tunnu olevan muuta yhteistä, kuin nimitys.

Myös esimerkiksi 1700-luvun saksassa voimistelu tarkoitti vielä liikunnallisia harjoituksia ylipäänsä. Nykyaikaisen voimistelun juuret voidaan joka tapauksessa jäljittää 1700-luvun Saksaan ja filantropinistiseen ruumiinkasvatukseen. Tähän sisältyy sekä telinevoimistelu että ilman telineitä harjoitettava voimistelu. Vapaaharjoitukset sisältävät muun muassa käyntiä, hyppyjä, käännöksiä ja vartalon taivutuksia sekä kiertoja. Voimistelua harjoitettiin myös erilaisissa kuviomuodostelmissa. Näin voitiin kehittää sekä yksilön ominaisuuksia, mutta myös ohjata yksilöä palvelemaan suurempaa ryhmää. (Suomela 1926, 23–44, 80–81.) Koska saksalaisen voimistelun pääasiallinen tavoite oli muokata ruumista sotaan sopivaksi, oli se suunnattu alkuun vain miehille. 1800-luvun aikana nousi kuitenkin myös huoli kaupungistumisen ja teollistumisen vaikutuksista tyttöihin ja naisiin. Etenkin vuosisadan puolenvälin jälkeen voimistelusta tuli laajalti Euroopassa liikuntamuoto myös tytöille ja naisille tavoitteenaan edistää terveyttä ja kauneutta. Pfister huomauttaakin, että voimistelusta tuli 1900-luvulla Euroopassa lähes täysin naisten laji, jonka tavoitteena oli korostaa nimenomaan feminiinisyyttä. (Pfister 2013, 165–166, 170.)

Voidaan siis huomata, että voimisteluun on liittynyt esteettisyys sen alkuaajoista lähtien. Vaikka tavoitteena on ollut myös esimerkiksi sotilaallinen suoriutuminen, nousee ruumiin ulkomuodon muokkaus esiin voimistelun kehityksen kuvauksissa voimakkaasti. Tämä esteettisyyden vaatimus on modernissa yhteiskunnassa perinteisesti liitetty naisiin ja feminiinisyyteen, kuten lajien sukupuolittuneisuuden yhteydessä toin esiin, joten sen on varmasti vaikuttanut voimistelun naisistumiseen.

Suomessa voimistelun juuret ulottuvat myös 1700-luvun lopulle ja se onkin varhaisinta järjestäytyntä ruumiinkulttuuria, jota suomessa on harjoitettu. Suomalainen voimistelu on saanut runsaasti vaikutteita edellä esitellystä saksalaisesta voimistelusta, eli sen juuret ovat vahvasti sotilasvoimistelussa. Varhaisimmassa vaiheessa voimistelu kuului aatelistoikien kasvatukseen ja myöhemmin voimistelu on sisältynyt muun muassa kadettikoulujen koulutusohjelmaan. Suomalaisen sotilasvoimistelun ihanteet ja tavoitteet nojasivat 1800-luvulla pitkälti saksalaisiin näkemyksiin, joiden mukaan uljas ryhti sekä voimakas ruumis olivat merkkejä jalosta luonteesta ja rohkeudesta. 1900-luvun alussa klassisen sotilasvoimistelun korvasi uusi sotilasvoimistelu, joka vastasi myös kehittyneen sodankäynnin vaatimuksia. Äärimmäinen järjestelmällisyys ja sääntillisyydet korostuivat ja rautasauvaa käytettiin harjoituksissa kivääriä symboloimassa. Yleisen asevelvollisuuden myötä voimistelu säilytti asemansa sotilaskoulutuksessa, mutta sen määrä väheni ja voimistelusta tuli lähinnä suojeluskuntien harjoittamaa toimintaa. Suojeluskuntavoimistelu säilytti piirteitä sotilasvoimistelusta, mutta siihen lisättiin elävämpi ja voimakkaampi suoritustapa, jossa vaadittiin myös notkeutta. Suojeluskuntien voimistelutoimintaan kuuluivat vahvasti kenttänäytökset ja voimistelujuhlat. (Sarje 2012, 67–81.) Esittävän voimistelun historia Suomessa palautuukin selkeästi näihin näytöksiin ja voimistelujuhliin.

Saksalaisen voimistelujärjestelmän lisäksi suomalaisessa voimistelussa näkyy myös ruotsalainen Pehr Erik Lingin kehittämä voimistelujärjestelmä. Jos saksalainen voimistelujärjestelmä korosti ennen kaikkea voimistelun kasvatuksellisia pyrkimyksiä, oli lingiläisen voimistelujärjestelmän pääasiallinen tavoite terveyden edistäminen ja ylläpito. (Teräsvirta 1960, 11–12.) Vaikka Lingin voimistelujärjestelmä oli alun perin kehitetty pojille ja miehille, muodosti se myöhemmin naisvoimistelun pohjan Suomen lisäksi muun muassa Englannissa (Pfitser 2013, 166). Suomessa mies- ja naisvoimistelu ovat kulkeneet

pitkälti eri teitä ja naisvoimistelu on toisinaan ollut jopa miesvoimistelua edellä. Esimerkiksi naisvoimistelunopettajia alettiin kouluttaa ennen miesopettajia. (Teräsvirta 1960, 15.)

3.2.2 Suomalainen naisvoimistelu

1900-luvun alkupuolella Pohjoismaissa naisten urheilulajina kukoisti erityisesti voimistelu, kun muu naisten urheilu, etenkin kilpaurheilu, ei ollut laajalti hyväksyttyä. Voimistelu nähtiinkin vaihtoehtona kilpaurheilulle, jonka avulla oli mahdollista vaalia perinteisenä pidetty feminiinisyyttä. (Pfister 2013, 169–170.) Toisaalta Aino Sarje toteaa, että vielä 1880-luvulla vallinnut porvarillinen, passiivinen naiskuva sai Suomessa väistyä nimenomaan naisvoimistelun kehityksen myötä. Naisten voimistelutoiminta rikkoi useita aikansa sosiaalisia käytäntöjä. Esimerkiksi naisten esiintyminen perinteisesti miehisenä pidetyssä julkisessa tilassa ja naiset itse organisoimassa voimistelutoimintaa olivat radikaaleja muutoksia. Naisvoimistelun katsottiin myös tarjoavan uuden ihanteen naisen ulkomuodolle. Entisen haurauden sijaan uusi nainen oli ennen kaikkea terve, hyväryhtinen ja jopa lihaksikas. (Sarje 2010, 84.) Naisvoimistelu onkin ollut yksi merkittävimmistä suomalaisen naisurheilun eteenpäin viejistä (Yle, 23.09.2010).

Suomalaisen naisvoimistelun historia henkilöityy pitkälti voimistelunopettaja Hilma Jalkaseen (1889–1964), jota pidetään suomalaisen naisvoimistelun kehittäjänä ja jolla on naisvoimistelupiireissä suorastaan kulttimaine (Sarje 2011, 37). Jalkanen omaksui omalta voimistelunopettajaltaan perinteisestä ruotsalaisesta kunto- ja asentovoimistelusta kehitetyn taidevoimistelun, jonka harjoitusten tuli ilmentää esimerkiksi reippautta, iloa, jaloutta ja ylevyyttä. (Sarje 2011, 37–39.) Jalkasen naisvoimistelussa näkyivät myös saksalaiset vaikutteet, kun komentovoimistelun korvasivat 1930-luvulla vapautuneisuus ja luovuus... Jalkasen naisvoimistelun keskiöön nousikin luovuuden lisäksi luonnollinen liikkuminen, jonka ajatus oli peräisin tanssista. Liikkeet perustuivat hengitykseen ja sydämen sykkeeseen ja niitä ohjasi keskustaliikkeen ideaali. Tanssin ja voimistelun välillä Jalkanen ei nähnyt lajieroa, vaan ainoastaan aste-eron. Naisvoimistelu myös yhdisti kunto- ja taidevoimistelun yhdeksi yhteiseksi järjestelmäksi. (Sarje 2011, 38–39, 41–43.) Jalkasen kehittämän naisvoimistelun ydinpiirteiksi voidaan listata terveyden edistäminen, ryhdikkyys ja

esteettisyys, jonka perunan luovat dynaamisuus, virtaavuus ja lantiolähtöisyys (Sarje 2011, 46–48; Sarje 2003, 27).

Hilma Jalkasen työ suomalaisen naisvoimistelun kehittämiseksi näkyy edelleen suomalaisessa voimistelussa, sillä sen seuraajia ovat tanssillinen voimistelu sekä joukkuevoimistelu, jotka pohjautuvat molemmat pitkälti Jalkasen kehittämään liikekieleen ja joista joukkuevoimistelu on noussut kansainväliseksi kilpailulajiksi aina mm-tasolla saakka (Sarje 2011, 53–54). Molempien lajien kuvailuissa esiintyvät Voimisteluliiton internetsivuilla muun muassa virtaavuus ja vartaloliikkeet, jotka olivat esillä jo suomalaisen naisvoimistelun kuvauksissa. (Suomen Voimisteluliitto ry, 2017b; Suomen voimisteluliitto ry, 2017c.)

Vaikka naisvoimistelu onkin tarjonnut naisille oman, omat ominaispiirteensä omaavan lajinsa, ei naisvoimistelu ole kaikista näkökulmista katsottuna naisten aseman edistäjänä urheilun kentällä. 1900-luvun alkupuolella naisvoimistelupiirit olivat hyvinkin kriittisiä kilpaurheilun suhteen, etunenässä naisvoimistelun opettajat. Kilpaurheilu nähtiin kansallisia ruumiinharjoitusperinteitä uhkaavana ja vierasperäisenä. Naisvoimistelu on toiminut ikään kuin vaihtoehtona kilpaurheilulle fyysisen kasvatuksen periaatteillaan, joiden perustana oli myös ajatus siitä, mikä on sopivaa erityisesti naisille ja tytöille. Näin naisvoimistelun edelläkävijät olivat tietoisesti feminisoimassa voimistelunkulttuuria. Toisaalta naisten voimisteluseuroissa ja liitoissa toimineet naiset olivat myös haastamassa miesten hegemoniaa liikuntakulttuurissa. (Laine 2004, 119.) Vaikka kilpailua alkuun vastustettiinkin ja naisvoimistelu näyttäytyi nimenomaan kilpaurheilun haastajana, tuli kilpaileminen kuitenkin lopulta mukaan suomalaiseen naisvoimisteluun. Ensimmäiset kisat, joukkuevoimistelun mestaruuskisat, järjestettiin vuonna 1947. Ennen kilpailujen yleistymistä erilaiset voimistelunäytökset toivat naisvoimistelua yleisöjen nähtäville. (Suominen 2019, 123–125.)

Suomessa naisvoimistelu näyttää kehittyneet melko kauaksi miesvoimistelusta. Tässä kehityksessä korostuu jo aiemmin esiin tuomani kilpailullisuuden sekä kuntoliikunnan välinen eronteko. Naisvoimistelusta tuli naisten oma liikuntamuoto ja sitä selkeästi myös kehitettiin naiselliseen suuntaan muun muassa edellä eriteltyjen keveyden, harmonisuuden,

kauneuden ja tanssillisuuden vaatimuksilla. Suomalaisen naisvoimistelun kuvauksissa tuntuu esiintyvän varsin laajasti ne ominaisuudet, joiden perusteella laji tulee määriteltyksi naisten lajiksi. Tässä yhteydessä on kuitenkin mielenkiintoista, että lajia on tietoisesti kehitetty siihen suuntaan eli näyttää siltä, että siitä on haluttukin tehdä naisten laji.

Vaikka tämä tutkimus käsittelee miesvoimistelua, on naisvoimistelun tarkastelu myös paikallaan. Tämä johtuu ensinnäkin siitä, että etenkin Suomessa naiset ja naisvoimistelu ovat jo pitkään hallinneet voimistelun kentällä. Toinen merkittävä syy sille, miksi olen nostanut naisvoimistelun esiin, on se, että etenkin tanssillinen voimistelu on merkittävässä roolissa myös esittävän voimistelun parissa. Moni tanssillisen voimistelun joukkue osallistuu myös esittävän voimistelun kilpailuihin ja toimii näin esittävässä voimistelussa mukana oleville miehille vertailukohtana.

3.2.3 Esittävä voimistelu

Kutsun tämän tutkimuksen keskiössä olevaa voimistelua esittäväksi voimisteluksi. Se ei itsessään ole mikään rajattu laji, vaan nimensä mukaisesti voimistelua, jonka pääasiallinen tavoite on esiintyä. Vaikka juuri totesin, että esittävä voimistelu ei ole virallinen laji, viitataan tässä tutkimuksessa esittävään miesvoimisteluun lajina, sillä miellän sen kuitenkin selkeästi omaksi kokonaisuudekseen voimistelun sisällä. Periaatteessa mikä tahansa voimistelulaji voi olla myös esittävää voimistelua, mikäli sitä esitetään yleisölle jossakin muussa yhteydessä, kuin kyseisen lajin kilpailuissa. Esittävä voimistelu sijoittuu ikään kuin kilpavoimistelun ja pelkästään ohjatuissa harjoituksissa tapahtuvan harrastevoimistelun väliin. Sen tarkoituksena ei ole kilpailla huipulla ammattimaisesti, mutta omaa osaamistaan halutaan kuitenkin päästä näyttämään yleisön eteen. Esittävässä voimistelussa korostuu sen nimen mukaisesti esittäminen, eli taiteellinen ulottuvuus. Kun tämä vielä yhdistetään voimisteluun, joka jo valmiiksi mieltyy feminiiniseksi lajiksi, on myös esittävä voimistelu helppo lokeroida naisten lajiksi.

Esittävää voimistelua nähdään varmasti jokaisessa voimisteluseuran järjestämässä näytöksessä, mutta sille on myös liiton taholta luotu oma areenansa ja kilpailunsa. Lumo-

kilpailut ovat Voimisteluliiton alaisia kilpailuja, joissa kilpaillaan Gym for life sarjoissa, jotka on tarkoitettu nimenomaan eri voimistelulajien esittäväälle voimistelulle sekä tanssille. Gym for life sarjoissa sarjarajoja määrittää joukkueen koko sekä se, onko käytössä telineitä vaiko ei. Näin saadaan yhteensä neljä kilpailusarjaa. Kilpailun tuomaroinnin osa-alueita ovat yleisvaikutelma, viihdyttävyyys, omaperäisyys sekä tekniikka, laatu ja turvallisuus. (Suomen Voimisteluliitto 2017d; Suomen Voimisteluliitto 2019) Nämä arvioinnin osa-alueet ovat saman kaltaiset, kuin 1960 – 80-luvuilla korostuneet näytösvoimistelun piirteet. Suomisen mukaan myöskään tuolloin voimistelun puhtaus ei välttämättä ollut keskiössä ja näin mukaan yritettiin houkutella monen ikäisiä harrastajia. (Suominen 2019, 124.)

Sen sijaan, että osallistujat laitettaisiin tuomareiden toimesta selkeään lineaariseen paremmuusjärjestykseen, jaetaan joukkueet kolmeen kategoriaan, kultaa, hopeaa ja pronssi. Näihin kategorioihin jako tapahtuu tuomareiden pisteiden perusteella, mutta näitä pisteitä ei julkaista, vain ainoastaan kategoriat. Kultakategoriaan sijoittuneet joukkueet palkitaan mitalein. (Suomen Voimisteluliitto 2017d; Suomen voimisteluliitto 2019) Suomessa kilpailtavat Gym for Life -sarjat vastaavat pääosin kansainvälisessä World Gym for Life tapahtumassa kilpailtavaa näytöskilpailua, jossa arvioinnin periaatteet ovat samat. (Suomen voimisteluliitto 2017e.) Omanlaisensa gym for life kilpailusarjoista tekee siis se, että samassa sarjassa kilpailijoita voi olla useista eri lajeista, kaiken ikäisiä ja mitä sukupuolta tahansa. Perinteisistä kilpailuista se poikkeaa myös perinteisen sijoituslistauksen puuttumisella sekä urheilullisten saavutusten sijaan esiintymiseen ja viihdyttävyyteen liittyvien saavutusten korostumisella arvioinnissa.

3.2.4 Miesvoimistelu

Voimistelun historia ja lajikatsaus osoittavat, että miesvoimistelu ei ole mikään uusi ilmiö, vaan miehiä on nähty telinevoimistelun lisäksi myös esittävän voimistelun saralla esimerkiksi kenttänäytöksissä. Näissä massanäytöksissä ohjelmat muodostuivat marssimuodostelmista sekä avorivistöissä tehtävistä liikkeistä. Ohjelmat perustuivat vauhtiin ja massan voimaan, eikä liikkeissä ollut kuolleita hetkiä tai jäykkyyttä, vaan rumpusäestyksen tahtiin tehtävät liikkeet olivat joustavia ja silmiä hiveleväksikin kutsuttuja.

(Sarje 2012, 79.) Vaikka näissä vanhan ajan kenttänyttöksissä korostuvat myös maskuliiniseksi mielletyt ominaisuudet, kuten vauhti ja voimakkuus, on näiden kuvailuissa havaittavissa myös nykyään feminiiniseksi miellettyjä piirteitä kuten esteettisyys.

Voimistelun harrastajamäärien tilastojen perusteella on mahdollista tarkastella miesten määrää voimistelussa, vaikka ne eivät vielä kerrokaan lajin maskuliinisuudesta tai feminiinisuudesta sinänsä mitään. Voimisteluliiton vuoden 2018 vuosikertomuksen mukaan sen jäsenistä miehiä ja poikia oli noin 16%, naisia ja tyttöjä puolestaan 84% (Suomen Voimisteluliitto 2018). Kauden 2018-2019 esittävän voimistelun lisensseistä 4% oli miesten lisenssejä ja suomalaiset miehet ovat osallistuneet myös voimistelun suur tapahtumiin sekä Suomessa että maailmalla (Tamminen, Päivi, Henkilökohtainen tiedonanto 13.05.2019). Edellä esitellyissä luvuissa mukana ovat sekä pojat että miehet, joten aikuisten miesten tarkkaa osuutta ei ole mahdollista sanoa. Joka tapauksessa näiden lukujen valossa voimistelu näyttää nauttivansa naisten lajilta, jossa miehet ovat selkeässä vähemmistössä.

Suomessa miesten on tällä hetkellä mahdollista osallistua Voimisteluliiton lajeista telinevoimisteluun, akrobatiavoimisteluun, kilpa-aerobicin, TeamGymiin, joukkuevoimisteluun, tanssilliseen voimisteluun sekä esittävään voimisteluun. Joukkuevoimistelussa sekä tanssillisessa voimistelussa miehet ovat ainakin toistaiseksi mukana naisten kanssa samoissa joukkueissa, joskin joukkuevoimistelussa on kansainvälisissä kilpailuissa oma sarjansa sekajoukkueille. Lajikirjo näyttää siis tarjoavan harrastamisen mahdollisuuksia melko laajasti myös miehille.

Maailmalla harrastetaan myös miesten rytmistä voimistelua, jota harjoitetaan esimerkiksi Japanissa, jossa lajin juuret ovat, Espanjassa, Pohjois-Amerikassa, Venäjällä sekä Australiassa. Kansainvälinen voimisteluliitto FIG ei kuitenkaan tunnusta kyseistä lajia, joten siinä on mahdollista kilpailla vain epävirallisesti. Miesten rytmisen voimistelun muistuttaa osittain naisten rytmistä voimistelua, mutta siinä korostuvat voima, erilaiset voltit sekä kamppailulajien omaiset liikkeet. Irene Kamberidou, Despina Tsopani, George Dallas ja Nikolaos Patsantaras huomauttavat, että rytmistä voimistelua harrastavat miehet näyttävät suurelle yleisölle kuitenkin samanlaisina outouksina kuin esimerkiksi ensimmäiset jääkiekkoilevat ja jalkapalloilevat naiset. Tutkittaessa rytmisen voimistelun

lajiyhteisön sisäistä suhtautumista miehiin on kuitenkin havaittu, että miesten osallistuminen lajiin sai enemmistön kannatuksen. Miesten osallistuminen nähtiin myös lajin suosiota ja näkyvyyttä mahdollisesti kasvattavana. (Kamberidou, Tsopani, Dallas & Patsantaras 2009, 223–224, 228–229.)

Miesvoimistelusta puhuttaessa keskustelu ja tutkimus liittyvät yleensä miesten telinevoimisteluun, joka mieltyy vaadittujen ominaisuuksien, kuten voiman perusteella arkikäsitteissä varsin maskuliiniseksi. Vaikka myös niin sanotusti normin mukaista miesvoimistelua on, näyttäytyy voimistelu suurimmaksi osaksi feminiinisenä urheiluna, jossa mukana olevat miehet rikkovat sukupuolinormeja. Yksi merkittävimmistä tekijöistä tälle on varmasti se, että voimistelun ulkopuolisille henkilöille voimistelu näyttäytyy yhtenä kokonaisuutena, eikä useiden erilaisten lajien kattokäsitteenä. Näin miesvoimistelun moninaisuus jää huomaamatta ja kaikki voimistelu tulee luokiteltua stereotypisesti feminiiniseksi, jolloin siinä mukana olevat miehet asettuvat ennakkoluulojen kohteiksi.

4 TUTKIMUSKYSYMYKSET, AINEISTO JA MENETELMÄT

4.1 Tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on ottaa selvää, millaiseksi miehet kokevat asemansa naisvaltaisessa harrastusympäristössä, jollaisena tässä tutkimuksessa toimii voimistelu. Olen kiinnostunut selvittämään, millaisen vastaanoton miehet ovat saaneet harrastukselleen sekä harrastusyhteisön sisällä että sen ulkopuolella ja miten miehet ovat itse siihen suhtautuneet. Koska esittävä miesvoimistelu on ilmiönä tuore, on tarkoitukseni myös eritellä sen ominaispiirteitä. Näiden lisäksi tavoitteenani on selvittää, miten mieheys ja maskuliinisuus tulevat esiin esittävän miesvoimistelun harrastajien kokemuksissa.

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Millaista on esittävä miesvoimistelu harrastajien kuvaamana?
2. Miten miesten feminiiniseksi miellettyyn harrastukseen on suhtauduttu?
3. Miten ja millaisina mieheys ja maskuliinisuus näkyvät esittävän miesvoimistelijan kokemuksissa?

Tarkoitukseni on vastata etenkin kysymyksiin 1. ja 2. miesten omasta näkökulmasta. Pyrin tuomaan esiin heidän näkemyksensä lajista ja siihen liittyvistä ilmiöistä, sillä uskon, että se on paras tapa tavoittaa lajin olemus. Näin harrastajien oma ääni pääsee kuuluviin. Kolmannen tutkimuskysymyksen yhteydessä tulen vertaamaan aineistosta nousevia mieheyteen, sukupuoleen ja maskuliinisuuteen liittyviä havaintoja aiempiin teorioihin koskien maskuliinisuutta ja sukupuolta. Tavoitteena on tarkastella myös sitä, millaisia merkityksiä sukupuolelle annetaan ja miten siitä puhutaan, kun ollaan tekemisissä voimakkaasti sukupuolittuneen lajin kanssa ja vieläpä siten, että lajin sukupuolistereotypiaa rikotaan.

4.2 Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Haastattelun perusidea ja motivaatio on yksinkertaisimmillaan seuraava: helpoin ja tehokkain tapa saada selville, mitä joku ajattelee jostakin asiasta, on kysyä siitä häneltä (Eskola & Vastamäki 2007, 25). Haastattelu mahdollistaa tiedonhankinnan suuntaamisen tiedonhankintatilanteessa, koska kyseessä on suora kielellinen vuorovaikutustilanne. Haastattelu antaa mahdollisuuden muun muassa selventää ja syventää vastauksia pyytämällä esimerkiksi perusteluja sekä luo myös haastateltavalle enemmän mahdollisuuksia tulkita kysymyksiä ja toisaalta pyytää täsmennyksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 34–36.) Haastattelu on siis esimerkiksi kyselylomaketta joustavampi aineistonkeruumenetelmä. Sirkka Hirsjärvi ja Helena Hurme (2008, 35) toteavat myös, että haastattelu sopii sellaisten aiheiden kartoittamiseen, jotka ovat ennestään melko tuntemattomia, ja jotka toisaalta halutaan sijoittaa laajempaan kontekstiin. Edellä kuvaillut haastattelun ominaisuudet tiivistävät ne syyt, miksi se on tässä tutkimuksessa valittu aineistonkeruumenetelmäksi. Tavoitteeni oli saada mahdollisimman paljon tietoa tutkittavasta aiheesta osallistujien näkökulmasta. Koska ilmiö on varsin tuore ja toisaalta minulla oli omat ennakkokäsitykseni voimistelutaustani vuoksi, en halunnut rajoittaa vastausvaihtoehtoja, vaan antaa tilaa esimerkiksi tarkentaville kysymyksille.

Ryhmähaastattelu voidaan yksinkertaisimmillaan kuvata haastatteluksi, jossa ”haastattelija puhuu useille haastateltaville yhtä aikaa ja suuntaa väliin kysymyksiä myös ryhmän yksittäisille jäsenille” (Hirsjärvi & Hurme 2008, 61). Ryhmähaastattelusta voidaan erottaa ryhmäkeskustelu, jolloin termien käsitteellisen eron taustalla on nimenomaan haastattelijan rooli. Haastattelu voidaan ymmärtää tilanteeksi, jossa haastattelija kysyy ja ryhmä vastaa, kun taas ryhmäkeskustelussa korostuu ryhmän sisäinen vuorovaikutus ja merkitysten luominen. Käytetystä nimityksestä huolimatta ryhmämuotoisten haastattelujen olennaisin anti on osallistujien välinen vuorovaikutus ja yhteinen tiedontuottaminen. (Pietilä 2017, 111–113.) Tässä tutkimuksessa käytetty aineistonkeruutapa on ryhmähaastattelua, koska keskustelunomaisuudesta huolimatta tilanteet muistuttivat enemmän haastattelua, sillä haastattelijana ohjasin kysymyksilläni keskustelun kulkua, aiheiden vaihtumista ja tiettyjen aiheiden rajaamista keskustelun ulkopuolelle.

Pertti Alasuutari kiteyttää hyvin syyn miksi myös tässä työssä on valittu ryhmähaastattelu aineistonkeruumenetelmäksi. Kun haastateltava ryhmä on luonnollinen ryhmä, eli ryhmän jäsenillä on jo valmiiksi jotakin yhteistä, kuten esimerkiksi tässä tutkimuksessa harrastus, voi ryhmä alkaa keskustella myös keskenään haastattelijan jäädessä sivurooliin. (Alasuutari 2014, 151–152.) Haittapuolena ryhmähaastattelussa voi olla se, että subjektiiviset käsitykset jäävät keskustelun ulkopuolelle ja keskustelu keskittyy yhteisesti jaettuihin merkityksiin, koska ryhmän harjoittama kontrolli ja normit voivat johtaa jaetuista käsityksistä poikkeavien näkemysten itesesensuuriin. (Alasuutari 2014, 153.; Eskola & Suoranta 1998, 95) Toisaalta Hirsjärvi ja Hurme (2008, 61) toteavat, että kiinnostuneita voidaan olla juuri kollektiivisesti jaetuista käsityksistä yksilöiden subjektiivisten näkemysten sijaan. Haastatteluja tehdessäni en ollut määritellyt sitä, olenko kiinnostunut enemmän kollektiivisesti jaetuista käsityksistä vai yksilöiden subjektiivisista käsityksistä, jotten rajoittaisi aineistosta muodostuvaa kokonaiskuva. Uskon, että sekä jaettujen käsitysten että yksilöiden subjektiivisten massasta poikkeavien ajatusten avulla on mahdollista luoda kokemusten moninaisuutta vaaliva kokonaiskäsitys tutkittavasta ilmiöstä. Vaikka vuorovaikutus onkin ryhmäkeskusteluissa vahvasti läsnä, toimii se tässä tutkimuksessa välineenä monimuotoisempaan ja laajempaan aineistoon, eikä itse tutkimuksen kohteena.

Ryhmähaastattelu toteutettiin teemahaastatteluna, joka on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä. Tällöin jokin haastattelun näkökohdista on lyöty lukkoon, mutta ei kaikkia. Teemahaastattelun esikuvana voidaan pitää fokuoitua haastattelua (*the focused interview*), jonka ominaispiirteitä ovat haastateltaville yhteinen kokemus, tutkijan perehtyneisyys tutkittavaan ilmiöön ja sen pohjalta luotu tilanneanalyysi, analyysin perusteella luotu haastattelurunko ja haastattelun suuntaaminen tutkittavien subjektiivisiin kokemuksiin tutkijan ennalta analysoimista tilanteista. Teemahaastattelu poikkeaa esikuvastaan siten, että se ei edellytä yhteistä kokemusta, vaan oletuksena on, että kaikkia yksilön kokemuksia ja ajatuksia voidaan tutkia menetelmän avulla. Lyhyesti teemahaastattelua voi kuvata tilanteeksi, jossa haastattelu kohdistetaan tiettyihin teemoihin, joista keskustellaan. Puolistrukturoidun menetelmän teemahaastattelusta tekee se, että haastattelun aihepiirit, teemat, ovat kaikille haastateltaville samat, mutta niiden järjestys voi esimerkiksi vaihdella. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47–48.)

Valitsin teemahaastattelun aineistonkeruutavaksi, sillä se mahdollistaa melko vapaan keskustelun, mutta toisaalta myös keskustelun rajaamisen tutkimuksen keskiössä oleviin teemoihin. Koska olen kiinnostunut nimenomaan osallistujien kokemuksista ja heidän tekemistään tulkinnoista, on teemahaastattelu myös siksi oivallinen tapa kerätä aineistoa. Siinä korostuvat metodologisesti nimenomaan osallistujien tekemät tulkinnat ja asioille annetut merkitykset (Tuomi & Sarajärvi 2018, 65). Koen osallistujien tekemien tulkintojen korostamisen erityisen tärkeäksi oman sisäpiiriläisyyteni vuoksi, johon myöhemmin palaan, sillä tiedostan kokemuksiemme erilaisuuden mahdollisuuden, joka täytyy ottaa huomioon sekä haastattelujen suunnittelussa, niiden toteutuksessa ja myöhemmin analyysissa.

Teemahaastattelussa oletuksena on se, että tutkija on alustavasti perehtynyt tutkittavaan ilmiöön ja käsiteltävästä ilmiöstä tekemänsä analyysin perusteella tutkija koostaa haastattelun teemarungon. Teemarunkoa koostaessa ei laadita kysymysluetteloa, vaan luettelo käsiteltävistä teemoista. Näiden teema-alueiden alle puolestaan voidaan koostaa tarkentavia kysymyksiä, joiden avulla haastattelua ohjata. Teema-alueita luotaessa on hyvä ottaa huomioon se, että haastateltavien kokemukset tutkittavasta ilmiöstä ovat riippuvaisia hänen elämäntilanteestaan, joten teemat eivät saa olla liian tiukkarajaisia, jotta aiheen mahdollinen moninaisuus pääsee esiin. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47, 66.)

Haastatteluissa käytetty teemarunko (liite 1.) on koostettu pääasiassa tutkimuskysymysten perusteella, mutta myös lajityhteisön tuntemukseni auttoi kysymysten laadinnassa. Hirsjärvi ja Hurme (2008) korostavat kielen merkitystä haastattelulle toteamalla, että haastattelun osallistajat ovat kaikki sekä sanoman vastaanottajia että lähettäjiä, eikä ole aivan sama, miten asioita kysytään. Osallistujien vastaukset heijastavat aina haastattelijan kysymyksiä ja myös haastateltavat itse voivat toimia kysymysten ja näkökulmien tarkentajina. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48–49, 66.) Alasuutari (2014, 149) huomauttaa myös, että kysymykseen vastaaja pyrkii aina luomaan jonkun käsityksen itselleen siitä, mitä kysymyksellä on ajettu takaa ja millaisia vastauksia kysyjä mahdollisesti olettaa saavansa. Nämä seikat huomioon ottaen muodostin haastattelurungon siten, että maskuliinisuutta ei ole nostettu korostuneesti esiin missään haastattelun kohdassa. Tämä siksi, että pelkäsin maskuliinisuus sanan käytön aiheuttavan haastateltavien puheessa maskuliinisuuden tarpeetonta korostumista. Tällä valinnalla jätin tietoisesti tilaa joko korostaa tai olla korostamatta maskuliinisia piirteitä.

Pyrin myös muodostamaan kysymykset niin, että ne eivät oleta osallistujilla olevan mitään tiettyjä kokemuksia, vaan antavat mahdollisuuden kertoa kaikista kokemuksista.

4.2.1 Sisäpiiriläisyys

Tässä tutkimuksessa käytettyä aineistonkeruumenetelmää voidaan pitää myös sisäpiirihaastatteluna. Tällöin tutkija on itse jollakin tapaa osa sitä sosiaalista todellisuutta, jota hän on tutkimassa. Tutkija ja tutkittava ovat siis molemmat jollakin tapaa osallisina tutkittavassa ilmiössä. ”Sisäpiiriläisyys syntyy jostakin sellaisesta asiasta, joka erottaa haastateltavat laajasta ihmisjoukosta, mutta joka on yhteinen haastattelijalle ja haastateltaville.” (Juvonen 2017, 398–399.) Tämän tutkimuksen tapauksessa sisäpiiriläisyys on muodostunut samaan toimintaan osallistumisesta. Sekä minä tutkijana että tutkittavat harrastamme voimistelua ja olemme näin osa sen lajiyhteisöä. Tässä tutkimuksessa sisäpiiriläisyydestä on ollut hyötyä etenkin haastateltavien saavuttamisen sekä haastattelutilojen ja tilanteiden sopimisen kannalta.

Sisäpiirihaastattelun etuna voi pitää myös sitä, että yhteiset kokemukset, koodistot ja kieli ovat myös tutkijalle tuttuja ja ne tuottavat jaettua ymmärrystä. Tämän seurauksena vuorovaikutuksesta muodostuu usein mutkatonta. Toisaalta tämä voi aiheuttaa esimerkiksi sitä, että asioita jätetään sanomatta, koska haastattelijan oletetaan ne jo sisäpiiriläisyytensä kautta itsestään selvinä tietävän. Tätä Juvonen kutsuu kotoisuudeksi. (Juvonen 2017, 401–402.) Pyrin välttämään tällaista asetelmaa pyytämällä kuvailemaan ja kertomaan asioita, kuten niitä kertoisi jollekin täysin asiasta tietämättömälle. Koetin myös ikään kuin häivyttää omaa sisäpiiriläisyyttäni keskusteluiden aikana tuomalla esiin sukupuoltani, jonka vuoksi en automaattisesti voinut tietää miesvoimisteluun liittyvistä erityispiirteistä.

Sisäpiiriin kuuluvalla haastateltavalla ja myös haastattelijalla voidaan olettaa olevan vahvat käsitykset siitä, millainen tutkimuksen kohteena oleva sisäpiiri on ja millaisia jaettuja käsityksiä sen sisällä on. Tämä voi rajoittaa osallistujan vastauksia, jos hän ei esimerkiksi halua antaa yleisesti jaettujen käsitysten vastaista tietoa. Haastateltava voi olla varovainen sanoissaan myös siksi, ettei aiheuttaisi haittaa muille sisäpiiriin kuuluville henkilöille

paljastamalla heistä esimerkiksi arkaluontoista tietoa. (Juvonen 2008, 349.) Tiedostan, että erityisesti tehdessäni sisäpiirihaastattelua ryhmässä, voi edellä kuvattu muodostua ongelmaksi yhteisvaikutuksessa jo aiemmin kuvatun tutussa ryhmässä tehdyn ryhmähaastattelun tuomien mahdollisten ongelmien kanssa.

Sisäpiiritutkijan paikantumista tutkimuskenttään voidaan kuvata kaksoisposition kautta, jolloin läheisyys ja etäisyys vuorottelevat suhteessa tutkimuskohteeseen. Haastattelijan on muodostettava käsitys omasta positiostaan tutkittavassa yhteisössä ja tunnistettava omat sitoumuksensa. On myös otettava huomioon, että haastateltavilla voi olla haastattelijaan liittyviä ennakkokäsityksiä ja toisaalta käsityksiä tutkimuksen kohteena olevasta sisäpiiristä ja sen oletuksista. Toisaalta on hyvä muistaa, että sisäpiirihaastattelulla ei yleensä ole tarkoitus tavoittaa kiistattomia faktoja, vaan löytää ja ymmärtää sisäpiirissä jaettuja käsityksiä. Sisäpiirihaastatteluihin liittyy olennaisesti myös sisäpiiripaljastukset ja niiden mahdollisuus. Tällöin korostuu etenkin haastattelijan eettinen vastuu siitä, että julki ei tule sellaista tietoa, joka voisi olla haitaksi esimerkiksi jonkun maineelle. Tutkija voi sisäpiiritutkimuksessa toisinaan joutua puun ja kuoren väliin, sillä hän on vastuussa tutkimustulosten vaikutuksista sisäpiiriin sekä ulkopuolisten mielikuviin sisäpiiristä. (Juvonen 2017, 403–408.) Jo tutkimusta suunnitellessani oletin aiheen olevan kiinnostava voimistelupiireissä myös miehiä laajemmin. Tämän vuoksi korostin haastateltaville jo ennen haastatteluihin suostumista ja haastattelutilanteiden alussa, että tutkimustulokset ovat julkisia ja tulen saattamaan ne myös Suomen Voimisteluliiton tietoon. Näin jokaisella oli tiedossa se, että myös joku muu sisäpiiriin kuuluvista voi tutkimuksen lukea. Tiedostin tämän voivan vaikuttaa haastateltavien antamiin vastauksiin, mutta tutkimuseettisesti pidin sitä oikeana valintana.

4.3 Aineisto ja sen keruu

Tutkimukseen osallistujat on valittu siten, että tiedossani oli kaksi esittävän miesvoimistelun joukkuetta, jotka osallistuvat Voimisteluliiton kilpailuihin. Tietojeni mukaan nämä ovat myös ainoat kilpailevat miesjoukkueet esittävässä voimistelussa. Halusin haastatella nimenomaan kilpailevia miesvoimistelijoita, sillä ajattelin heillä olevan laajemmin

kokemusta harrastusyhteisöstään, kuin pelkästään kuntoilumielessä voimistelevilla. Näiden joukkueiden harrastajat tavoitin joukkueiden valmentajien kautta sähköpostitse. Toisen joukkueen kohdalla vierailin joukkueen harjoituksissa kertomassa tutkimuksestani ja sopimassa halukkaiden osallistujien kanssa haastattelupäivistä. Toisen joukkueen kanssa haastattelujen ajankohdista sovittiin valmentajan välityksellä sähköpostitse. Tutkimukseen osallistui yhteensä 20 voimistelijaa. Kummastakaan joukkueesta kaikki jäsenet eivät osallistuneet haastatteluun. Haastateltavien saamisessa sekä haastattelujen muussa järjestämisessä sisäpiiriläisyydestäni oli selkeästi hyötyä, sillä tiesin jo etukäteen keitä lähestyä.

Haastattelut toteutettiin välillä 13.02.–10.03.2019. Molempien joukkueiden osallistujat jaettiin kahteen ryhmään haastattelun ryhmäkoon pitämiseksi maltillisena, eli haastatteluja toteutettiin neljä kappaletta. Ryhmät olivat 4-6 hengen ryhmiä ja jako niihin perustui siihen, mikä joukkueen kanssa sovitusta päivästä sopi kenellekin. Jari Eskola sekä Jaana Vastamäki (2007, 29–30) toteavat, että haastateltavan osallistuminen haastatteluun kannattaa tehdä mahdollisimman helpoksi käytännön järjestelyiden kannalta ja esimerkiksi haastattelutilan tuttuus osallistujalle voi edistää haastattelun onnistumista. Tätä ohjetta seurasin sopiessani haastattelujen toteutuksista. Ensimmäiset kaksi haastattelua toteutettiin paikallisen voimisteluseuran neuvotteluhuoneessa ja jälkimmäiset kaksi harjoittelutilana toimivan koulun pukuhuoneessa. Kaikki neljä haastattelukertaa olivat osallistujien toiveesta ennen ryhmien harjoituksia, jotta heidän oli mahdollisimman helppo osallistua. Haastatteluille ja sitä edeltäneille ohjeistuksille oli varattu aina kaksi tuntia. Yhdenkään ryhmän kanssa koko tuota aikaa ei käytetty, joten arvioin, että aikaa olleen sopivasti, eikä mitään jäänyt sanomatta ainakaan kiireen vuoksi.

Joukkueiden jako neljäksi haastatteluryhmäksi tehtiin käytännön sanelemien ehtojen perusteella, kuten olen edellä kuvannut. Tämä mahdollisti mahdollisimman monen kiinnostuksensa ilmaisseen osallistumisen haastatteluun. Se, että ryhmien sisällä osallistujat olivat toisilleen tuttuja, edisti tulkintani mukaan haastattelujen keskustelunomaista luonnetta, kuten olin toivonutkin. Ryhmien sisällä syntyi kuitenkin varsin vähän keskenään eriäviä mielipiteitä ja näkökulmia, minkä otaksun johtuvan myös siitä, että osallistujat olivat samasta joukkueesta. Jos ryhmissä olisi ollut jäseniä molemmista joukkueista, olisi tämä

voinut tuoda haastattelujen sisälle enemmän vaihtelua ja moninaisempia näkökulmia. Toisaalta kyseinen menettely olisi vaikeuttanut haastattelujen käytännön järjestelyjä ja olisi näin voinut verottaa myös osallistujien määrää.

Jo osallistumishalukkuutta kartoitettaessa joukkueiden jäseniä informoitiin osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja mahdollisuudesta vetäytyä tutkimuksesta milloin tahansa. Ennen varsinaisen haastattelun aloitusta tutkimukseen osallistuville annettiin informaatio tutkimukseen osallistumisesta sekä tutkimuksen tavoitteista sekä suullisesti että kirjallisella tietosuojailmoituksella. Tässä yhteydessä osallistujille kerrottiin myös aineiston anonymisoinnista, ja siitä, että valmiissa tutkimuksessa käytetyt sitaatit muokataan sellaisiksi, ettei kukaan ole tunnistettavissa niistä. Tutkittaville tiedotettiin myös siitä, että aineistoa tullaan käyttämään ainoastaan tässä tutkimuksessa ja se tuhoetaan tutkimuksen valmistuttua. Informaation saannin jälkeen vapaaehtoisesti tutkimukseen osallistuvat allekirjoittivat suostumuslomakkeen, jolla vahvistivat osallistumisensa ja antoivat luvan käyttää haastattelua tutkimuksen aineistona.

Osallistujien perustiedot kerättiin kirjallisella perustietolomakkeella (liite 2). Vasta tämän jälkeen aloitettiin varsinainen haastattelu. Pyysin osallistujia kertomaan haastattelun aluksi nimensä, koska kirjoitin koko haastattelun ajan runko litterointia varten, johon merkitsin, missä järjestyksessä haastateltavat puhuivat. Aloitin jokaisen haastattelun teemarungon ensimmäisestä teemasta. Kaikkien neljän ryhmän kanssa myös loput teemat käytiin läpi samassa, suunnittelemani järjestyksessä, mutta teemojen sisällä kysymysten järjestys ja muoto vaihtelivat. Tähän syynä oli se, että keskustelun omaisen luonteen vuoksi osa kysymyksistä tuli käsiteltyä joko kokonaan tai osittain ennen kuin ehdin kyseisiä kysymyksiä esittää. Kun kaikki suunnittelemani teemat oli käsitelty, annoin haastateltaville mahdollisuuden halutessaan kertoa vielä jotakin joko käsittelemistämme teemoista tai yleisesti jotakin harrastukseensa liittyvää, minkä kokeva vielä tärkeäksi sanoa. Vain yhdessä haastattelussa osallistujilta löytyi vielä jotakin, jonka he halusivat lisätä. Myös tästä voi vetää sen johtopäätöksen, että teemojen alle hahmotellut kysymykset kattoivat käsitellyt teemat laajasti, eikä osallistujien mielestä käsittelemättä jäänyt tärkeitä aiheita. Ensimmäisen ja kolmannen haastattelun lopuksi pyysin osallistujia olemaan keskustelematta haastattelun sisällöistä joukkueovereidensa kanssa ennen, kuin kaikki olisivat osallistuneet

haastatteluihin. Tämä siksi, että en halunnut tulevien osallistujien valmistelevan vastauksiaan, jotta spontaani keskustelunomaisuus ei kärisi.

Huomattavaa oli se, että kiinnostavien puheenvuorojen jälkeen usein haastatteluryhmän muut jäsenet kysyivät vielä tarkentavia lisäkysymyksiä tai kertoivat oman näkemyksensä käsiteltyyn asiaan. Tästä johtuen haastattelijan puheenvuorot jäivät jopa oletettua vähäisemmiksi. Edellä kuvatusta voi myös vetää sen johtopäätöksen, että yksi ryhmähaastattelun parhaista puolista tuli esiin näissä haastatteluissa ja valittu haastattelutapa täytti sille asetetut odotukset.

Kaikki haastattelut tallennettiin nauhoittamalla ne äänitiedostoiksi. Tämän jälkeen kaikki neljä litteroitiin omaksi tekstitiedostokseen. Kuten jo aiemmin olen tuonut esiin, on ryhmähaastattelulla omat hyvät ja huonot puolensa. Yksi haasteista liittyy aineiston litterointiin. Vaikka se on nopeampi tapa kerätä tietoa, kuin yksittäisten ihmisten haastattelut, voi sen litterointi olla huomattavasti haasteellisempaa, koska toisinaan sen hahmottaminen, kuka on äänessä voi olla vaikeaa (Hirsjärvi & Hurme 2008, 62). Myös tämän tutkimuksen haastattelutallenteilla oli toisinaan yhtäaikaista ja päällekkäistä puhetta, jolloin sanojaa oli vaikea tunnistaa. Litterointia helpotti kuitenkin haastattelujen alussa käydyt nimikierrokset ja valmis litterointirunko, jota kirjoitin koko haastattelujen ajan. Näin puheenvuorolle oli helpompi löytää oikea sanoja, kun apuna oli lista puhujien järjestyksestä. Vaikka litteroinnin tavoitteena olikin tallenteiden mahdollisimman tarkka purkaminen taukoineen ja naurahduksineen, en pidä pieniä epätarkkuuksia olennaisina virheinä, sillä tutkimukseni kannalta tärkeämpää on se, mitä on sanottu, kuin se miten tai kuka on sanonut.

4.3.1 Aineisto

Haastattelujen pituus vaihteli 56 minuutista 91 minuuttiin ja niiden yhteenlaskettu pituus oli 5 tuntia ja 38 minuuttia. Tekstimuotoisen aineiston yhteispituudeksi saatiin 61 sivua fonttikoolla 12 ja rivivälillä 1. Haastatteluaineistot muodostuvat 1057 puheenvuorosta, joista 979 oli haastateltavien puhetta. Puheenvuorojen pituus vaihteli muutaman sekunnin hymähtelystä useamman minuutin pitkiin puheenvuoroihin.

Kaikki haastatteluun osallistuneet henkilöt olivat miehiä ja heitä oli yhteensä 20. Tutkimukseen osallistuvien keskimääräinen ikä oli 49 vuotta vanhimman haastateltavan ollessa 71-vuotias ja nuorimman 29-vuotias. Suurin osa haastatteluun osallistuneista miehistä eli avio- tai avoliitossa, vain kaksi oli eronnut ja yksi ei vastannut siviilisäätystä koskevaan kysymykseen. 17 vastaajalla oli vähintään alempi korkeakoulututkinto ja kolme vastaajaa ilmoitti ylimmäksi suoritetuksi koulutukseksi lukion. Kaikilla vastaajista oli vähintään yksi lapsi. Miehet olivat harrastaneet voimistelua yhdestä kahdeksaan vuoteen keskiarvon ollessa neljä vuotta. Yksikään vastaaja ei tuonut esille harrastaneensa ennen kyseiseen ryhmään tuloa muita voimistelulajeja. Perustietolomakkeessa kysyttiin myös vastaajan muita harrastuksia. Jokainen vastaaja nimesi vähintään yhden harrastuksen voimistelun lisäksi. Suurin osa nimetyistä harrastuksista oli liikuntaharrastuksia, kuten pyöräily, hiihto, lenkkeily ja kuntosalilla käynti. Mukaan mahtui sekä yksilö- että joukkuelajeja. Liikuntaharrastusten lisäksi esiin tuli myös autot sekä veneet, lasten harrastuksissa mukana olo sekä seuratoimintaan osallistuminen. Voimistelun kaltaisia muita harrastuksia oli vain yhdellä vastaajalla (tanssi) ja tämän lisäksi kaksi vastaajaa kertoi haastattelun aikana harrastaneensa aiemmin tanssia jossakin muodossa. Muihin harrastuksiin viitattiin myös haastatteluissa useampaan kertaan, vaikkei yksikään kysymys koskenut niitä.

Hirsjärvi ja Hurme (2008, 60) esittävät haastateltavien sopivan määrän arviointiin ohjetta, jonka mukaan uusia haastateltavia kannattaa ottaa mukaan niin kauan, kun ha tuovat jotakin uutta ja olennaista tietoa. Tekemieni haastattelujen perusteella uskallan pitää omaa haastateltavieni joukkoa tarpeeksi suurena, sillä samankaltaiset vastaukset toistuivat jokaisessa haastattelussa, vaikka myös eroja etenkin joukkueiden välillä muodostui. Näistä joukkuekohtaisista eroista johtuen voi toki miettiä myös sitä, olisiko vielä kolmas joukkue tuonut aineistoon jotakin täysin uutta. Toisaalta, kuten olen aiemmin tuonut esiin, ei saman kaltaisia joukkueita Suomessa ole tietoni mukaan enempää, joten kolmannen joukkueen mukaan tuonti olisi vaatinut mahdollisesti näkökulman laajentamista mikä ei tämän tutkimuksen puitteissa olisi ollut mahdollista.

4.4 Tutkijan positio

Tutkimushaastattelu on vuorovaikutustilanne, johon vaikuttavat siihen osallistujat ja esimerkiksi se, millaista tietoa kenelläkin oletetaan olevan (Ruusuvuori & Tiittula 2017, 46, 57). Hearn (2005, 184) puolestaan korostaa, että kriittistä tutkimusta tehdäkseen on oltava kriittinen itse tutkimuksen kohdetta kohtaan, harjoittaa itsereflektiota sekä huomioida oma sijoittuminen tutkittavaan aiheeseen nähden. Tässä alaluvussa tuonkin esiin oman positioni tutkija suhteessa tutkittavaan aiheeseen ja pyrin tarkastelemaan sitä kriittisesti. Erityisesti huomiota on kiinnitettävä siihen, että tutkin itseäni nähden vastakkaisen sukupuolen kokemuksia ja toisaalta teen tutkimusta sisäpiiristä käsin, sillä kuulun tutkittavien kanssa samaan harrastusyhteisöön.

Joku voisi kyseenalaistaa sen, kuten itse olen useampaan otteeseen tehnyt, voinko tutkia kyseistä aihetta, kun se on toisaalta niin lähellä omaa kokemusmaailmaani ja arkipäivääni ja toisaalta sukupuoleni tähden niin kaukana. Hearn (2005, 170) kuitenkin tuo esille, että itseasiassa naiset ennen kaikkea ovat huomanneet ja tuoneet esille sen, että miehiä voidaan tarkastella sukupuolen näkökulmasta ja vieläpä kriittisesti. Vaikka ensiajattelulla voi vaikuttaa siltä, että ei ole väliä, tutkiiko miehiä mies vai nainen, ei näin kuitenkaan välttämättä ole. Eri yhteiskunnallisista positioista käsin voidaan saada erilaisia tutkimustuloksia esimerkiksi sen tähden, että tutkijan positio vaikuttaa jo tutkimuskysymysten muotoiluun. Tämä ei kuitenkaan ole millään tavalla este sille, että nainen tutkisi miehiä, mutta asia, joka tulee ottaa huomioon. Kuten Hearn toteaa, voi miesten tuottama tieto miehistä olla vähintäänkin rajoittunutta, joten myös naisia tarvitaan tekemään miestutkimusta. (Hearn 2005, 180–181)

Haastatteluihin valmistautuessani huomasin usein pohtivani sitä, millaisia vastauksia osallistujat mahdollisesti haluavat minulle antaa johtuen sekä siitä, että olen nuori nainen, mutta myös sisäpiiriläinen lajiyhteisössä. Ikä ja statuserot sekä niihin liittyvät valtasuhteet voivat vaikuttaa haastattelutilanteeseen, koska haastattelutilanteissa dialogiin vaikuttavat kaikkien osapuolien odotukset ja oletukset toisten tarkoituseristä (Eskola & Vastamäki 2007, 31). Toisaalta ajattelin sisäpiiriläisyyden ikään kuin kompensoivan sitä, että iältäni ja sukupuoleltani en kuulunut haastateltavien kanssa samaan ryhmään. Vaikka oletettavasti

kaikilla osallistujilla oli osallistumispäätöstä tehdessään jo tieto lajitaustastani voimistelun parissa, toin sen esiin myös kaikkien haastattelujen yhteydessä, korostaen kuitenkin sitä, että ennen kaikkea olen kiinnostunut haastateltavien kokemuksista, eikä sillä esimerkiksi ole merkitystä, käyttääkö oikeita voimistelutermejä vaiko ei. Eskola ja Vastamäki (2007, 32–33) korostavat kielenkäytön merkitystä haastattelutilanteissa, jotta vuorovaikutus olisi luontevaa ja sujuvaa. Pyrinkin läpi haastattelujen säilyttämään rennon puhetyylin, sillä en halunnut tietoisesti korostaa asemaani tutkijana, vaan ennemminkin korostaa harrastuksen myötä syntynyttä yhteyttä haastateltaviini.

Koska tutkittavilla on jo jokin ennakkokäsitys haastattelijasta sisäpiirihaastattelussa, voi se vaikuttaa siihen, millaisia vastauksia he haluavat tälle antaa. Samoin käsitys yhteisössä tai sisäpiirissä vallitsevista käsityksistä voi vaikuttaa vastauksiin. (Juvonen 2017, 404–405.) Kerroin kaikissa haastatteluissa selkeästi aikeistani saattaa tutkimustulokseni myös Voimisteluliiton tietoon. Tällä halusin luoda mielikuvan omasta asemastani ennen kaikkea voimistelun ystävänä, enkä niinkään naisvoimistelijana, jolloin miesvoimistelunaisvoimistelu vastakkainasettelulta vältyttäisiin ainakin tutkijan asennoitumisen suhteen. Näin saatoin osallistujat myös tietoisiksi siitä, että tutkimuksella voi olla lukijoita myös oman harrastusyhteisön sisällä. Toivoin näin välttyväni sisäpiiripaljastuksilta, jotta en myöskään itse joutuisi hankalaan asemaa esimerkiksi raportoidessani tutkimustuloksia.

Uskallan olettaa, että ikääni tai sukupuoltani ei pidetty erityisen merkityksellisenä haastateltavien taholta. Toisaalta on myös mahdotonta arvailla, harjoittivatko osallistujat jonkinlaista itesesensuuria vaiko eivät, ja mistä mahdollinen sensuuri on johtunut. Jokaisessa haastattelussa kuitenkin esimerkiksi kerrottiin ainakin yksi sukupuolittunut vitsi. Mikäli naisen läsnäolo olisi koettu jotenkin häiritsevänä, oli tällaiset vitsit voitu jättää kertomatta. Toki on myös mahdotonta arvioida, olisiko vitsailua ollut enemmän, mikäli haastattelija olisikin ollut mies. Toisaalta on myös huomattava, että vitsit toimivat haastattelutilanteissa sukupuolierojen tuottajina, sulkien minut haastattelijana ulkopuolelle ja toimien myös homosiaalisuuden ilmentymänä.

Johanna Ruusuvuori ja Liisa Tiittula (2017, 68–69) tuovat esiin sen, kuinka neutraaliutta on pidetty yhtenä haastattelijan vaatimuksista, mutta toisaalta toteavat myös, ettei neutraaliuden

saavuttaminen aina ole helppoa tai edes mahdollista. Kuten hyvään tapaan kuuluu, olen pyrkinyt neutraaliuteen läpi tämän tutkimuksen, tiedostaen kuitenkin koko ajan myös sen, että sisäpiiriläisyyteni aiheuttaa neutraaliuden vaatimukselle jännitettä. Erityisen tarkkana olen ollut teemarunkoa rakentaessani sekä kysymyksiä muotoillessani välttääkseni korostamasta kumpaakaan sukupuolta kysymysten asetteluissa. Täysin sukupuolineutraaleja en kysymyksistä kuitenkaan saanut. Tämä johtui ennen kaikkea tutkimustehtävästäni, jonka tavoitteena oli nimenomaan löytää mieheyden ja maskuliinisuuden piirteitä aineistosta. Neutraaliuden takaamiseksi haastattelutilanteissa pidätydyin kuitenkin kommentoimasta osallistujien vastauksia paria poikkeusta lukuun ottamatta, kuten Ruusuvuori ja Tiittula (2017, 68–69) ohjeistavat tekemään. Tekemäni muutamat kommentoinnit liittyvät voimisteluun liittyviin faktoihin, joihin minulta pyydettiin vahvistusta, joten en usko niiden vaikuttaneet aineiston sisältöön merkittävästi. Juvonen (2017, 400) huomauttaa myös, että haastattelutilanteessa haastattelijä voi vielä olla sisäpuolinen osallistuja, mutta tutkijana täytyy ottaa ulkopuolisen havainnoijan rooli. Koska toteutin haastattelut itse, jouduin koko tutkimusprosessin ajan tekemään rajanvetoa sisäpiiriläisyyden ja ulkopuolisuuden välille.

4.5 Sisällönanalyysi

Kerätty aineisto analysoitiin sisällönanalyysin keinoin, jota voidaan pitää laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmänä. Sisällönanalyysi on lähellä sisällön erittelyä ja niistä puhutaan toisinaan myös synonyymeina, mutta on huomattava, että niiden välillä on myös perustavanlaatuisia eroja. Jouni Tuomi ja Anneli Sarajärvi kuvaavat sisällön erittelyn menetelmäksi, jossa aineiston sisältöä kuvataan kvantitatiivisesti, kun taas sisällönanalyysi pyrkii kuvaamaan aineistoa sanallisesti ja selittämään sitä. Sisällönanalyysin avulla pyritään saamaan aineistosta tiivistetty kuvaus, jonka avulla se voidaan järjestää johtopäätösten tekoa varten. Itse sisällönanalyysin avulla järjestetty aineisto ei siis ole itse tulokset, vaan tämän pohjalta tehtävät johtopäätökset. Tällainen aineiston tiivis ja informatiivinen kuvaus mahdollistaa selkeän kuvan luomisen tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä ja näin ollen voidaan saavuttaa laadullisen aineiston analyysin perustavoite, eli informaation lisääminen tutkittavasta aiheesta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117–122.) Koska tämän tutkimuksen aihe on varsin tuore, on tutkimuksen tavoitteena nimenomaan tuottaa aiheesta mahdollisimman

paljon uutta informaatiota ja luoda siitä selkeää yleiskuvaa, joten sisällönanalyysi sopii hyvin tämän tutkimuksen analyysimenetelmäksi.

Sisällönanalyysiä voi tehdä kolmella tapaa: aineistolähtöisesti, teorialähtöisesti tai teoriaohjaavasti, joista viimeiseksi mainittu sijoittuu kahden ensimmäisen tavan välimaastoon (Tuomi & Sarajärvi 2018, 121). Tässä tutkimuksessa käytän teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä analyysia toteutetaan aineiston ehdoilla, kuten aineistolähtöisessä sisällönanalyysissäkin, mutta teoria on analyysissä mukana siten, että käsitteet tuodaan analyysin mukaan jo olemassa olevasta teoriasta. Tällöin havaintoja kerätään aineistosta ennalta määrätyn teorian ohjaamana, eikä aineiston omilla ehdoilla. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 133.)

Tässä tutkimuksessa aineiston keruuta ohjasi teorian pohjalta luotu haastattelun teemarunko, joten koen, että aineiston analyysia olisi mahdotonta tehdä puhtaan aineistolähtöisesti. Siksi kutsun analyysiani teoriaohjaavaksi. Se antaa teorialähtöistä analyysia enemmän tilaa aineistolle ja sieltä nouseville havainnoille, joka on ilmiön mahdollisimman informatiivisen kuvauksen kannalta olennaista.

Jari Eskola ja Juha Suoranta (1998, 152) toteavat, että teemahaastatteluin kerätyn aineiston analyysin oiva apuväline on teemarunko. Siispä aloitin analyysini keräämällä havaintoja teemarungon mukaisten teemojen alle, jolloin teemarunko toimi eräänlaisena teemakortistona. Tässä yhteydessä pidin kirjaa myös siitä, oliko jokin havainto useasti aineistossa toistuva, vai yksittäinen mielenkiintoinen asia, joka poikkesi valtavirrasta. Aineiston kohta kohdalta toteutetun teemoittelun jälkeen pelkistin useista samaa asiaa käsittelevistä havainnoista tiivistettyjä ilmauksia. Seuraavaksi ryhmittelin aineistoa ja analyysini apuna olleita teemoja hieman uuteen uskoon. Tässä kohti päädyin yhdistämään harrastuksen syiden teeman harrastuksen kuvailun teemaan. Tämän lisäksi löysin yhden uuden teeman, joka kulki sekä harrastuksen kuvailussa että muiden suhtautumisessa mukana. Nimesin tämän teeman ikäpohdinnoiksi. Tämän teeman muodostaminen mahdollistui nimenomaan yksittäisten kiinnostavien, teemarungon ulkopuolisten havaintojen keräämisen ansiosta.

Teemoittelun jälkeen halusin vielä tiivistää havaintojani selkeäksi kokonaisuudeksi, joten päädyin tyypittelyn keinoihin. Eskolan ja Suorannan (1998, 181) mukaan tyypit nimenomaan kuvaavat laajasti ja mielenkiintoisesti, mutta silti tiivistetysti aineistoa ja ovat siksi hyvin lukijaystävällisiä. Teemoittelun perusteella aineistosta ei löytynyt selkeitä eroja juuri mistään teemasta, joten tyypikertomuksia syntyi vain yksi. Tämä tyyppi on yhdistelty, mahdollisimman yleinen tyyppi, jonka loin Eskolan ja Suorannan (1998, 182) kuvauksen mukaisesti sellaisista asioista, jotka esiintyivät suurimmassa osassa vastauksista. Tavoitteeni tässä oli nimenomaan tiivistää ja yksinkertaistaa aineistoa. On siis huomattava, että muodostunut tyyppi on yleistys, eikä sen olekaan tarkoitus ottaa huomioon vaihtelua yksilöiden välillä.

5 MIEHENÄ NAISTEN LAJISSA

Kuten jo voimistelua käsitellessäni olen osoittanut, ovat esittävän miesvoimistelun harrastajat vahvasti rikkoneet stereotyyppioita lajivalinnallaan ja harrastavat naisvaltaisessa yhteisössä. Haastattelemieni miesten kokemukset olivat mielenkiintoista kuultavaa ja niistä muodostui melko yhtenäinen kertomus siitä, millainen laji esittävä miesvoimistelu on heidän kokemanaan ja millaista on olla miehenä mukana ”voimisteluperheessä”. Tässä luvussa kuvaan analyysini tulokset pitkälti teemarungon mukaisessa järjestyksessä aloittaen lajin kuvailusta, jonka jälkeen käsitelen muiden suhtautumista ja lopuksi ikää, joka nousi analyysissä esiin teemarungon ulkopuolisena teemana. Lopuksi esitän vielä esittävän miesvoimistelijan tyypikertomuksen. Tässä luvussa tulen siis jo vastaamaan etenkin ensimmäiseen ja toiseen tutkimuskysymykseeni tekemällä kuvailevaa analyysia. Vaikka pyrin pitämään sukupuolen haastattelurungossa mahdollisimman pienessä roolissa, kulki se silti kaikissa haastatteluissa mukana kaikkien teemojen yhteydessä. Tulen kuljettamaan sukupuolta mukana myös tulosten kuvailussa kaikkien teemojen rinnalla.

5.1 Lajin nimi, ominaispiirteet ja kuvailu

Aloitan varsin yksinkertaiselta kuulostavasta kysymyksestä: millä nimellä lajia kutsutaan? Kaikki haastattelut alkoivat samalla kysymyksellä: ”Millä nimellä te kutsutte tai kutsuisitte tätä harrastamaanne lajia?”. Vaikka olin jo päättänyt etukäteen käyttäväni käsitettä esittävä miesvoimistelu, halusin kuulla, miten laji harrastajien taholta nimetään, sillä mitään virallista nimeä voimistelun lisäksi kyseiselle lajille ole. Osallistujat käyttivät yhteensä 19 eri nimitystä, jotka olivat seuraavat: *kuviuvoimistelu, miesnaisvoimistelu, naisvoimistelu, tanssillinen voimistelu, voimistelua joukkueessa, joukkuevoimistelu, permantovoimistelu, voimistelu, urosvoimistelu, ryhmänä tehtävä voimistelu, ryhmävoimistelu, miesvoimistelu, äijäjumppa, esiintyvä kilpavoimistelu, joukkuevoimistelua isäryhmässä, miesten näytösvoimistelu, vanhojen ukkojen ryhmä, crazy gymnastics ja pimeä puoli*. Näistä kolme viimeiseksi mainittua tulkitsen kuitenkin enemmän huumoriksi, kuin oikeasti käytössä oleviksi lajin nimiksi, sillä niiden yhteydessä oli naureskelua haastatteluryhmien sisällä ja puhujan toimesta. Myös kilpailun nimeä Lumo ja kilpailusarjaa gym for life pohdittiin

nimeksi, mutta keskustelun edetessä osallistujat palauttivat nämä kilpailuun liittyviksi käsitteiksi.

Mielenkiintoista nimeämisissä on se, että yksikään osallistuja ei käyttänyt valitsemaani nimeä esittävä miesvoimistelu, joskin miesten näytösvoimistelu on sisällöllisesti hyvin lähellä sitä. Vaikka tämä ei annakaan juuri tukea käyttämälleni käsitteelle, pitäydyn silti sen käytössä. Määrällisesti yleisimmin käytetty sana oli voimistelu, jonka jälkeen kaikki muut olivat lähestulkoon yhtä yleisesti käytettyjä. Koska voimistelu on kattokäsite kaikille voimistelulajeille, voisi sen tai miesvoimistelun käyttö aiheuttaa sekaannuksia tätä tutkimusta luettaessa ja yleisessä käytössä, joten en pidä niitä tarpeeksi informatiivisina vaihtoehtoina käsiteltävästä ilmiöstä puhuttaessa.

Jo pelkkä haastateltavien käyttämien nimitysten kirjo kertoo siitä, että käsiteltävä laji on vaikeasti rajattava ja määriteltävä, ja harrastajat eivät tunnu itsekään aina tietävän mistä on kyse. Koska esittävällä miesvoimistelulla ei virallista lajistatusta ole, on tämän suuntainen havainto varsin oletettava. Kuten jo aiemmin totesin, viitataan kuitenkin esittävään miesvoimisteluun lajina, sillä se mieltyy selkeästi omaksi kokonaisuudekseen voimistelun kirjossa. Myös vähäinen harrastajamäärä sekä lajin tuoreus vaikuttavat varmasti määrittelyn vaikeuteen. Koska laji on selkeästi vasta muotoutumassa, koenkin tärkeäksi eritellä lajin olemusta ja peruspiirteitä, jotta eheämmän kokonaiskuvan saavuttaminen olisi mahdollista.

Lajin nimeämisen jälkeen jatkettiin kaikissa ryhmissä lajin ja sen harrastamisen tarkempaan kuvailuun. Lajin kuvailua tehtiin yleisellä tasolla, eli selitettiin tarkemmin, millaisesta lajista on kyse, miten lajia harjoitellaan sekä miten ja missä kilpaillaan. Tämän lisäksi osallistujat kertoivat, miten olivat päätyneet lajiin mukaan, miksi he ovat jatkaneet kyseisen harrastuksen parissa, millaisia yhteisiä piirteitä lajin harrastajilla on tai mitä lajin harrastaminen edellyttää. Haastattelujen eri vaiheissa sivuttiin myös harrastajien näkemyksiä lajin tulevaisuudesta.

Kysyttäessä, millainen laji on kyseessä, alkoivat osallistujat kaikissa ryhmissä kertoa nimenomaan siitä, mitä lavalla nähdään. Koreografia, musiikki ja ryhmänä tekeminen korostuivat. Lajia kuvailtaessa käytettiin myös usein vertauksia muihin voimistelulajeihin, kuten telinevoimisteluun, joukkuevoimisteluun, rytmiseen voimisteluun,

permantovoimisteluun ja aerobiciin. Myös cheerleading, breakdance, kansantanssi, tanhu ja polkka vilahtelivat kuvauksissa etenkin silloin kun kerrottiin, millaisista elementeistä koreografiat koostuvat.

”Mut se, että en mä oo missään vaiheessa pystynyt sanomaan, että mikä meillä on tanvoo ja mikä joukkuevoimistelua, ja et en mä oo pystynyt näitä tunnistamaan.” (H6)

Edellä oleva sitaatti viittaa nimenomaan siihen, että vaikka harrastajat osaavat nimetä eri lajeja, joiden elementtejä heidän koreografioissaan esiintyy, eivät he välttämättä osaa eritellä mikä osa on mitään lajia. Miehet totesivat itsekkin, etteivät puhtaasti edusta mitään tiettyä tyyliisuuntaa, ja että lajia on vaikea lokeroida. Nämä havainnot tukevat jo aiemmin esittämäni väitettä, lajin määrittelyn vaikeudesta sekä harrastajille itselleen, että yleisölle. Se tehtiin kuitenkin selväksi, että tanssiin ei saa sekoittaa. Miehet kokivat itsensä nimenomaan voimistelijoiksi ja voimistelunomaisuus oli usein toistuva ilmaisu. Aluksi ajattelin, että voimistelijoiksi identifioituminen johtuisi siitä, että lajia harrastetaan Voimisteluliiton seurassa, mutta tämä ajatus osoittautui vääräksi. Miehet kokivat, etteivät ole tanssillisia, koska heidän liikkeestään puuttuu tanssille ominainen sulavuus ja pehmeys, sekä tunnistettavat tanssiliikkeet. Voimistelun korostaminen on mahdollista tulkita myös siten, että voimistelu mieltyy urheiluksi ja urheilu puolestaan taidetta, joksi tanssi on luettavissa, maskuliinisemmaksi.

” Mä edelleenkin tota jäpitän sitä tanssillisuutta, ikään kun hiukan vastaan. Kun mehän emme tanssi. Siellä ei oo mitään tanssiasteleista, jos ajatellaan niinku kirjanoppineesti eri tanssityylejä, tanssilajeja. Niin mehän emme tanssi vaan me liikomme musiikin mukaan ja teemme eri, tota eri liikkeitä tähän musiikin rytmiin.” (H11)

Pyysin osallistujia tarkentamaan vielä harrastuksen kuvailua kertomalla harjoitusten sisällöstä. Monipuolisuus korostui kaikissa vastauksissa. Harjoituksissa tehdään koreografian harjoittelun lisäksi muun muassa lihaskuntoliikkeitä ja kehonhuoltoa. Kuvailut harjoitusten sisällöt voi jakaa karkeasti taidon opetteluun tähtäävään harjoitteluun sekä fyysisten ominaisuuksien kehittämiseen. Esiin nousi myös oheisharjoittelu esimerkiksi kuntosalilla tai muita lajeja kokeilemalla. Osallistujat kertoivat myös pelaavansa erilaisia pallopelejä etenkin lämmittelyksi, mitä epäiltiin, etteivät muut voimisteluryhmät juuri tee.

Kaikissa nimeämistä ja kuvailua koskevissa pohdinnoissa korostui se, että kuvailuun vaikuttaa voimakkaasti se, kenelle asiaa kuvaillaan ja mikä on hänen tietämyksensä voimistelusta ylipäänsä. Tämä varmasti selittää myös käytettyjen nimitysten suurta määrää. Moni kertoi myös kuvailun tarkkuuteen ja käytettyyn termistöön vaikuttavan sen, halusiko aiheesta keskustella pidemmän kaavan mukaan, vai sivuuttaa sen melko nopeasti ja siirtyä johonkin muuhun aiheeseen. Etenkin miesvaltaisissa yhteyksissä tällaista lievää aiheen välttelyä kerrottiin toisinaan tapahtuvan. Koska usein keskustelukumppaneilta kuitenkin saatiin lisäkysymyksiä, oli voimistelun maininnan yhteydessä varauduttava lisäselvityksiin. Yksi tehokkaaksi lajin kuvailun välineeksi mainittiin myös esitysten videotaltioinnit. Myös tämän tulkitsen kielivän erityisesti siitä, että lajia on vaikea sanoittaa.

5.1.1 Lajin vaatimat ominaisuudet

Kysyessäni, millaisia ominaisuuksia ihmisellä täytyy olla harrastaakseen kyseistä lajia, yleisin vastaus oli ”tietynlainen yllytyshulluus”. Tällä viitattiin kykyyn heittäytyä ja rohkeuteen tulla mukaan lajiin, joka ei mielly erityisen miehekkääksi lajiksi monien silmissä. Yllytyshulluuden katsottiin vaativan myös kykyä haastaa itseään ja mennä oman mukavuusalueensa ulkopuolelle. Myös halun oppia uutta ja kehittää itseään katsottiin olevan tärkeää. Nämä olivat myös selkeästi yhteydessä heittäytymiskykyyn. Yksi haastateltavista toi myös esiin sen, että monille pelkkä lajin harrastaminen voisi tulla kysymykseen, mutta esiintyminen yleisölle on se viimeinen kynnyks, jota ei haluta ottaa. Tulkitsen tämän olevan yhteydessä edellä esitettyyn olettamukseen, että laji ei kaikkien silmissä ole kovin miehekäs ja siksi esiintyminen yleisön edessä voi myös tuntua erityisen haastavalta.

”Mutta se, mikä yhdistävä tekijä meillä on, on se kiinnostus, kiinnostus tuota liikkumiseen, itsensä terveenä pitämiseen, uusien taitojen oppimiseen ja itsensä haastamiseen. Mä niinkun näkisin, että siinä on ne peruselementit.” (H2)

Myös liikunnallisuuden ja liikuntataustan katsottiin olevan hyödyksi, mutta ei kuitenkaan välttämätön. Kiinnostus itsestään huolta pitämiseen nähtiin varsinaista liikunnallisuutta ensisijaisempana. Musikaalisuudesta ajateltiin myös olevan apua lajissa, joka vaatii

rytmitajua ja kykyä laskea musiikin tahteja. Koska ryhmät ovat tavoitteellisia, kilpailevia ja esiintyviä ryhmiä, pidettiin motivaation ja sitoutumisen merkitystä suurena. Haastateltavat kokivat, että tärkeintä on olla innostunut lajista ja kyetä sitoutumaan harjoitusaikoihin sekä koreografian opetteluun, jotta lajiin voi tulla mukaan. Esimerkiksi ikää tai kehon muotoa ei tuotu kertaakaan esille pohdittaessa sitä, millaiselle miehelle laji sopii. Fyysisiltä vaatimuksiltaan esittävä miesvoimistelu on siis matalan kynnyksen laji, jossa henkiset ominaisuudet korostuvat.

5.1.2 Suhde naisvoimisteluun ja miehekkyyks

Mitkä sitten ovat ne tekijät, jotka erottavat esittävän miesvoimistelun esimerkiksi tanssillisesta voimistelusta tai muusta esittävästä voimistelusta ja mitkä ovat sen miehiset erityispiirteet? Kysyessäni miehisiä erityispiirteitä, sain kaikissa ryhmissä vastauksia, joissa esittävää miesvoimistelua verrattiin nimenomaan naisvoimisteluun. Tämä viittaa siihen, että myös haastateltavat itse mieltävät ja kokevat voimistelun ja etenkin esittävän voimistelun vahvasti naisvaltaiseksi ja -perinteiseksi alueeksi, jossa he itse ovat erikoisuus. Voimistelun naisvaltaisuus koettiin myös erityisen suomalaiseksi ilmiöksi. Osassa haastatteluisa tuli esiin myös se, että esittävä miesvoimistelu on tavallaan myös paluu lajin juurille, sotilasvoimisteluun.

Suhtautuminen naisvoimistelun perinteeseen oli ristiriitaista. On mielenkiintoista, kuinka osa selkeästi korosti naisvoimistelun perinteestä irtisanoutumista ja toiset mielsivät esittävän miesvoimistelun olevan vähintään sukua naisvoimistelulle, jos ei jopa siitä kehittynyt. Toisaalta oltiin siis sitä mieltä, ettei edes yritetäkään tehdä samaa kuin naiset ja toisaalta taas korostettiin nimenomaan sitä, että voimistellaan mieskehon rajoissa ja miehisellä tyylillä, mutta kuitenkin pyritään naisvoimistelustakin tuttuun liikekieleen. Nimitystä miesnaisvoimistelu käyttäneet osallistujat tuntuivat erityisesti olevan tämän kannalla. Kaikki tuntuivat kuitenkin olevan samaa mieltä siitä, että he eivät voimistelullisesti kykene samaan kuin naiset.

” Koska meidän yritämme toteuttaa naisvoimistelulle ominaisia liikkeitä, mutta tuota tuota miehisellä lähestymistavalla, sanotaanko näin.” (M2)

”Niin ja eikä se oo ollu varmaan missään vaiheessa tarkoituskaan, että yritettäis matkia. Vaan niinkun, että tää on meidän versio tästä lajista. Meidän vahvuuksilla pelataan ja nimenomaan fyysisiä liikkeitä ja sellasia nostoja, mitä ei ihan kaikki naisjoukkueet pysty tekee.” (M6)

Mieskehon rajoitteet tulivatkin usein esiin miehisitä erityispiirteistä keskusteltaessa. ”Eihän me nyt juuri mitään osata” asenne oli myös yleistä, mikä viittaa nimenomaan siihen, että omaa tekemistä verrataan naisiin, vaikka osa olikin ensin korostanut sitä, ettei edes yritetä pystyä samaan. Yhdessä haastattelussa tuli esiin myös ajatus siitä, että naisten voimistelu on lähempänä tanssia kuin miesten. Tälle perusteluna oli naisten pehmeämpi ja teknisesti taidokkaampi liikekieli. Erityisesti liikkuvuus ja pehmeiden puute liikkeissä koettiin heikommiksi kuin naisilla, mikä puolestaan esti naisellisen liikekielen ja teki liikkumisesta näin ollen miehekästä. Naisellinen liike ja miehekäs liike nähtiin siis hyvin vastakohtaisina. Naisellinen on sulavaa, notkeaa ja esteettistä, kun taas miehekäs on kulmikkaampaa ja jäykempää. Myös perinteisesti miehisenä pidetty voima ja voimakkuus korostuivat erityisesti liikekieltä kuvailtaessa. Tässä suhteessa haastateltavat myös pitivät itseään naisia kykenevämpinä ja kertoivat koreografioiden sekä harjoitusten sisältävän myös voimailuliikkeitä kuten punnerruksia, mitä naisilla ei heidän havaintojensa perusteella ole.

Miehekkyyttä löydettiin myös koreografioista ja yleisestä suhtautumisesta esiintymiseen ja kilpailuun. Miehet kertoivat tavoittelevansa yleisön viihdyttämistä hyvän tunnelman ansiosta ja tähän välineenä olivat koreografiat kepein ja humoristisin aihein. Naisten koreografiat puolestaan nähtiin usein melankolisina tai hempeinä ja naisten viihdyttävyyden perustui miesten mukaan enemmän voimistelulliseen taitoon. Miehet myös kokivat ottavansa esimerkiksi kilpailut rennommin kuin naiset. Osa koki tarpeelliseksi tuoda esiin esimerkiksi sen, että esittävässä voimistelussa usein korostuva ulkonäkö, asujen ja meikkien kokonaisuus ei heitä kiinnosta eikä kisoihin tarvitse sen erityisemmin laittautua.

5.1.3 Esiintyminen ja kilpailu

Esittäminen ja esiintyminen korostuivat haastatteluissa useassa kohtaa ja yksi mielestäni osuva ja lajia hyvin kuvaava ilmaus oli ”sporttinen harrastajateatteri”, joka yhdistää sekä

lajin urheilullisen että myös taiteellisen puolen. Kilpailut ja esiintyminen nivoutuivat haastatteluissa tiukasti toisiinsa. Molemmat haastateltavat ryhmät kilpailevat voimistelun ja tanssin Lumo- kilpailuissa sarjassa, jossa ainoastaan joukkueen koko on määritelty, mutta osallistujat voivat olla minkä ikäisiä tahansa, mistä voimistelun tai tanssin lajista tahansa ja mitä sukupuolta tahansa. Ryhmät intoutuivat haastatteluissa muistelemaan yhdessä tekemiään esiintymis- ja kilpailumatkoja ja havaittavissa oli myös lievää kehuskelua siitä, missä kaikkialla ja kuinka suurille yleisöille on päästy esiintymään. Se, että tavoitteena on nimenomaan esiintyminen jossakin, onkin mielestäni yksi lajin ominaispiirteistä.

”Niin, kyllä me ihan tosissaan sinne mennään kuitenkin aina et. Vaikka nyt tässä vähän velmuilla yritetäänkin, niin sitten kun lavalle mennään, niin kyl me sitä harjotellaan. Et ei me huonona kehdata mennä”(H16)

Toisinaan osallistujat kertoivat olevansa hieman epävarmoja siitä, milloin kyseessä oli kilpailu ja milloin pelkkä esiintyminen. Tämä kuvaa hyvin myös sitä vakavuuden tasoa, jolla kilpailemiseen suhtauduttiin. Vaikka kilpailemiseen suhtauduttiin pääosin rennoin mielin, korostettiin sitä, että kilpailuihin ei kuitenkaan lähdetä täysin leikkimielellä. Tosissaan, muttei vakavissaan mentaliteetti vallitsi kaikissa ryhmissä voimakkaana. Kilpaileminen oli yksi harvoista aiheista, joka myös jakoi mielipiteitä ja suhtautumista voimakkaasti. Osalle kilpailut olivat joka tapauksessa vain esiintymisiä muiden joukossa ja kyse oli ennemmin itsensä voittamisesta kuin ketään muuta vastaan kilpailemisesta. Naisryhmiä ei osattu oikeastaan pitää kilpakumppaneina, vaan koettiin että kilpaillaan heidän kanssaan niin eri tasolla, että samasta sarjasta huolimatta kilpailua heidän kanssaan ei ollut. Sen sijaan toisen miesjoukkueen voittaminen koettiin todella tärkeäksi ja sitä korostettiin, että ”niille toisille” ei ainakaan voida hävitä. Vaikka kisatunnelmaa miesten pukuhuoneessa kuvailtiin rennoksi, vaikutti joukkueiden välillä olevan ikään kuin selvittämättömiä asioita, koska heidät oli ainakin joissakin kilpailuissa rankattu samaan kategoriaan ja keskinäinen järjestys oli näin jäänyt selvittämättä.

” Mulle ei oo ainakaan väliä, jos me naisille hävitään, kunhan ei sille toiselle miesjoukkueelle.” (H14)

Kilpailemista ja esiintymistä pidettiin lajin tavoitteellisuuden tekijöinä, jota pidettiin myös edellytyksenä motivaation ylläpitämiseksi. Tavoitteellisuuteen tulkitsen liittyväksi myös

sen, että vaikka kilpailuihin ei varsinaisia sijoituksellisia tavoitteita olisikaan, ei sinne silti lähdetä vain pelleilemään, vaan näyttämään se, mitä harjoituksissa on opittu.

5.1.4 Miten ja miksi lajiin mukaan

Esittävän miesvoimistelun ollessa ainakin toistaiseksi hyvinkin marginaalinen laji, herää kysymys siitä, miten kyseisen lajin pariin oikein päädytään? Molemmat joukkueet ovat haastateltavien mukaan saaneet alkunsa yllätysesiiintymisestä, jolla on haluttu näyttää, että miehet ja isätkin voivat voimistella. Monien mukaantulon taustalla onkin ollut vahvasti perhe, jossa voimistelua ovat harrastaneet joko lapset tai puoliso. Osa kertoi päätyneensä mukaan sattumien kautta, osa on tietoisesti hakeutunut mukaan ja joillakin taustalla oli perheen taholta saatu kannustus tai jopa painostus mukaan lähtemiselle. Ne, jotka kertoivat tullessaan ryhmään mukaan perustamiskauden jälkeen, kertoivat yhtä henkilöä lukuun ottamatta nähneensä ryhmän esiintyvän jossakin ennen mukaan tuloaan. Näin ollen kaikilla on ollut ainakin joku ennakko käsitys toiminnasta, johon on mukaan lähtenyt. Harjoituksissa kerrottiin myös olevan mahdollista käydä kokeilemassa ennen joukkueeseen liittymistä.

Mukaan lähtemisen syyt olivat osittain hyvinkin samankaltaisia, kuin lajissa vaadittavat ominaisuudet. Miehet kertoivat halunneensa mennä mukavuusalueensa ulkopuolelle ja haastaa itseään. Yhdelle esiintyminen näyttäytyi juuri itsensä voittamisena, kun taas toinen nautti siitä suunnattomasti ja oli lähtenyt juuri esiintymismahdollisuuksien vuoksi mukaan. Muutama haastateltava kertoi myös lähteneensä mukaan puhtaasti erikoisuuden tavoittelun tähden. He kertoivat pitävänsä siitä, kun muita voi hieman shokeerata kertomalla harrastavansa jotakin erilaista.

”No ei kai se tapakaan, et käyään nyt testaamassa ja sitten se olikin just, et sitten siinä alko tajuamaan, että tässä joutuu heittäytymään oikeesti ja menemään aika vahvasti epämukavuusalueelle. Varsinkin sillan alussa varsinkin, nii sit se niinkun jotenkin koukutti heti.” (H3)

”Ja kyllä mä emmin sitä, mietin niinkun ihan niinkun parin minuutin välein, et kyl mää meen ja sit ei saakeli, en varmaan mee.” (H4)

Lajiin mukaantulon yhteydessä pohdittiin myös aloittamisen kynnystä. Yksi haastateltavista kertoi haudutelleensa ajatusta mukaan lähtemisestä pidempään ja olleensa aluksi sitä mieltä, että ” en varmasti mene”, mutta lopulta kiinnostus oli vienyt voiton. Kuten edellä toin esiin, on esittävä miesvoimistelu fyysisesti melko matalan kynnyksen laji, mutta henkisesti se ei sitä ole. Miehet ei tanssi ajatuskin vilahti keskusteluissa, kun yksi haastateltava totesi rytmillisen liikunnan miellyvän usein miehille hankalaksi. Esiin tuotiin myös ajatus siitä, että esiintymisen sijaan ennen kaikkea lajiin mukaantulo on se, joka vaatii suurta rohkeutta.

Yhtä kaikki, siitä oltiin samaa mieltä, että esiintymisestä saatava hyvä olo on yksi lajin parhaista annaista. Myös uuden oppimisen kokemuksesta vielä aikuisiälläkin pidettiin arvokkaana antina. Monelle voimistelu on myös yksi tapa pitää itsestään huolta, vaikka se ei vielä yksinään kyllä ollu harrastamisen syy. Moni kertoi pitävänsä siitä, että on harjoitusrutiinit ja siitä, että joku muu suunnittelee ja kertoo, mitä pitää tehdä. Etenkin aiemmin jollakin tasolla kilpaa urheilleille lajin tavoitteellisuus oli yksi tyydytystä tuovista tekijöistä. Moni sanoi, ettei lajia jaksaisi harrastaa, mikäli siitä puuttuisi esiintymisen ja kilpailemisen tuoma jännitys ja tavoitteellisuus.

”Se mielenkiintoisuus siinä, koko ajan uuden oppimiseen, ja se, että huomaa, että ne aivot pystyy muistaa sen kolme minuuttisen ohjelman ja se helpottuu se oppiminen. Niinku joka kerta tuntuu, että se menee, se menee vähän nopeemmin. Että on saanu niinko aivojakin voimistelutettua.” (H1)

Sosiaaliset syyt tulivat myös haastatteluissa vahvasti esiin, kun kerrottiin syitä, miksi on lähtenyt mukaan ja ennen kaikkea miksi on pysynyt mukana. Moni kertoi nauttivansa nimenomaan joukkueurheilusta ja osalla oli myös lajitaustaa muista joukkuelajeista. Joukkueen sisäinen yhteishenki koettiin positiivisena ja vahvana ja moni kertoi esimerkiksi näkevänsä joukkuekavereitaan useammin kuin muita ystäviä, joten heidät koettiin siksi myös tärkeiksi sosiaalisen vuorovaikutuksen lähteiksi. Toinen usein ilmi tullut sosiaalinen syy harrastukselle oli se, että oman voimisteluharrastuksen myötä pääsi myös paremmin sisään voimistelevan lapsen harrastusmaailmaan. Lasten kanssa yhteinen harrastus koettiin tärkeäksi, sillä se mahdollistaa yhteiset kokemukset esimerkiksi suur tapahtumiin suuntautuvien matkojen myötä.

Lajiin mukaantulon syyt olivat osittain samoja lajissa mukana pysymisen syiden kanssa, esimerkiksi fyysisen kunnon ylläpito. Moni kuitenkin toi esiin myös sen, että motivaation lähteet ovat ajan myötä muuttuneet. Etenkin tiivis joukkuehenki koettiin yhdeksi poisjättäytymistä estäväksi tekijäksi. Aluksi esiintyminen oli se, joka oli vaatinut eniten itsensä ylittämistä, mutta moni kertoi, että harrastusvuosien karttuessa oli alkanut kaivata myös lisää haasteita lajiteknisestä näkökulmasta. Tässä yhteydessä esiin tuotiin myös se, että jonkin laista kehittymistä oli sittenkin havaittavissa, vaikka omasta osaamattomuudesta heitettiin vitsiä läpi haastattelujen.

5.1.5 Lajin tulevaisuusnäkökymät

Kysyin haastattelussa myös siitä, mihin suuntaan lajin uskotaan olevan menossa, ja toisaalta myös mihin suuntaan sen toivottaisiin menevän. Tämän aiheen sisällä mielipiteet vaihtelivat kaikkein eniten sekä haastatteluryhmien välillä että sisällä. Vastauksissa oli havaittavissa sekä optimismia sekä realismia. Osallistujat myös reflektoivat itse paljon sitä, kuinka mahdollisina he pitivät esittämiään toivottuja tulevaisuuskuvia.

” Haluaisinko, että tää laji kasvaa, kyllä. Mutta sitten kyllä mää toisaalta nautin myös siitä, kuinka me ollaan niitä erikoisia ja me saadaan sitä huomiota ja me saadaan paljon hurrausta tuolla ja se on niinkun osa tätä juttua. Et olis se ehkä vähän sääli, jos siellä oiskin sitten se miesten sarja, jossa niinku yhtäkkiä se katsojamäärä kutistus pelkästään meidän vaimoihin ja me oltaskin sitä massaa ikäänkun siinä kategoriassa. Se olis vähän, ehkä veis tästä pois jotain mitä tässä on tällä hetkellä” (H6)

Osa ilmaisi selkeästi toiveensa esittävän miesvoimistelun laajenemisesta. Toivottiin esimerkiksi lisää miesryhmiä kisoihin, jolloin miehillä voisi tulevaisuudessa olla myös oma kilpailusarjansa. Tämän ajateltiin myös poistavan mahdollista sukupuolten vastakkainasettelua kilpailuissa. Samankaltaista harrastus- ja kilpailutoimintaa pojille pidettiin myös toivottavana lajin kehittymisen kannalta. Joukkueet näkivät itsensä osana voimistelun monimuotoisuuden ja monipuolisuuden kehittämistä ja kehittymistä. He pitivät miesvoimistelun näkyvyyden lisäämistä koko voimistelun imagolle positiivisena, monipuolisuutta korostavana tekijänä. Myös tässä yhteydessä tuotiin esiin se, että voimistelu

yhteisöön tunnettiin vahvaa yhteenkuuluvuutta. Esittävä miesvoimistelu nähtiin myös yhteiskunnallisesti tienraivaajana miesten harrastusten monimuotoisuuden lisäämiselle.

Esittävän miesvoimistelun mahdollinen kasvu aiheutti myös ristiriitaisia tuntemuksia osallistujissa. Osa oli sitä mieltä, että kasvu ei ole realistisesti mahdollista, koska potentiaalisia harrastajia ei ajateltu olevan tarpeeksi, eikä kasvua siksi nähty realistisena. Toisaalta vaikka lajin kasvua toisaalta toivottiinkin, nähtiin siinä myös haittapuolia. Mikäli laji kasvaisi, myös sen erikoisuus katoaisi. Lajista ajateltiin myös katoavan jotakin erityistä, mikäli se kasvaisi, koska kasvun myötä taitojen merkityksen ajateltiin kasvavan ja hyvän meiningin merkitys vähenisi. Joukkueet myös ajattelivat omien menestymahdollisuuksien vähenevän, mikäli laji kasvaisi. Tässä yhteydessä vitsailtiin kuitenkin myös paljon, mikä voi huvittuneisuuden lisäksi kieliä esimerkiksi siitä, ettei tiedä mitä mieltä asiasta on tai uskaltaa olla.

5.2 Muiden suhtautuminen

Muiden suhtautumisen teemaan sisältyivät kaikki sellaiset puheenvuorot, joissa kerrottiin joko siitä, miten muut ihmiset ovat suhtautuneet osallistujien harrastukseen tai mitä muiden ajatellaan tästä harrastuksesta ajattelevan. Aiheesta kysyessäni tunsin itsekin syyllistyväni tietynlaiseen ennakkoluuloisuuteen, sillä oletin miesten kohdanneen niin sanotuista tavallisiin harrastuksiin liittyvistä mielipiteistä poikkeavaa suhtautumista. Pääasiassa haastateltavat korostivat kuitenkin sitä, kuinka hyvän vastaanoton he ovat kaikkialla saaneet ja toisaalta, kuinka heille ei ole merkitystä sillä, mitä muut ajattelevat. Joukkoon kuitenkin mahtui myös vastauksia, jotka kielivät siitä, että muiden suhtautumista sittenkin mietitään, eikä se ole aivan sama, mitä mieltä muut asiasta ovat. Sen mahdollisuus tiedostettiin, että kaikki eivät välttämättä ole sitä mieltä, että voimistelu olisi miesten laji. Osallistujien taholta tuli myös merkittävä, maskuliinisuuden moninaistumisen teoriaa tukeva huomio, jonka mukaan tämän kaltainen toiminta ja harrastaminen olisi kuitenkin nykypäivänä hyväksyttävämpää, kuin esimerkiksi heidän nuoruudessaan.

”Niin ja sit oikeesti tän, tän yhteiskunnallisuus tai sosiaalinen sosiaalisuus, sosiologiapuoli, niin tota eihän me, mehän emme ole irrallinen ilmiö tässä yhteiskunnassa, vaan että tämä päivä ruokkii tietyllä tavalla erilaisia ryhmiä. Erilävähän kaikilla, ni myös kulttuurinkin alalla myös täällä liikunnankin alalla. Et niinkun ihmiset ovat niinkun mun mielestä, niinkun aktiivisemmin ottavat osaa johonkin, mikä tuntuu itselleen sopivalta. Ja se minusta on äärimmäisen tärkeätä tämän päivän yhteiskunnassa, et ei ole enää valitt- tai ei ole niin paljon tai on toki niitä, jotka eivät ymmärrä tällaistakaan liikuntaa. Mä näkisin, et yhteiskunnassa tällä hetkellä on mahdollisuus lähteä tällaiseen ja kaiken maailman pop up kulttuuria kehitellään tänä päivänä ja ja sitä kautta myös tällaisilla miesryhmillä on mun mielestä, vanha sanonta sosiaalista tilaus, niin tietyllä tavalla pitää paikkansa minun mielestä.” (H11)

Muiden suhtautumisen teeman sisällä käsiteltiin sekä lähipiirin suhtautumista että harrastusyhteisön suhtautumista esittävään miesvoimisteluun. En havainnut merkittävää eroa sen suhteen, pidettiinkö jommankumman suhtautumista tärkeämpänä, eikä negatiivisen ja positiivisen suhtautumisen esiintymisessä myöskään ollut eroja näiden teemojen sisällä. Molempia alateemoja käsiteltäessä haastateltavat kertoivat sekä tosiasiasa kohdatusta suhtautumisesta että pohtivat sitä, millaista suhtautumista voisi olla ja näytetäänkö mielipiteitä aina täysin rehellisesti.

Harrastuksen alkuaikoina lähes joka suunnalta vastaanoton kerrottiin olleen hieman hämmennyttä ja hämmästyntä kaikilla tahoilla, myös lajiyhteisön sisällä. Seuraavat sitaatit kiteyttävät mielestäni loistavasti sen, että hämmästys on vaikuttanut aidolta ja muiden on ollut vaikea päättää, kuinka miesryhmään suhtautua, koska se oli aivan uutta ja ennennäkemätöntä.

”Se tota, se eka kisa -- ni sillohan järjestäjät oli kysyny meidän valmentajalta, että onks nää huoltajia vai mitä nää miehet on. Ja ja sillohan meillä ei ollu ees pukukoppia, vaan meille oli vaan osotettu yks vessa.” (H20)

” Mää muistan niist ekoist kisoist, siellä mää olin jo paikalla. Ni mä muistan, kun mentiin ni yleisöst kuulu et ”siel on miehii lavalla”. Semmonen pelon sekanen karjahdus, et mitä tääl tapahtuu. Mun mielestä se oli just mist jälkikäteen tuli, et jess, nyt joku sai jonkun ihme mikro-orgasmin tuolla tuolissa, et nyt se ei tiedä et, miten päin siel pitää istuu” (H12)

” No se musan soittaja sano justinsa siellä skaboissa, et hän ajatteli ensin et, sehän ei ollu mistään voimistelupiireistä ensinkään koko tyyppi. Et hän ajatteli, et se on niinku joku tämmönen välipelleily. Ja sit kun hän katto, et noi vetääkin ihan rytmissä

ja sit jonkun liikkeen jälkeen, et noihan on oikeesti harjotellu. Et se oli ihan niinku, tuli lampaan kokonen vaahtopallo suupielessä kehumaan sitten niinkun.” (H19)

Ihmetyksen kerrottiin kuitenkin kaikonneen vuosien varrella. Miehet kertoivat saaneensa positiivista palautetta viihdyttävyydestä. Osoitetun arvostuksen taustalla kerrottiin usein olevan eri tekijät riippuen siitä, oliko kehuja nainen vai mies.

”Miehet sanoo justiinsa niinkun, et hyvin vedetty ja justiinsa semmosta yleistä, että hieno homma. Ni naiset, naiset ehkä enemmän, varsinkin jos se on tutumpi, niin ne alkaa miettimään just sitä, että oottepa muuten kehittyne viimesen vuoden tai niinkun tässä tän koko homman aikana. Että sielt tulee enemmän tämmöstä tieteellisempää palautetta niinku aiheesta.” (H1)

Negatiivista suhtautumista ei suoranaisesti ollut koettu ”päin naamaa”, mutta sen mahdollisuus tiedostettiin ja erinäisiä juoruja oli myös kuultu. Tämä liittyi lähinnä harrastusyhteisön sisältä tulleeseen suhtautumiseen, johon palaan harrastusyhteisön suhtautumista käsittelevässä alaluvussa.

5.2.1 Lähipiirin suhtautuminen

Kaikki haastateltavat toivat esiin sen, etteivät salaile harrastustaan esimerkiksi työtovereiltaan ja osa sanoi kertovansa siitä muutenkin avoimesti, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Osa kuitenkin kertoi, että näin ei aina ole ollut, vaan esimerkiksi miesvaltaisella työpaikalla on harrastuksen alkuaikoina kerrottu mieluummin muista, miehekkäämmistä harrastuksista, kuten esimerkiksi golfista. Lajin vieraus ja sukupuolistereotyytiat mainittiin syiksi sille, että alkuun omasta harrastuksesta ei välttämättä haluttu niin avoimesti kertoa. Osa toisaalta kertoi nauttivansa nimenomaan muiden shokeeraamista kertomalla tästä naisvaltaiseksi mielletystä harrastuksesta ja suorastaan odottavansa vastapuolen hämmentyneitä reaktioita. Suurin osa kertoikin ensireaktioiden olevan yleensä hämmentyneitä, mutta positiivisen yllättyneitä. Miesvoimistelun kerrottiin myös yleensä synnyttävän keskustelua, jonka taustalla on varmasti lajin vieraus suurelle yleisölle. Moni kertoikin pitävänsä siitä, kun pääsee kertomaan lajistaan lisää. Kuten olen jo tuonut esiin, kertoivat osallistujat käyttävänsä videoita harrastuksensa kuvailussa apuna. Miesten esityksiä nähneiden ystävien ja tuttavien kerrottiin usein yllättyneen siitä, miten paljon

miehet itse asiassa osaavat. Monien kerrotaan oletaneen kyseessä olevan täysin kankea huumoriryhmä, mikä kertoo siitä, että jonkin asteisia ennakkoluuloja on kohdattu. Vaikka monen kerrottiin kehuneen joukkueiden tekemistä, kerrottiin samojen henkilöiden myös todenneet, etteivät he silti lähtisi mukaan kyseiseen toimintaan. Tässä taustalla ajateltiin olevan juuri stereotyyppiä voimistelusta naismaisena lajina. Näin sama henkilö oli onnistunut sekä kehuaan, että kyseenalaistamaan lajia.

”Tosi moni nimenomaan miespuolinen tulee sanomaan, että arvostan tosi paljon, että musta ei olis kyllä ikinä. Ja joku on sanonu ihan suoraankin, että en uskalla. Et ois tosi kiva, mutta ei ei pysty.” (H4)

Vaikka kukaan ei myöntävästi vastannutkaan kysymykseeni siitä, onko negatiivisia kommentteja tullut, oli vastauksista silti havaittavissa myös jotakin sen suuntaista. Kaikissa negatiivisia kommentteja koskevissa puheenvuoroissa tuli esiin se, että negatiiviset oletukset oli verhottu huumorin taakse ja myös osallistujat itse vitsailivat niistä. Tämän vuoksi moni ei tuntunut ottavan näitä negatiivissävyytteisiä suhtautumisia tosissaan. Vaikka kyseiset kommentit kerrottiinkin huumorisävyytteisiksi, tulkitseen ne joka tapauksessa negatiiviseksi suhtautumiseksi, joka vain on verhottu huumoriin. Kohdattujen ennakkoluulojen taustalla oli selkeästi havaittavissa sukupuolistereotyyppien vaikutus. Etenkin oletukset naisvaltaisen lajin feminisoivasta luonteesta näkyivät miesten kokemuksissa.

”Et ainoo mihin oon törmänny, et mikä ärsyttää suunnattomasti, ni ne, jotka ei tiedä lajista tai meidän tekemisestä yhtään mitään, niin se menee hyvin nopeesti siihen, et ”aijaa, et kaks numeroo liian pienet trikoot jalassa teette jotain niinku hölmöö.”. Ja tää nyt on aika kaukana siitä niin, niin niitten kaa saa hetken viettäa aikaa ja kertoo ja näyttää pari kuvaakin, että ei oo sitä” (H4)

Moni kertoi, että on ennakkoluuloja kohdatessaan pyrkinyt aina oikaisemaan niitä. Muutama myös kertoi haastaneensa lajia kyseenalaistaneet kokeilemaan mukaan lajin harrastuksiin, mutta kukaan ei ollut tullut. Tällä tavoin aliarvioijista saatiin ikään kuin henkinen niskalenkki osoittamalla muulle ryhmälle, että kaikista ei lajin pariin ole.

Kuten jo edellä olen esittänyt, on monella perhe ollut voimakkaasti myötävaikuttamassa kyseisen harrastuksen aloittamisessa. Perheen suhtautumista kuvailtiinkin lähes ainoastaan kannustavaksi. Pari haastateltavista toi esiin sen, että perheen kesken on myös leikkisästi

naljailtu sille, kuinka vahvaksi sitoutuminen voimisteluun on muodostunut, vaikka alkuun mukaan lähtemistä oli emmitty. Useampi haastateltava toi myös esiin sen, kuinka lapset ovat olleet ylpeitä isiensä heittäytymiskyvystä, eikä kukaan tuonut esiin, että lapset olisivat kokeneet isiensä voimisteluharrastuksen mitenkään nolona.

5.2.2 Harrastusyhteisön suhtautuminen

Luokittelin harrastusyhteisön suhtautumiseen sisältyväksi kilpakumppanien, katsojien, tuomareiden, seuratovereiden ja liiton taholta tulleen suhtautumisen. Näistä kilpakumppaneiden suhtautuminen tai ainakin pohdinnat heidän suhtautumisestaan poikkesivat huomattavasti muista. Osallistujat myös yhteistuumin analysoivat suhtautumisessa tapahtuneita muutoksia ja sitä, mitä mieltä heistä ja esittävästä miesvoimistelusta mahdollisesti ollaan tulevaisuudessa.

Moni kertoi saaneensa suoraa palautetta kisoissa tai näytöksissä olleilta katsojilta. Myös toisen käden kautta oli saatu tietoon katsojien suhtautumista. Kuten lähimpiin, myös katsojien kerrottiin olevan alkuun lähinnä hämmentyneitä ja hämmästyneitä. Ihmetyksen siitä, että myös miehiä näkyy esiintymislavoilla, kerrottiin kuitenkin ajan myötä kaikonneen. Katsojien suusta oli kuultu myös kehuja heittäytymisestä sekä ryhmässä vuosien mittaan tapahtuneesta kehityksestä. Mielenkiintoista oli kuulla se, että mieskatsojien kerrottiin kehuneen pääasiassa lavalla näkyvää hyvää meininkiä, kun taas naisten kerrottiin kiinnittäneen enemmän huomiota voimisteluteknisiin seikkoihin ja taitoihin. Kisoissa miehet kertoivat saavansa kaikista joukkueista ylivoimaisesti kovimman kannustuksen ja raikuvimmat aplodit. Heittäytymisestä ja hyvästä tunnelmasta saatu palaute ovat linjassa sekä miesten listaamien lajissa tarvittavien ominaisuuksien että tavoitteiden kanssa. Yleisölle on siis saatu välitettyä se, mitä on haluttukin.

Kilpailuissa kilpailijat itse muodostavat usein myös suuren osan yleisöstä ja myös kilpakumppaneiden taholta kannustusta kerrottiin tulleen runsaasti. Erityisesti kilpakumppaneiden tulkittiin arvostavan voimistelullista osaamista ja antavan sille arvostusta aplodien muodossa esimerkiksi onnistuneiden tasapainoliikkeiden päätteeksi.

Etenkin kilpailuihin osallistumisen alkuvuosina kerrottiin kilpakumppaneiden eli pääasiassa naisten suunnalta tulleen hämmästyneen innostuneita kommentteja miesten mukanaolosta. Kilpakumppaneiden puolelta koettu vastaanotto on siis ainakin kasvotusten ollut varsin positiivista.

(H4): ”*Ne kannustaa tai tota huutaa niinkun eri kohassa, kun niinkun ne, jotka ymmärtää voimistelua*”

(H3): ”*Sillon, kun jostain joku ymmärtää, niin isoimmat aplodit tulee, kun tehdään joku vaaka*”

(H4): ”*Niin tulee, niin tulee. Tai kärrynpyörä*”

Kilpailevien ryhmien suhtautumisesta keskusteltaessa pohdittiin kuitenkin paljon sitä, onko miesten selkien takana suhtautuminen erilaista kuin kasvotusten. Alkuvuosien innostus miesten mukana olosta on haastateltavien mukaan kisoissa kaikonnut ja he kokevat naisten arvioivan heitä eri tavalla kuin aluksi. Koska miehet ovat menestyneet gym for life kilpailumuodossa melkoisen hyvin, ajateltiin naisten olevan mahdollisesti hieman kateellisia ja siksi muuttaneen suhtautumistaan. Kilpailuissa kilpakumppanien taholta tulevan kannustuksen pelättiin myös vähenevän, mikäli naiset kokevat heidät uhaksi omalle kilpailumenestykselleen. Tähän miehet arvioivat syyksi sen, että he ovat itse kokeneet ja myös muilta tahoilta ymmärtäneet, että heidän menestyksensä on perustunut erilaisuuteen ja hyvään meininkiin, eikä välttämättä lajitaidollisiin saavutuksiin. Siksi naisten on tulkittu myös paheksuvan heidän menestystään, koska sen voi tulkita tulleen väärän laisilla ansioilla. Mielenkiintoista oli se, että miehet tuntuivat pääosin myös yhtyvän tähän tulkintaan. Tämä koettiin myös yhdeksi syyksi sille, miksi miesten oma sarja olisi hyvä. Tulkitsin myös osallistujien viestivän vahvasti sitä, että he eivät halua tunkeutua liiaksi naisten alueelle ja viedä arvostusta heidän voimistelultaan.

” *Et ollaanko me nyt vaan ekat vuodet oltu tällanen hassu erikoisuus ja oikku, et sen takia jengi kisoissa jaksaa kiinnostua ja tulla.*” (H2)

” *Enkä mä niinku syyttäs siitä, jos niinkun nuoremmat naiset tai vähän vanhemmatkin naiset katsos meitä sillai, että nää koukkujalat vetää tuolla ja me vedetään paremmin, mut saadaan, ei sijotuta yhtä hyvin ja näin.*” (H6)

Iän tulkittiin siis vaikuttavan olennaisesti naisten suhteutumiseen. Nuorempia naisia pidettiin suorituskeskeisimpinä kuin hieman vanhempia, mistä syystä nuorempien taholta ajateltiin

saatavan enemmän paheksuntaa. Nuorempia naisia pidettiin suorituskeskeisyyden lisäksi myös kilpailuhenkisempinä, mitkä ovat molemmat usein yhdistetty nimenomaan maskuliinisuuteen urheilussa. Haastateltavien kanssa suunnilleen saman ikäisten naisten puolestaan arvioitiin arvostavan teknisten taitojen sijaan miesryhmien muita ominaisuuksia, kuten rohkeutta ja erilaisuutta ja siksi heiltä tunnuttiin saavan enemmän hyväksyntää. Nuorempienkin kohdalla kuitenkin korostettiin sitä, että päin naamaa ei ole negatiivista palautetta annettu ja arviot heidän suhteutumisestaan koostuivat lähinnä arvailuista.

Voimistelun organisaatiotason suhtautumista sivuttiin myös keskusteluissa. Haastateltavat kokivat, että Voimisteluliitto on ollut kiinnostunut nostamaan esittävää miesvoimistelua esiin ja antamaan sille lisää näkyvyyttä siitäkin huolimatta, että se on varsin marginaalinen ilmiö.

”Mutta tässä on sellanenkin aspekti, että meitä miehiä on aika vähän, niin meitä halutaan myös niinkun näkyvästi erilaisiin paikkoihin. myös niinkun voimisteluliiton toimesta. Koska voimisteluliittokin haluaa promota voimistelun kokonaisvaltaista vaikuttavuutta myös niinku miehiin. Ja ja niinkun ne haluaa myös selkeesti niinkun, että voimistelu ei ole pelkästään naisten juttu.” (H13)

Kilpailuissa tullut menestys liitettiin myös näkyvyyteen. Koska miehet itse tulkitsivat saaneensa menestystä perinteisestä poikkeavilla avuilla, ajateltiin sen mahdollisesti olevan tuomareiden suunnalta kannanotto voimistelun monimuotoisuuden esiintuomiseksi. Tämä tulkittiin osallistujien parissa siten, että heidän näkyvyytensä avulla Voimisteluliitto pystyy mahdollisesti korostamaan voimistelun monipuolisuutta niin sukupuolen, iän kuin kilpailumahdollisuuksien näkökulmasta. Tähän aiheeseen liittyvät puheenvuorot olivat positiivissävytteisiä ja tulkitsinkin niin, että miehet toimivat mielellään monimuotoisuuden kasvoina ja edistävät voimistelun laajenemista.

Lajiyhteisön sisällä tulkittiin siis olevan sekä positiivista että negatiivista suhtautumista, mihin vaikuttivat monet asiat. Alkuinnostuksen syynä tulkittiin olleen ennen kaikkea miesten erilaisuus esittävän voimistelun parissa. Koettiin, että oltiin kiinnostavia vain siksi, että oltiin miehiä. Kilpailumenestyksen suhteen ajateltiin saaneen mahdollisia säälipisteitä mieheyden takia ja kaikissa ryhmissä vallitsi yhteinen konsensus siitä, että etenkin alkuaikoina arviointikriteerit tuntuivat olleen miesten kohdalla erilaisia kuin naisten, mikä

mahdollisesti menestyksen. Yhdessä haastattelussa tuli esiin myös se, että naisten suunnalta oli kuultu paheksuvaa puhetta nimenomaan tästä. Koska alkuinnostuksen tulkittiin olevan laantumaan päin, ajateltiin ”mieslisän” poistuvan arvioinnista ja arvioinnin tasapuolistuvan suhteessa naisiin.

5.3 Ikäpohdinnat

Ikään liittyvät pohdinnat nousivat vielä yhdeksi analyysin teemaksi, vaikka ikä ei haastattelun teemarungossa ollutkaan läsnä, ainoastaan perustietolomakkeessa numeerista ikää kysyttäessä. Oli mielenkiintoista, kuinka ikä nousi kaikissa neljässä haastattelussa esiin muiden, edellä eriteltyjen teemojen yhteydessä ja rinnalla. Iän teemaa käsiteltiin etenkin liittyen omaan ikään, mutta iän nähtiin olevan yhteydessä myös muiden suhtautumiseen.

Ennen kaikkea ikä tuntui liittyvän ruumiillisuuteen ja siihen, mihin keho pystyy. Keski-ikäinen keho yhdistettynä fyysiseen mieheyteen vaikuttivat olevan esittävän miesvoimistelun fyysisen ilmiänsun takana. Kuten jo aiemmin toin esiin, osallistujat korostivat sitä, että lajia tehdään mieskehon rajoissa, eivät kehon rajoitukset liittyneet pelkästään sukupuoleen, vaan myös ikään. Pohdittaessa lajin mahdollista laajenemista myös nuoriin miehiin ja poikiin, esiin tuli vahvasti se, että nuori mieskeho pystyisi varmasti aivan toisenlaisiin suorituksiin kuin haastateltavat tällä hetkellä itse. Tähän omaan kokemukseen fyysisestä rajoittuneisuudesta vaikutti myös se, että laji oli aloitettu vasta vanhemmalla iällä, eikä tarvittavia pohjataitoja ja ominaisuuksia ollut, joten huippusuorituksiin on siksi vaikea yltää. Ikää siis käytettiin mieheyden ohessa myös eräänlaisena selityksenä sille, miksi ei pystytä samaan kuin naiset.

Toisaalta ikä tuntui tuovan myös itseluottamusta omaan tekemiseen ja vaikutti muun muassa asennoitumiseen mahdollisia ennakkoluuloja kohtaan. Moni toi esiin sen, että hieman vanhemmalla iällä ei enää jaksa välittää siitä, mitä muut ajattelevat vaan voi rauhassa tehdä ja harrastaa sitä mitä tahtoo. Iän ja kokemuksen koettiin tuovan armollisuutta itseä kohtaan, jolloin muiden hyväksynnästä ei tarvitse kantaa huolta. Armollisuus näyttäytyi myös armollisuutena fyysistä suorituskykyä kohtaan, jonka johdosta teknisestä täydellisyydestä ei

myöskään koettu paineita. Monille se tuntuikin olevan valtava voimavara ja ylpeydenaihe, että vielä vanhemmallakin iällä on lähtenyt johonkin erilaiseen mukaan, voittanut esimerkiksi esiintymispelkonsa ja pystynyt oppimaan jotakin täysin uutta, johon ei olisi uskonut pystyvänsä.

”Kun me ei olla enää onneks pojan kloppeij, ni tota niin niin teinipoikia. Et semmonen keski-ian armollisuus, että saa tehdä just mitä haluaa. Ni siinä tavallaan ehkä tulee just se aikuistuminen, että tota niin nii että siitä ei tarvii niinku just tommosia just mieltä, että mitähän muut aattelee mun harrastuksesta.” (H3)

”Mut et kyl mä niinkun, et mitä enemmän sitä ikää tulee, niin yks oon huomannu, että onnistumisen elämys on yks tämmösen ohjatun liikunnan yks suurimpia asioita. Et tää, et vielä tällä iälläkin opit ehkä kenties kuperkeikan, vaikka oot sen ehkä joskus osannutkin ja samoin käsinseisonnan ja kärrynpyörän nii.” (H11)

Vaikka omalla kohdalla ikä olikin haastateltavien mukaan tuonut nimenomaan rohkeutta tehdä sitä mitä haluaa muiden mielipiteistä välittämättä, nähtiin sukupolvi myös mahdollisena rajoitteena.

”Et jostain kumman syystä meillä on hirveän suuri kynnys lähteä niin sanotusti öö epätavalliselle alueelle ja nimenomaan kun puhutaan rytmillisestä liikkumisesta, niin sehän on monta kertaa meille suomalaisille miehille se suurin haaste. Että et kyl me tahtiin osaamme marssia, mutta auta armias, kun meidän pitäs saada musiikin mukaan itsemme öö kehomme liikkumaan, niin siinähan meillä on ja se varmaan on kun ajatellaan niitten meidän mies sukupolvia, sodan jälkeisiä sukupolvia niin tämän päivän nuoret ovat mun mielestä niinkun ovat päässeet paljon paremmin niinkun siihen rytmilliseen liikuntaan mukaan. Kaiken maailman break dancea ja ja asenteet. Nimenomaan asenteitten kautta maaperä on paljon suotuisampaa myös meille miehille lähteä, lähteä nolaamaan itsensä. Taikka lähteä esittämään. Ja tänä päivänä meidän onneksi meidän nuoria kannustetaan aktiivisemmin esiintymään ja.” (H11)

Oman sukupolven yleinen suhtautuminen rytmiliikuntaan koettiin taakaksi, joka saattaa vaikuttaa siihen, kuinka helppoa tai tässä tapauksessa vaikeaa uusien on tulla mukaan tämän kaltaiseen harrastukseen. Nuorempien sukupolvien ajateltiin olevan suvaitsevaisempia myös sukupuolistereotyyppioita rikkoville harrastuksille, minkä nähtiin tulevaisuudessa tukevan yhä enemmän miesten mahdollisuuksia ilmaista itseään haluamallaan tavoilla.

Vaikka ikä ei näyttäytynyt tässä tutkimuksessa yhtä merkittävänä, kun johdannossa esiin tuomassani äijäjoogassa, löytyi aineistostani myös iän suhteen selkeitä yhtymäkohtia Ojalan

tekemiin havaintoihin. Kuten äijäjoogassa, myös näissä ryhmissä osallistujien ikä oli keski-
iän tienoilla. Ojala tuo esiin, että äijäjoogaajia haastatellessa ikäsyrijintää ei varsinaisesti
harjoitettu, mutta lajin sopivuutta nuoremmille miehille, tai ehkä enemmän nuorten miesten
sopivuutta lajiin epäiltiin. Nuoremmat miehet näyttäytyivät suorituskeskeisinä ja
nuoruutensa vuoksi fyysisesti pätevämpinä. (Ojala 2016, 190-193.) Samaan tapaan
haastattelemiini miehet pelkäsivät nuorempien ja vahvempien miesten tulemistä lajiin
mukaan, jolloin he jäisivät heikompaan asemaan. Toisaalta joukossa oli myös yksi muita
selkeästi nuorempi osallistuja. Häntä pidettiin kuitenkin selkeänä poikkeuksena, joka oli
vakiinnuttanut paikkansa vanhempien miesten joukossa.

5.4 Esittävän miesvoimistelun tyypikertomus

Kun esittävältä miesvoimistelijalta kysyy, mitä hän harrastaa, voi vastaus vaihdella.
Erityisesti sillä on väliä, kuka asiaa kysyy. Se mikä vastauksessa on pysyvää, on voimistelu.
Esittävä miesvoimistelija on tarkka siitä, että hän ei ole tanssija. Hän harrastaa voimistelua,
vaikkei aina itsekään aivan tarkkaan tiedä, että mitä voimistelua. Sen hän kuitenkin tietää,
että se ei ole perinteistä naisvoimistelua, vaikka sillä ehkä jokin yhteys hänen lajiinsa onkin.

Esittävä miesvoimistelija kertoo mielellään harrastuksestaan ja lähipiiri on myös saanut
huomata sen. Harrastuksen kuvailuissa korostuvat joukkueen suuri merkitys,
tavoitteellisuus, kilpailu sekä hyvä tekemisen meininki. Harjoituksissa treenataan
koreografiaa esiintymisiä ja kilpailuja varten, mikä luo harrastuksen tavoitteellisuuden.
Myös koreografian sisältöä kuvaillaan tai esitellään videoiden avulla kiinnostuneille. Se
mikä joukkueen tekemisessä harrastajan mukaan korostuu, on miehisuus. Miehistä
harrastajan mukaan koreografioissa ovat esimerkiksi erilaiset voimaa vaativat liikkeet kuten
punnerrukset ja nostot. Joihin ei muuten ainakaan ihan kaikki naisjoukkueet miehen mielestä
pysty. Naisvoimistelun koreografioista miesten koreografiat erottuvat kepeillä ja osin
humoristisilla teemavalinnoillaan sekä teknisyyden sijaan hyvän fiiliksen korostumisella.

Vaikka naisvoimistelijoita ei olla, ovat naiset kuitenkin oiva vertailukohde
miesvoimistelijalle. Jos voimassa ja hyvässä meiningissä naiset voitetaan, niin kaikessa

muussa jäädäänkin sitten jälkeen. Syynä sille, ettei olla yhtä notkeita, soljuvia ja ojennettuja on nimenomaan mieheys. Ei sitä mieskeho kaikkeen vaan taivu. Itsensä ja omien taitojen vähättely kuuluu olennaisena osana lajin kuvailuun. Paitsi silloin kun puhutaan kilpailemisesta toista miesryhmää vastaan. Vaikka esittävä miesvoimistelija suhtautuukin muutoin kilpailmiseen melko kevyin mielin, toisen miesjoukkueen voittaminen on ehdoton tavoite, jos samoihin kilpailuihin satutaan. Muussa tapauksessa lavalle mennään lähinnä pitämään hauskaa, viihdyttämään yleisöä ja ylittämään itsensä.

Tärkeimmiksi ominaisuuksiksi lajissa esittävä miesvoimistelija nimeääkin juuri heittäytymiskyvyn. Sitä on jokaiselta vaadittu jo pelkästään harrastuksen aloittamispäätöksen tekemisessä. Tyypillisimmin esittävä miesvoimistelija on päätenyt lajiin mukaan jonkun jo voimistelupiireissä vaikuttavan myötä, mutta silti pienen sattuman kautta.

Esittävä miesvoimistelija ei pelkää kertoa harrastuksestaan työpaikalla eikä sosiaalisessa mediassa, vaikka aluksi se onkin tuntunut vaikealta. Hän ei pelkää muiden reaktioita, vaan suorastaan nauttii saadessaan yllättää jonkun harrastusvalinnallaan. Hämmästys onkin yleisin reaktio, jonka mies saa kertoessaan tästä harrastuksesta, mutta toisinaan vastaan tulee myös negatiivisia ennakkoluuloja vitsailun muotoon naamioituna. Suurin negatiivisten mielipiteiden lähde ovat kuitenkin kilpakumppaneina toimivat naiset. Tai ainakin heidän epäillään hieman salaa olevan kateellisia miesjoukkueiden saamasta menestyksestä, jonka ei ajatella olevan täysin ansaittua, ovathan taidot naisia selkeästi heikommat, ainakin miehen omasta mielestä.

Esittävän miesvoimistelun harrastajalle on välillä itselleenkin vaikeaa päättää, mitä mieltä olla lajista. Toisaalta erikoisuus tuntuu mukavalta, mutta on myös pohdittava sitä, kauanko menestys sen varjolla on mahdollista. Vaikka toista miesjoukkuetta vastaan kilpaileminen tuo selkeää lisäjännitystä kilpailuihin, ei harrastaja ole aivan varma olisiko lajin kasvu hyväksi. Toisaalta ajatus siitä, että miehille olisi oma sarja tuntuu hienolta, mutta kaukaiselta ja toisaalta taas oma erikoisuus olisi mukava säilyttää ja lajin kasvun realismia epäillään. Ennen kaikkea esittävä miesvoimistelija tiedostaa olevansa erikoisuus ja toivoo voitavansa toimia jonkinlaisena esimerkkinä myös muille miehille ja pojille. Hän myös haluaa korostaa sitä, että muiden mielipiteistä ei pidä välittää, eikä hän juuri välitäkään.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Se, mitä pidetään maskuliinisena tai feminiinisena, vaikuttaa ja on vaikuttanut kaikilla elämän osa-alueilla. Sen perusteella määritellään sitä, mikä on sopivaa naisille ja mikä miehille, mutta myös sitä, mitä ei pidetä sopivana. Myös urheilu ja liikunta ovat saaneet osansa sukupuolistereotypioista ja erilaisista sopivuuden ja sopimattomuuden määritelmistä. Selkeimmin kyseinen ilmiö näkyy urheilun ja liikunnan kentällä siinä, miten lajeja jaetaan miesten ja naisten lajeiksi. Tämän tutkimuksen keskiössä oleva voimistelu on mieltynyt jo pitkään naisten lajiksi muun muassa siihen liittyvien esteettisyyden, notkeuden sekä taiteellisuuden vuoksi. Voimistelu on myös pitkään liitetty kehon muokkaamiseen kohti ideaaliruumista, mikä on myös mielletty feminiiniseksi pyrkimykseksi. Niin myös tätä tutkimusta suunnitellessani ja aloittaessani mielsin esittävän voimistelun lähes kaikkien muiden voimistelulajien tapaan naisvaltaiseksi ja feminiinisenä pidetyksi lajiksi, jossa mukana olevat miehet rikkovat sukupuolistereotypioita mukanaolollaan. Tämä oletus sai vahvistusta sekä voimistelun historiaan ja sukupuolittamiseen perehtyessä että itse tutkimuksen aineistosta.

Voimistelun historiaa tarkasteltaessa naisvaltaisuus on kuitenkin varsin tuore ilmiö ja näin ollen voimistelevat miehet ovat ikään kuin paluu juurille. Tämän huomion tekivät myös haastateltavat itse. Voimistelun mieshistorian esiin nostamisen voisi tulkita tietynlaiseksi oikeutuksen tarjoamiseksi myös omalle voimisteluharrastukselle. Huomautan kuitenkin, etteivät miehet erityisen paljon perustelleet omaa paikkaansa voimistelussa, joten siihen ei kenties sittenkään koettu suurta tarvetta. Läpi aineiston selvää oli kuitenkin se, että sekä miehet itse, että heidän lähipiirinsä tunnistavat miesvoimistelun sukupuolistereotyyppien vastaiseksi toiminnaksi, johon liittyy voimakkaasti erilaiset käsitykset sukupuolista ja erityisesti siitä, millaista toimintaa miehiltä ja naisilta odotetaan.

Kuten olen jo useaan kertaan todennut, voimistelun ollessa miehen lajivalinta, mies rikkoo urheilun sukupuolistereotypioita. Haastattelemani miehet tunnistivat tämän ja myös kysymyksenasetteluni heitä varmasti siihen ohjasi. Tarkemmin tarkasteltuna tutkimukseni aineisto ei tarjoa kuitenkaan näkökulmaa pelkästään sukupuolistereotyyppien rikkomiseen, vaan myös niiden toistamiseen ja vahvistamiseen. Tämä havainto on sama, minkä

esimerkiksi myös Messner (2007, 3) on tehnyt. Sukupuolistereotyyppien ohjailevuus, jota esimerkiksi Aries (1996, 163, 187) korostaa, ei ole vaikuttanut miesten lajivalintaan, mutta stereotyyppien vaikutukset olivat silti havaittavissa sekä lajin ominaispiirteiden kuvailussa että muiden suhtautumista pohdittaessa ja siitä kerrottaessa. Tulkitsen tämän tutkimuksen vahvistavan myös esimerkiksi Connellin (2002, 3–4) tekemää huomiota siitä, että sukupuolinnormit tulevat usein näkyväksi vasta silloin, kun niitä rikotaan. Vasta kun miehet ovat mukana feminiinisenä pidetyssä lajissa, tulee lajin sukupuolittuneisuus todella esille ja esimerkiksi sen vaatimien ominaisuuksien feminiinisyys myös kyseenalaistetuksi.

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni koski lajin ominaispiirteitä. Ominaispiirteitä kuvailtaessa voimakkaimmin niitä tuntui määrittävän nimenomaan harrastajien sukupuoli, se että voimistelijat olivat miehiä. Yksi merkittävimmistä huomioista lajin kuvailuun ja määrittelyyn liittyen oli epämääräisyys. Lajista käytettiin useita nimityksiä, eikä esimerkiksi suhde naisvoimisteluun ollut missään nimessä yksiselitteinen. Tämän epämääräisyyden löytäminen ei juurikaan vaatinut syvälle menevää analyysiä, sillä haastateltavat toivat asian esiin itse. Moni kertoi määrittelyn vaikeaksi, mikä näkyi muun muassa siinä, että se, kuinka yksityiskohtaisesti omaa harrastusta kuvattiin muille, riippui siitä, kuinka hyvin vastaanottaja tunsi voimistelua yleisesti. Tulkitsin mieheyden olevan yksi tähän epämääräisyyteen liittyvistä seikoista ja aiheuttavan osallistujille myös ulkopuolisuuden tunnetta lajin naisvaltaisuuden vuoksi. Mieheys koettiin esteeksi sille, että voisi olla mukana lajin ytimessä. Osa toi esiin ajatuksen, jonka mukaan miehet eivät voi ymmärtää feminiiniseksi koetun lajin hienouksia. Tämä puolestaan johti ajatukseen, ettei näitä hienouksia tai esimerkiksi sääntöjä edes kannattanut yrittää täysin ymmärtää. Mieheys siis tuntui aiheuttavan tunteen siitä, että heillä ei ole pääsyä lajin sisäpiiriin, vaikka mukana lajissa ovatkin. Tulkitsen tämän ajatuksen olevan selityksenä myös osalle muista esiin tulleista ominaispiirteistä.

Koska miehet ovat esittävässä voimistelussa pääasiassa naisten ympäröimänä, on sukupuolten välinen vertailu uskoakseni väistämätöntä. Monta kertaa esiin tuli se, että ollaan nimenomaan miehiä, eikä naisia, eikä edes pyritä samaan kuin naiset. Kaikkea puhetta sävytti voimakkaasti erottautuminen naisista. Tässä tutkimuksessa miehet ja naiset tuntuivatkin määrittävän esimerkiksi Rossin (2012, 23) kuvailemaan tapaan hieman

vanhaan aikaisesti toistensa vastakohtiksi. Sukupuoli liitettiin voimakkaasti myös kehollisiin ominaisuuksiin ja ne asiat, jotka nähtiin naisille ominaisina, näyttäytyivät miehille, jos ei mahdollisena niin ainakin todella vaikeasti saavutettavina. Connellia (1995, 45–47) mukaillen mieheys ja maskuliinisuus näyttäytyy tässä tutkimuksessa nimenomaan mieskehoista peräisin olevalta ja miehen keho maskuliinisen toiminnan lähteeltä. Mieheys yhdistyi vahvasti siihen, että lajin vaatimusten täyttämistä ei pidetty itselle mahdollisena nimenomaan miehenä olemisen vuoksi. Toki arvion omasta kykenemättömyydestä voisi liittää esimerkiksi ikään tai aloittelijuuteen, jota paikoin olikin havaittavissa, mutta lopulta päädyttiin kuitenkin aina arvioon, että tuskin koskaan pystytään samaan kuin naiset siitä syystä, että mieskeho on rajoittava.

Miesten tuottamat naisten ja miesten kehoihin liittyvät käsitykset olivat varsin perinteisiä. Naisia pidettiin sulavaliikkeisinä, notkeina ja pienissä yksityiskohdissa taitavina, kun taas mieskehoon liitettiin kankeus, kulmikkuus ja voima. Ikä ja se, että lajissa oltiin vasta-alkajia, vain vahvisti näitä mieskehon ominaisuuksia, muttei selittänyt niitä täysin. Myös ”miehet ei tanssi”- stereotypia sai toistoa, kun yksi haastatettava toi esiin mielikuvan rytmillisen liikunnan vaikeudesta etenkin miehille. Vastoin esimerkiksi Applebyn ja Fosterin (2013, 14) esittämää tulkintaa, aineistossa esiin tulleissa stereotyyppioissa on kuitenkin kyse enemmän siitä, mitä miehet fyysisesti voivat tehdä, eikä siitä, mitä pidetään sosiaalisesti määriteltynä sopivana. Toisaalta miehet eivät etenkään lajia kuvaillessa juurikaan ottaneet kantaa sosiaalisiin määrittelyihin.

Kun naisten urheiluun ja voimisteluun etenkin liitetään usein se, että keho on katseen kohteena, on mielenkiintoista havainnoida, miten tällaisia lajeja harrastavat miehet suhtautuvat tähän. Tämän tutkimuksen aineistossa kehon ulkomuodon tarkastelu ei saanut juuri ollenkaan sijaa. Sekä itsensä, mutta myös naisten kohdalla haastateltavien puhe oli tulkittavissa siten, että ennen kaikkea suoritus on se, jota arvioidaan. Greenleafia ja Petrietä (2013, 120) mukaillen tällainen suorituskeskeisyys voidaan liittää maskuliiniseen urheiluun, jolloin suorituskeskeisyyden voisi tulkita maskuliinisuuden korostamiseksi. Pidän tällaisen johtopäätöksen tekemistä kuitenkin liian pitkälle menevältä, sillä suorituskeskeisyys liittyi miesten lisäksi myös naisiin aineistossani. Lajiin kuuluvista esteettisyyttä korostavista seikoista pyrittiin kuitenkin paikon sanoutumaan irti ja tätä tehtiin nimenomaan mieheyttä

korostaakseen. Naisten kilpailuihin valmistautumiseen yhdistettiin vahvasti kokonaisvaltainen laittautuminen ja ulkonäön mietintä esimerkiksi asujen suhteen, kun miehet korostivat itsensä kohdalla sitä, että ulkonäköasiat ovat heille itselleen täysin yhdentekeviä.

Aineistoni valossa voimistelu näyttäytyi sitä harrastaville miehille urheiluna siinä missä mikä tahansa muukin laji ja sen motivaationa toimi fyysisen kunnon ylläpito. Vaikka kukaan ei tuonut esille sitä, että lajia harrastettaisiin esimerkiksi laihtumistarkoituksessa, oli myös selkeästi maskuliiniseen, lihaksikkaaseen ja voimakkaaseen kehoideaaliin selkeitä viitteitä. Jo pelkästään sen korostaminen, että lajilla on kunnonkohottamisfunktio, voi tulkita ihannekehon tavoitteluun viittaavaksi. Toisaalta omaa kehon muotoa ja sen pystyvyyttä arvioitaessa ikä nähtiin suoriutumista heikentävänä tekijänä. Tulkitsin iän vaikuttavan myös niihin arviointeihin, jotka korostivat sitä, että näiden miesten kohdalla kannattaa nimenomaan arvioida kehon suoritusta eikä ulkomuotoa, koska keho ei vastaa vallitsevaa ideaalia.

Fyysiseen ulkomuotoon ja suoriutumiseen liittyvien stereotyyppien lisäksi aineistosta nousi esiin myös muihin sukupuoliin liittyviin stereotyyppioihin liittyviä havaintoja. Sellaisia miehiin yleisesti liitettyjä stereotyyppioita, jotka aineistossa toistuivat, mutta joihin suhtauduttiin ristiriitaisesti, olivat itsevarmuus ja keskinäinen kilpailu. Nämä myös osittain kietoutuivat toisiinsa. Itsevarmuutta vaati pelkästään voimistelun aloittaminen, mutta myös esiintyminen yleisön edessä. Esiintyminen vaati itsevarmuutta siitäkin syystä, että oman osaamisen tiedettiin olevan osin puutteellista, mutta siitä huolimatta lavalle mentäessä täytyi uskoa itseensä ja siihen, että yleisöä voi viihdyttää taidon lisäksi myös tunteella. Itsevarmuus tuntui kuitenkin katoavan, kun itseä ja omaa suoritusta alettiin verrata naisiin. Omia taitoja suorastaan vähäteltiin jatkuvasti. Ainoastaan voimassa miehet näkivät itsensä naisia parempina. Kun asiaa tarkastelee lähemmin, vaikuttaa siltä, että miehet aliarvioivat itseään vain sellaisissa ominaisuuksissa, jotka perinteisesti liitetään feminiinisyyteen. Tämä voi kieliä siitä, että oikeastaan itsensä vähättelyllä korostetaan maskuliinisuutta, vaikka siihen perinteisesti liitetty suorituskeskeisyys ei toteudukaan. Itsevarmuus liittyi myös kilpailemiseen siten, että oma joukkue arvioitiin poikkeuksetta toista miesjoukkuetta paremmaksi ja joukkueiden keskinäinen kilpailuasetelma oli esillä jatkuvasti kilpailuista

puhuttaessa. Toisaalta kun lajin mahdollisesta laajenemisesta keskusteltiin, alkoi epävarmuus taas näkyä. Joukkumäärän kasvun ajateltiin tuovan mukanaan esimerkiksi nuorempia ja taitavampia miehiä, joita vastaan kilpailuissa ei enää olisi mahdollisuuksia. Naisjoukkueita vastaan kilpailusta ei oikeastaan voinut edes puhua, sillä miehet eivät kokeneet voivansa kilpailla heitä vastaan, vaikka samassa sarjassa olivatkin jo useaan kertaan mainitun taitoeron takia.

Toinen tutkimuskysymykseni koski sitä, millaisia kokemuksia harrastajilla oli muiden suhtautumisesta. Myös tässä sukupuolistereotyyppiat ja niiden tuottamat odotukset näyttelivät melko suurta roolia. Voimakkaimmin ne tulivat esiin, kun kuvailtiin harrastuksesta kertomista. Muiden mahdolliset ennakkokäsitykset tiedostettiin ja etenkin alkuun omasta harrastuksesta puhuminen koettiin hankalaksi juuri niiden vuoksi. Moni toi esiin myös sen, että erityisesti muille miehille kertominen koettiin ainakin osin epämieluisaksi. Tulkitsen tämän siten, että erityisesti muiden miesten ajateltiin suhteutuvan negatiivisesti ja toisaalta erityisesti miesten mielipiteillä ajateltiin olevan merkitystä. Negatiivisen suhtautumisen oletukseen tulkitsin puolestaan vaikuttavan miesten ja naisten lajien välisen valtahierarkian, jossa feminiiniset lajit mielletään usein maskuliinisia lajeja alempiarvoisiksi. Tätä tukee se huomio, että moni kertoi puhuvansa tietyissä joukoissa voimistelun sijaan muista urheilulajeista. Mikäli maskuliinisuuden ajatellaan edellyttävän muilta miehiltä vahvistusta, vaikuttaa tätä ajatusta vasten muiden miesten mielipiteiden pohdinta rationaaliselta. Kun toisille miehille uskallettiin lajista kertoa, oli vastaanotto ollut jopa yllättävän positiivista. Tämän positiivisuuden alta paljastui kuitenkin myös negatiivisempia sävyjä, jotka kuitenkin verhottiin usein huumoriin joko vastaanottajan tai puhujan taholta. Muiden miesten suhtautumisen yhteydessä oman rohkeuden korostaminen tuli voimakkaasti esiin. Tulkitsin haastateltavien puheen siten, että he pitivät itseään muita miehiä rohkeampina ollessaan mukana feminiiniseksi mielletyissä lajissa. Tämän osoitti muun muassa se, että epäilijät oli haastettu kokeilemaan lajia, mutta kukaan ei ollut tullut. Moni kertoi myös muiden miesten kehuneen heidän rohkeuttaan ja todenneen, etteivät itse ikinä lähtisi tämän kaltaiseen toimintaan mukaan.

Tiihosen mukaan feminiinisyys tai epämaskuliinisuus eivät kuuluisi urheilun ihanteisiin (1994, 229-230). Tästä voisi vetää johtopäätöksen, että feminiinistä urheilua pidettäisiin, jos

ei täysin ei-urheiluna, niin ainakin huomattavasti maskuliinista urheilua alempiarvoisena. Haastateltavat eivät kuitenkaan tuoneet esiin, että he olisivat kokeneet, että heidän voimisteluaan olisi muiden taholta vähätelty sen feminiinisen luonteen vuoksi. Ainoastaan kun voimistelun kokonaisvaltaista medianäkyvyyttä pohdittiin, tuli esiin yleisestikin jaettu käsitys siitä, että naisvaltaiset lajit saavat vähemmän näkyvyyttä ja niissä menestymistä arvostetaan vähemmän. Feminiinisyys on aliarvostuksen lisäksi yhdistetty myös urheilussa epämaskuliinisuuteen ja stereotyyppisesti miesten feminiinisyys on liitetty muun muassa homoseksuaalisuuteen (ks. esim. Connell 1995, 78–79). Adams (2011, 46) puolestaan osoittaa, että feminiinistä urheilua harrastavan miehen heteroseksuaalisuus tuleeekin kyseenalaistetuksi pelkästään lajivalinnan tähden. Aineistostani ei kuitenkaan noussut yhtäkään havaintoa, joka olisi edes viitannut näiden voimistelijamiesten heteroseksuaalisuuden kyseenalaistukseen. Tämä on mielestäni kiinnostava havainto, jonka yhteydessä on kuitenkin syytä muistaa, haastattelujen luonne. Seksuaalisuus on intiimi aihe, ja on syytä olettaa, että sen kyseenalaistaminen on asia, jota ei välttämättä haluta ryhmähaastattelussa tuoda esiin.

Kiinnostavaa kyllä eniten aliarviointia tuntuikin tulleen kilpakumppaneilta. Periaatteessa lajissa kilpailevat naiset kyllä osoittivat arvostusta sitä kohtaan, että miehet ovat uskaltaneet lähteä voimisteluun mukaan ja huomioivat myös taitojen kehityksen. Silti miesten kokemuksista ja mielikuvista oli selkeästi havaittavissa myös negatiivista suhtautumista miehiä kohtaan. Tämä liittyi lähinnä miesten menestykseen. Yksi selitys tälle voisi olla se, että naiset pitävät stereotyyppioita myötäillen voimistelua, erityisesti esteettisyyttä korostavia voimistelulajeja, omina lajeinaan. Miesten mukaantulon ja menestyksen voidaan pelätä muuttavan lajia ja vievän sitä vähemmän feminiiniseen suuntaan, koska miehet eivät ikään kuin ole pelanneet samoilla säännöillä naisten kanssa, vaan menestyneet aiemmasta poikkeavilla avuilla. Naisten voi tulkita periaatteessa kannattava voimistelun monimuotoisuutta sukupuolen näkökulmasta, mutta toivovan voimistelun kuitenkin säilyttävän naisellisuutensa, sillä se on yksi harvoista selkeästi naisvaltaisista lajeista. Kamberidou ym. (2009, 222) ehdottavatkin, että yksi miesten feminiinisiin lajeihin osallistumisen vaikutuksista voisikin olla se, että miehet maskulinisoivat feminiinisiä lajeja. Miesten mukanaoloa suvaittaisiin siis vain, mikäli miehet mukautuisivat voimistelun feminiiniseen muottiin, mikä ei näytä ainakaan tämän tutkimuksen valossa todennäköiseltä.

Lajien sukupuolistereotyyppien rikkomisen yhteiskunnallista hyväksyttävyyttä pohdittiin lähes jokaisessa haastattelussa. Tulkituin, että sukupuolistereotyyppitiedostettiin vahvasti pohdittaessa muiden suhtautumista omaan harrastukseen. Moni korosti sitä, että itsellä ei ole ongelmaa sen suhteen, jos joku on sitä mieltä, että voimistelu on ”akkojen laji”. Moni myös pohti sitä, että omaan nuoruuteensa verrattuna naisten lajiksi mielletty harrastus on varmasti huomattavasti hyväksyttävämpää miehille kuin ennen. On siis perusteltua väittää, että miehet tiedostivat stereotyyppien ja ihanteiden historiallisuuden ja näkivät muutoksen mahdollisena. Useasti toistuikin se, kuinka he myös itse haluavat olla muutoksen suunnan näyttäjiä.

Koska muiden mielipiteiden merkittämättömyyttä korostettiin niin paljon, heräsi kysymys siitä, miksi näin on. Aineistoni avulla tähän kysymykseen on vaikea vastata. Muutama perusteli asiaa sillä, että on luonteeltaan sellainen, että pitää erikoisten asioiden tekemisestä, eikä ole koskaan välittänyt missään asioissa muiden mielipiteistä. Jälkikäteen on helppo sanoa, että aiheeseen liittyen olisi voinut esittää tarkentavia kysymyksiä, koska asia tuli esiin niin usein. Keskustelu olisi kuitenkin tämän myötä kääntynyt ehkä liikaa jokaisen henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, joka ei olisi tutkimustehtävän kannalta ollut enää tarkoituksenmukaista. Koin myös, että lisäkysymysten tekeminen aiheesta olisi voinut kuulostaa haastateltavista heidän kokemustensa kyseenalaistamiselta, joten myös tästä syystä jätin asian jatkokäsittelyn tekemättä. En ole tässä tutkimuksessa käsitellyt maskuliinista identiteettiä tai sen muodostumista, mutta pohdin, voisiko edellä kuvattu ilmiö liittyä siihen. Olisiko mahdollista, että muiden mahdollisesti negatiivisella suhtautumisella ei ole merkitystä näille miehille, koska heidän maskuliininen identiteettinsä on jo muodostunut. Mikäli näin olisi, ei silloin yksittäinen maskuliinisuuden kyseenalaistus vielä horjuttaisi mieheyden tunnetta. Esimerkiksi Kontula (1995, 172–173) on esittänyt tätä tulkintaa tukevan huomion, jonka mukaan mies toisi esiin pehmeämmän puolensa vasta kun on todistanut mieheydensä jo muilla tavoin.

Mielenkiintoista oli myös se, että muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta negatiivisesta suhtautumisesta ei kerrottu suoraan. Sanavalintojen sekä puheen taukojen tarkastelun myötä muodostin kuitenkin johtopäätöksen, että ennakkoluuloja ja negatiivista suhtautumista oli kohdattu enemmän kuin myönnettiin. Moni toi esiin, että päin naamaa ennakkoluuloja ei ole

sanottu tai muuten annettu negatiivista palautetta, mutta epäili kuitenkin negatiivista suhtautumista ilmenevän. Tällainen negatiivisen suhtautumisen spekulointi vie ainakin osittain pohjan pois siltä väitteeltä, ettei muiden mielipiteillä ole väliä, sillä jos sillä ei ole väliä, mitä muut ajattelevat, miksi arvailla sitä. Tässä yhteydessä pohdin kaikkein eniten sitä, jätettiinkö sisäpiiriläisyyteni vuoksi jotakin kertomatta ja haluttiinko totuutta kaunistella etenkin kilpakumppaneiden suhtautumisen kohdalla.

Kuten moni osallistuja toikin esiin, ovat esittävän miesvoimistelun harrastajat ikään kuin tienraivaajia muille miehille, jotka haluaisivat harrastaa jotakin feminiinisenä pidettyä lajia. Moni nosti esiin Voimisteluliiton tarjoaman näkyvyyden, mutta esittävä miesvoimistelu voisi sen esiintymisfunktion vuoksi toimia myös laajemmin esimerkkinä miehistä naisvaltaisessa harrastuksessa. Harrastajat itse toivat myös näkyvyyden merkityksen esille. Erityisen tärkeää voimistelun kohdalla näkyvyys olisi juuri siksi, että naisvaltaisia lajeja pidetään yleensä vähemmän arvostettuina, kuin miesvaltaisia (Adams 2011, 70) ja näin ollen lajin monimuotoisuus myös sukupuolen näkökulmasta voi jäädä piiloon laajemmalla yleisöltä. Kamberidoun ym. (2009, 228–229) tutkimuksen mukaan esimerkiksi rytmisen voimistelun parissa ajatellaankin, että miesten mukanaolo lajissa voisi lisätä lajin suosiota ja näkyvyyttä. Koska näille miehille esiintyminen kuuluu olennaisena osana harrastukseen, olisi miesten liikunnan monimuotoisuuden mainostaminen tämän lajin avulla helpompaa, kuin vaikkapa äijäjoogan, joka on puhtaasti harrasteliikuntaa omaksi iloksi. Vaikka toisaalta feminiinisen lajin kohdalla maskuliinisten piirteiden korostaminen toimiikin sukupuolinormin rikkomisen sijaan sen vahvistamisena, voisi se olla nimenomaan se keino, jolla miesten sosiaalisesti hyväksytyjen lajien kirjoa saataisiin laajennettua.

Esittävä voimistelu voisi toimia myös esimerkkinä Tiihosen (1994, 242–247) esittämästä kokemuksesta urheilusta, joka haastaa perinteisesti maskuliinisena pidetyn suoritus- ja kilpailukeskeisen urheilun ja tarjoaa esimerkiksi yhteenkuuluvuuden tunnetta ja hauskanpitoa. Aineistosta esiin nousseiden havaintojen, jotka korostavat esittävän miesvoimistelun joukkuehenkeä, itsensä haastamista ja yleisön viihdyttämistä, perusteella uskallan todeta esittävän miesvoimistelun juuri tällaiseksi kokemuksellisuutta korostavaksi lajiksi. Moni haastateltava toi esiin sen, että joukkueurheilutaustan vuoksi myös esittävän voimistelun sosiaalinen funktio on tärkeä ja houkutteli mukaan. Lajiin kuuluva pieni

kilpailullisuus pelkän esiintymisen sijaan voisi myös varmasti toimia ainakin joillekin miehille kannustimena lähteä mukaan. Voimistelu voisi tarjota myös vastauksen esimerkiksi Messnerin (2005, 316–317) esittämällä miesurheilun kritiikille, joka nostaa esiin maskuliinisen urheilun epäterveellisyyden, kuten aggressiivisuuden ja fyysisen kamppailun seurauksena usein syntyvät vammat.

Kolmannen tutkimuskysymykseni tavoite oli eritellä tutkittavien miesten kokemuksista piirtyviä kuvia mieheydestä ja maskuliinisuudesta. Olen sivunnut tämän tutkimuskysymyksen käsittelyä jo kahden muun kysymyksen käsittelyn yhteydessä ja eriteltyt niihin liittyviä havaintoja suhteessa sukupuoleen ja siihen liittyviin ilmiöihin. Vertaan kuitenkin vielä aineistosta nousseita havaintoja sukupuolen määrittelystä ja maskuliinisuudesta esittämiini teorioihin. Kuten jo tutkimuksen alussa totesin, tavoitteeni ei kuitenkaan ole nostaa esiin yhtä oikeaa tapaa mieltää sukupuoli tai maskuliinisuus, vaan ymmärtää käsitteiden monimuotoisuutta.

Aineiston havainnoista muodostuva sukupuolikäsitys vaikuttaa pitkälti biologiaan nojaavalta. Kun käsiteltävä ilmiö liittyy suorastaan elimellisesti kehoihin, on helppo ymmärtää, miksi biologiset ja fysiologiset seikat saavat niin suuren painoarvon sukupuoleen liittyvissä pohdintoissa. Kuitenkin myös sosiaalinen näkökulma sukupuoleen ja maskuliinisuuteen sai haastatteluissa sijansa. Pelkän biologiaan palautumisen sijaan sukupuoli näyttäytyi roolina, johon liitetyt normit ovat yhteiskunnan taholta saneltuja ja pohjautuvat miesten ja naisten eroille, kuten esimerkiksi Connell (2002, 8–10) on myös sukupuoliroolia kuvannut. Sosiaalisille sukupuolinäkökulmille ominaiseen tapaan muutoksen mahdollisuuden tunnustaminen tuli myös miesten puheesta esiin esimerkiksi silloin kun pohdittiin feminiinisen liikunnan hyväksyttävyyden muutosta.

Mielenkiintoinen havainto, joka aineistosta nousi esiin, on se, että feminiinisyyttä tai edes sen mahdollisuutta ei liitetty haastateltavien toimesta miehiin, kuten esimerkiksi Butler (2006, 55) tekee. Aineistosta esiin noussut maskuliinisuuskäsitys vaikuttaa siis Connellin (1995, 69) tekemän jaottelun mukaan positivistiselta, eli maskuliinisuus yhdistyy vain miehiin. Toki on huomattava, että tutkimuksen asetelma ei juuri tarjonnut mahdollisuuksia liittää maskuliinisuutta naisiin, mutta feminiinisyyden liittäminen miehiin sen sijaan olisi

ollut mahdollista. Toisaalta miesten feminiinisyyden mahdollisuus nousi esiin muiden suhtautumista pohdittaessa. Hegemonisen maskuliinisuuden idean mukaan feminiinisyys näyttäytyy alisteiselta suhteesta maskuliinisuuteen. Sen, että feminiinisyttä ei liitetty itseen, voi tulkita siten, että jos haastateltavat miehet kannattavat hegemonista maskuliinisuutta ja tavoittelevat sitä myös itse, eivät he silloin voi liittää itseensä feminiinisyttä, jotta heidän asemansa ei olisi uhattu eikä maskuliinisuus tulisi kyseenalaistetuksi. Tätä tulkintaa tukee myös se huomio, että feminiinisestä lajivalinnasta huolimatta harrastuksen maskuliinisia piirteitä korostettiin ja feminiinisydestä sanouduttiin irti kaikkien käsiteltyjen teemojen yhteydessä. Mikäli tällainen maskuliinisuuden korostaminen feminiinisten lajien parissa on yleistä miehille, tekee tämä aiheelliseksi huomion siitä, että miehet saattavat maskulinisoida ajan mittaan naisten lajeja.

Toisaalta nimenomaan miesten tekemää lajivalintaa voidaan pitää jo hegemonista maskuliinisuutta haastavana tekona. Connellin ja Messerschmidtin (2005, 846) mukaan tällainen haastaminen kuitenkin vaatisi vallitsevan maskuliinisuushanteen uudelleenmäärittelyä, jota ei mielestäni juurikaan aineistossa esiintynyt laajemmassa kontekstissa. Vallitsevan ihanteen muutosta pidettiin kyllä mahdollisena, mutta ei vielä käsillä olevana. Hearnin ja Collinsonin (1994, 229) mukailleen hegemonisen maskuliinisuuden kannattamisessa voi ajatella olevan myös tässä yhteydessä hyötyä, mikäli maskuliinisuuden ihannetta halutaan muuttaa, sillä miehillä itsellään voidaan nimenomaan katsoa olevan parhaat mahdollisuudet muuttaa mieheyttä. Mikäli asian edistäjänä toimivat miehet ovat muiden miesten taholta hyväksytyjä, on viestin välittäminen suurelle yleisölle helpompaa kuin alisteisesta asemasta.

Sukupuoliin liitetyt oletukset, niiden vaikutukset sekä muodostuminen ovat pitkä ja hidas prosessi, joka on myös kaikkea muuta kuin yksinkertainen. Koko tutkimuksen läpi olen pohtinut maskuliinisuuden muutoksen todellista mahdollisuutta sekä sitä, onko pienillä yksittäisillä säröillä todellista vaikutusta koko yhteiskunnan tason käsityksiin. Muiden hyväksyntä näyttelee suurta roolia siinä, millä todennäköisyydellä erityisesti miehet lähtevät ylittämään sukupuolistereotyyppien rajoja. Jotta tällainen toiminta olisi hyväksyttävää, pitäisi muutosta tulla joko siihen, mitä asioita pidetään maskuliinisenä, tai sitten ajattelua olisi muokattava siihen suuntaan, että myös mies voi olla feminiininen ja silti mies.

Ensilukemalta nämä voivat vaikuttaa täysin samalta asialta, mutta ero on siinä, miten maskuliinisuus mielletään. Mikäli ajateltaisiin, että miehet ovat aina maskuliinisia eli maskuliinisuus liittyy vain miehiin, täytyisi muutoksen tapahtua nimenomaan siinä, mitä kaikkea voidaan pitää maskuliinisena. Miehen stereotyyppiä pitäisi ikään kuin muokata. Jos taas esimerkiksi monien feminististen suuntausten kanssa yhteneväisesti ajatellaan, että maskuliinisuus ja feminiinisyys voidaan liittää sekä naisiin että miehiin, pitäisi miesten feminiinisuuden olla hyväksyttävämpää. Tällöin maskuliinisuus ja feminiinisyys eivät siis näyttäytyisi toisilleen vastakkaisina, toisensa poissulkevana, vaan mahdollisina myös rinnakkain.

Tässä tutkimuksessa on keskitytty vahvasti miesten omiin kokemuksiin naisvaltaisessa lajissa mukanaolosta. Vaikka muiden mielipiteiden merkitystä vähintäänkin vähäteltiin, arvioitiin sillä olevan merkitystä lajivalintoja tehdessä etenkin muille miehille. Siksi tulevaisuudessa hyödyllistä voisi olla tutkia lisää esimerkiksi naistenlajeiksi miellettyjen lajien naisosallistujien kokemuksia ja mielipiteitä miesosallistujista taikka yleisesti miesten mielikuvia ja osallistumisedellytyksiä naisvaltaiseen lajiin. Onko muillakaan oikeasti mitään sitä vastaan, että miehet osallistuvat naisvaltaisiin lajeihin ja pitävätkö muut miehet tai naiset näitä feminiinisen lajin parissa harrastavia miehiä yhtään vähemmän miehinä johtuen tästä harrastuksesta, vai ovatko ennakkoluulot sittenkin ennen kaikkea oman pään sisällä? On myös huomioitava, että tämän tutkimuksen tavoitteena on ollut keskittyä pääasiassa juuri esittävään voimisteluun, eikä sen johtopäätöksiä voida yleistää kaikkiin feminiinisenä pidettyihin lajeihin. Jotta urheilun sukupuoliroolien, -käsitysten ja stereotyyppien paikkansapitävyydestä ja mahdollisesta muutoksesta voitaisiin yleisellä tasolla sanoa jotakin, vaatisi se tarkastelun laajentamista useisiin eri lajeihin ja laadullisuuden lisäksi myös määrällistä tutkimusta esimerkiksi asenteiden osalta.

LÄHTEET

- Adams, Mary Louise (2011): *Artistic Impressions: Figure Skating, Masculinity, and the Limits of Sport*. Toronto Ontario: University of Toronto Press.
- Alasuutari, Pertti (2014): *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino.
- Appleby, Karen M. & Foster, Elaine (2013): *Gender and Sport Participation*. Teoksessa Rober, Emily A. (toim.): *Gender Relations in Sport*. Teaching Gender (Sense Publishers (Firm)). Rotterdam; Boston: Sense Publishers, 1–20.
- Aries, Elizabeth (1996): *Men and Women in Interaction: Reconsidering the Differences*. New York: Oxford University Press.
- Borish, Linda J. (1996): *Women at the Modern Olympic Games: An Interdisciplinary Look at American Culture*. *Quest* 48 (1): 43–56.
- Butler, Judith (2006): *Hankala sukupuoli: Feminismi ja identiteetin kumous*. Helsinki: Gaudeamus. Suomentaneet Pulkkinen, Tuija & Rossi, Leena-Maija.
- Brod, Harry (1987): *Introduction: Themes and Thesis of Men's Studies*. Teoksessa Brod, Harry (toim.): *The Making of Masculinities: The New Men's Studies*. Boston: Allen & Unwin, 1–19.
- Carrigan, Tim; Connell, Bob & Lee, John (1985): *Toward a New Sociology of Masculinity*. *Theory and Society* 14 (5): 551-604.
- Cook, Rebecca J. & Cusack, Simone (2010): *Gender Stereotyping: Transnational Legal Perspectives*. *Pennsylvania Studies in Human Rights*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Connell, R. W. (1994): *Psychoanalysis on Masculinity*. Teoksessa Brod, Harry & Kaufman, Michael (toim.): *Theorizing Masculinities*. Research on Men and Masculinities Series. Thousand Oaks, California: Sage Publications. 11–38.
- Connell, R. W. (1995): *Masculinities*. Cambridge: Polity Press.
- Connell, R. W. (2000): *The Men and the Boys*. Cambridge: Polity Press.

- Connell, R. W. (2002): *Gender*. Cambridge: Polity.
- Connell, R. W. & Messerschmidt, James W. (2005): *Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept*. *Gender & Society* 19 (6): 829–859.
- Connolly, William E. (2002): *Identity, Difference: Democratic Negotiations of Political Paradox*. Expanded. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Edwards, Tim (2006): *Cultures of Masculinity*. London: Routledge.
- Ellemers, Naomi. 2018. *Gender Stereotypes*. *Annual Review of Psychology* 69 (1): 275-298.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998): *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana (2007): *Teemahaastattelu: opit ja opetukset*. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.): *Ikkunoita tutkimusmetodeihin*. 1, *Metodin valinta ja aineiston keruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. 2. korjattu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 25–43.
- Fisher, Leslee A.; Knust, Susannah K. & Johnson Alicia J. (2013): *Theories of Gender and Sport*. Teoksessa Rober, Emily A. (toim.): *Gender Relations in Sport. Teaching Gender* (Sense Publishers (Firm)). Rotterdam; Boston: Sense Publishers, 21–38.
- Gardiner, Judith Kegan (2005): *Men, Masculinities and Feminist Theory*. Teoksessa Kimmel, Michael S.; Hearn, Jeff & Connell, Raewyn (toim.): *Handbook of Studies on Men & Masculinities*. Thousand Oaks, California: Sage Publications, 35–50.
- Gerschick, Thomas J. (2005): *Masculinity and Degrees of Bodily Normativity in Western Culture*. Teoksessa Kimmel, Michael S.; Hearn, Jeff & Connell, Raewyn (toim.): *Handbook of Studies on Men & Masculinities*. Thousand Oaks, California: Sage Publications, 367–378.
- Gough, Brendan (2018): *Contemporary Masculinities: Embodiment, Emotion and Wellbeing*. Cham: Springer.

- Greenleaf, Christy & Petrie, Trent A. (2013): *Studying the Athletic Body*. Teoksessa Rober, Emily A. (toim.): *Gender Relations in Sport. Teaching Gender* (Sense Publishers (Firm)). Rotterdam; Boston: Sense Publishers, 119–140.
- Hall, M. Ann (2002): *The discourse of gender and sport: From femininity to feminism*. Teoksessa Scraton, Sheila (toim.): *Gender and Sport: A Reader*. London: Routledge, 6–16.
- Hargreaves, Jennifer (2002): *The Victorian cult of the family and the early years of female sport*. Teoksessa Scraton, Sheila (toim.): *Gender and Sport: A Reader*. London: Routledge, 53–65.
- Hearn, Jeff (2005) *Miesten ja maskuliinisuuksien sukupuolistuminen tieteessä, tiedeyhteisössä ja tutkimuksessa*. Teoksessa Husu, Liisa & Rolin, Kristiina (toim.): *Tiede, tieto ja sukupuoli*. Helsinki: Gaudeamus, 170–199.
- Hearn, Jeff & Collinson, David L. (1994): *Theorizing Unities and Differences Between Men and Between Masculinities*. Teoksessa Brod, Harry & Kaufman, Michael (toim.): *Theorizing Masculinities. Research on Men and Masculinities Series*. Thousand Oaks, California: Sage Publications, 97–118.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2008): *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Honaard, Deborah K., van den (2009): *“I Was the Man”: The Challenges of Masculinity for Older Men*. Teoksessa Buchholz, Zachary D. & Boyce, Samantha K. (toim.): *Masculinity: Gender Roles, Characteristics and Coping*. New York: Nova Science Publishers, 69–84.
- Howson, Richard (2006): *Challenging Hegemonic Masculinity*. Routledge Advances in Sociology. London: New York: Routledge.
- Jokinen, Arto (1999): *Suomalainen miestutkimus ja -liike: Muutoksen mahdollisuus?* Teoksessa Jokinen, Arto (toim.): *Mies ja muutos: Kriittisen miestutkimuksen teemoja*. Tampere: Tampere University Press, 15–51.

- Jokinen, Arto (2012a): Kriittinen mies- ja maskuliinisuustutkimus. Teoksessa Juvonen, Tuula; Rossi, Leena-Maija & Saresma, Tuija (toim.): Käsikirja sukupuoleen. Tampere: Vastapaino, 128–138.
- Jokinen, Arto (2012b): Johdanto. Teoksessa Jokinen, Arto: Mieskysymys: Miesliike, -työ, - tutkimus ja tasa-arvopolitiikka. Tampere: Tampere University Press, 11–24.
- Julkunen, Raija (2012): Mieskysymys suomalaisen tasa-arvopolitiikan asialistalla. Teoksessa Jokinen, Arto: Mieskysymys: Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka. Tampere: Tampere University Press, 30–43.
- Juvonen, Tuula. 2016. Irtiottoja sukupuolen luonnollisuudesta. Teoksessa Husso, Marita & Heiskala, Risto (toim.). 2016. Sukupuolikysymys. Helsinki: Gaudeamus, 33–53.
- Juvonen, Tuula (2017): Sisäpiirihaastattelu. Teoksessa Hyvärinen, Matti; Nikander, Pirjo & Ruusu vuori, Johanna (toim.): Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino, 398–412.
- Kamberidou, Irene; Tsopani, Despina; Dallas, George & Patsantaras Nikolaos (2009): A Question of Identity and Equality in Sports: Men’s Participation in Men’s Rhythmic Gymnastics. *Nebula*, 6(4), 220-237.
- Kantola, Johanna (2012): Sukupuoli ja valta. Teoksessa Juvonen, Tuula; Rossi, Leena-Maija & Saresma, Tuija (toim.): Käsikirja sukupuoleen. Tampere: Vastapaino, 78–87.
- Kimmel, Michael S. (1987): The Contemporary “Crisis” of Masculinity in Historical Perspective. Teoksessa Brod, Harry (toim.): *The Making of Masculinities: The New Men's Studies*. Boston: Allen & Unwin, 121–156
- Kimmel, Michael S. & Kaufman, Michael (1994): Weekend Warriors: The New Men’s Movement. Teoksessa Brod, Harry & Kaufman, Michael (toim.). *Theorizing Masculinities*. Research on Men and Masculinities Series. Thousand Oaks, California: Sage Publications, 259–288.
- Koivula, Nathalie (2001): Perceived Characteristics of Sports Categorized as Gender-Neutral, Feminine and Masculine. *Journal of Sport Behavior* 24 (4): 377–393.

- Kontula, Osmo (1995): *Miehen roolit*. Teoksessa Santti, Risto; Kontula, Osmo & Parviainen, Tuire (toim.): *Miehen terveys: Maskuliinisuuden onni ja kirous*. Helsinki: Kirjayhtymä, 171–184.
- Laine, Leena (2004): *Naisten urheilun reunaehdoista*. Teoksessa Ilmanen, Kalervo (toim.): *Pelit ja kentät: Kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 117–134.
- Lehtonen, Mikko (1999): *Maskuliinisuus, kansallisuus, identiteetti*. Teoksessa Jokinen, Arto (toim.): *Mies ja muutos: Kriittisen miestutkimuksen teemoja*. Tampere: Tampere University Press, 74–88.
- Leigh, Mary (1974): *Pierre De Coubertin: A Man of His Time*. *Quest* 22 (1): 19–24.
- Markkola, Pirjo; Östman, Ann-Catrin & Lamberg, Marko (2014): *Onko suomalaisella miehellä historiaa?* Teoksessa Markkola, Pirjo; Östman, Ann-Catrin & Lamberg, Marko (toim.): *Näkymätön sukupuoli: Mieheyden pitkä historia*. Tampere: Vastapaino, 7–24.
- Messner, Michael A. (1992): *Power at Play. Men and Masculinity*. Boston: Beacon Press.
- Messner, Michael A. (2002): *Taking the Field: Women, Men, and Sports*. Sport and Culture Series. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Messner, Michael A. (2005) *Still a Man's World? Studying Masculinities and Sport*. Teoksessa Kimmel, Michael S.; Hearn, Jeff & Connell, Raewyn (toim.). *Handbook of Studies on Men & Masculinities*. Thousand Oaks, California: Sage Publications, 313–325.
- Messner, Michael A. (2007): *Out of Play: Critical Essays on Gender and Sport*. SUNY Series on Sport, Culture, and Social Relations. Albany: State University of New York Press.
- Mosse, George L. (1996): *The Image of Man: The Creation of Modern Masculinity*. Studies in the History of Sexuality. New York: Oxford University Press.
- Mulvey, Kelly Lynn (2015): *Challenging Gender Stereotypes: Resistance and Exclusion*. *Child Development* 86 (3): 681–694.

- Ojala, Hanna (2016): Äijäjooga sukupuolen ja iän neuvottelun kenttänä. Teoksessa Berg, Päivi & Kokkonen, Marja (toim.): Urheilun takapuoli: tasa-arvo ja yhdenvertaisuus liikunnassa ja urheilussa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 176–197.
- Parsons, Elizabeth M. & Betz, Nancy E. (2001): The Relationship of Participation in Sports and Physical Activity to Body Objectification, Instrumentality, and Locus of Control among Young Women. *Psychology of Women Quarterly* 25 (3): 209–222.
- Pfister, Gertrud (2013): Developments and Current Issues in Gender and Sport from a European Perspective. Teoksessa Rober, Emily A. (toim.): *Gender Relations in Sport. Teaching Gender* (Sense Publishers (Firm)). Rotterdam; Boston: Sense Publishers, 163–180.
- Pietilä, Ilkka. 2017. Ryhmäkeskustelu. Teoksessa Hyvärinen, Matti; Nikander, Pirjo & Ruusuvoori, Johanna (toim.): *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Tampere: Vastapaino, 111–130.
- Pleck, Joseph H. (1987) *The Theory of Male Sex-Role Identity: Its Rise and Fall, 1936 to the Present*. Teoksessa Brod, Harry (toim.): *The Making of Masculinities: The New Men's Studies*. Boston: Allen & Unwin. 21–38.
- Pulkkinen, Kaarlo (1917): *Hellenien voimistelu ja urheilu. Tieto ja taito*. Helsinki: Kirja.
- Rober, Emily A. (toim.): 2013. *Gender Relations in Sport. Teaching Gender* (Sense Publishers (Firm)). Rotterdam; Boston: Sense Publishers.
- Rossi, Leena-Maija. 2012. Sukupuoli ja seksuaalisuus, erosta eroihin. Teoksessa Juvonen, Tuula; Rossi, Leena-Maija & Saresma, Tuija (toim.): *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino, 21–38.
- Russell, Keith (2013): *The Evolution of Gymnastic*. Teoksessa Caine, Dennis J., Russell, Keith & Lim, Liesbeth (toim.): *Gymnastics. Handbook of Sports Medicine and Science*. Hoboken, John Wiley & Sons, Incorporated: 3–16. Saatavilla <https://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskyla-ebooks/detail.action?docID=1322594>. Luettu 14.02.2020.

- Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa (2017): Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Hyvärinen, Matti; Nikander, Pirjo & Ruusuvuori, Johanna (toim.): Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino, 46–86.
- Salinmäki, Harri (2004): Länsimaisen kristillisyyden arvot ja urheilun moraali. Teoksessa Ilmanen, Kalervo (toim.): 2004. Pelit ja kentät: Kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 57–82.
- Sarje, Aino (2003): Hilma Jalkasen voimistelun piirteitä hänen kirjallisen tuotantonsa valossa. Teoksessa Vilenius, Pirjo-Liisa; Laine, Leena; Sarje, Aino & Marjukka Vasunta (toim.): Suomalaisen naisvoimistelun jäljillä: Elna Kopposen muistoseminaari: Seminaariraportti. Tutkimuksia / Jyväskylän Yliopisto, Liikunnan Sosiaalitieteiden Laitos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto; Naisvoimistelun tuki, 25–32.
- Sarje, Aino (2010): Naisvoimistelususukupolvien ihanteet aikansa kasvatuskulttuurin heijastumina. Kasvatus & Aika : Kasvatuksen Historiallis-Yhteiskunnallinen Julkaisu 4 (2), 83–98.
- Sarje, Aino (2011): Hilma Jalkanen suomalaisen naisvoimistelun kehittäjänä. Teoksessa Roiko-Jokela, Heikki & Sironen, Esa (toim.): Nainen housuissa. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja. Helsinki: Suomen urheiluhistoriallinen seura, 37–56.
- Sarje, Aino (2012): Saksalaisvaikutteet suomalaisessa sotilasvoimistelussa. Teoksessa Roiko-Jokela, Heikki & Sironen, Esa (toim.): Hannes ja Tukholma. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja. Helsinki: Suomen urheiluhistoriallinen seura, 67–84.
- Sipilä, Jorma (1994): Miestutkimus – Säröjä hegemonisessa maskuliinisuudessa. Teoksessa Sipilä, Jorma & Tiihonen, Arto (toim.): Miestä rakennetaan, maskuliinisuuksia puretaan. Tampere: Vastapaino, 17–36.
- Suomela, Klaus U. (1926) Urheilun ja voimistelun historia. 2, uusi aika; Euroopan mannervaltiot. Porvoo: WSOY.
- Suomen Voimisteluliitto (2017a): Voimistelu liikuttaa! Saatavilla <https://www.voimistelu.fi/fi/Yhteystiedot/Liitto> Luettu 19.02.2020

- Suomen Voimisteluliitto (2017b): Joukkuevoimistelu (JV) Saatavilla
<https://www.voimistelu.fi/fi/L%C3%B6yd%C3%A4-voimistelu/Joukkuevoimistelu/Lajiesittely> Luettu 19.02.2020
- Suomen Voimisteluliitto (2017c): Tanssillinen voimistelu. Saatavilla
<https://www.voimistelu.fi/fi/Voimistelu/Tanssillinen-voimistelu/Esittely> Luettu 19.02.2020
- Suomen Voimisteluliitto (2017d): Voimistelun ja tanssin Lumo. Saatavilla
<https://www.voimistelu.fi/fi/Tapahtumat-ja-kilpailut/Kansalliset-tapahtumat/Lumo> Luettu 19.02.2020
- Suomen Voimisteluliitto (2017e): Gym For Life. Saatavilla
<https://www.voimistelu.fi/fi/Tapahtumat-ja-kilpailut/Kansain%C3%A4liset-tapahtumat/World-Gym-For-Life%20> Luettu 19.02.2020
- Suomen Voimisteluliitto (2018): Suomen Voimisteluliitto ry:n vuosikertomus 2018. Saatavilla
https://www.voimistelu.fi/Portals/0/vuosikokoukset/kev%C3%A4tkokous/Vuosikertomus2018_netti.pdf Luettu 19.02.2020
- Suomen Voimisteluliitto (2019): Gym for Life -sarjojen säännöt. Saatavilla
<https://www.voimistelu.fi/Portals/0/Gym%20for%20Life%20-s%C3%A4nn%C3%A4nn%C3%B6t%201.10.2019.pdf> Luettu 19.02.2020
- Suominen, Seppo (2019) Joukkueiden nimet joukkuevoimistelussa. Teoksessa Roiko-Jokela, H. & Sironen, E. (toim.): Tarkk'ampujia ja terveitä ihmisiä. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 2018. Jyväskylä: Suomen urheiluhistoriallinen seura, 121–145.
- Säävälä, Hannu (1999): Mieheyden psykologiaa. Teoksessa Jokinen, Arto (toim.): Mies ja muutos: Kriittisen miestutkimuksen teemoja. Tampere: Tampere University Press, 52–73.
- Teräsvirta, Paavo (toim.). (1960) Suomen Voimisteluliitto 1900-1960. Helsinki: Suomen voimisteluliitto.

- Tiihonen, Arto (1994): Urheilussa kilpailevat maskuliinisuudet. Teoksessa Sipilä, Jorma & Tiihonen, Arto (toim.): Miestä rakennetaan, maskuliinisuuksia puretaan. Tampere: Vastapaino, 229–251.
- Tiihonen, Arto (1996): Urheilullisen miehen mahdolliset maskuliinisuudet, liikuntasosiologian lisensiaatintyö. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Tiihonen, Arto (1999): Oikeita miehiä – ja urheilijoita? Urheilun miestutkimusta. Teoksessa Jokinen, Arto (toim.): Mies ja muutos: Kriittisen miestutkimuksen teemoja. Tampere: Tampere University Press, 81–120.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018): Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Uudistettu laitos.). Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Yle 23.09.2010 Naisvoimistelua 1950-luvulla. Kirjoittanut Leppänen, Janne. 2010. Saatavilla <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2010/09/23/naisvoimistelua-1950-luvulla> Luettu 11.02.2020

LIITTEET

(liite 1.) **TEEMARUNKO RYHMÄHAASTATTELUIHIN**

1. Harrastuksen kuvailu

- Millä nimellä kutsut harrastamaasi lajia?
- Miten kuvailisit lajia ulkopuoliselle?
- Mitkä ovat lajin erityispiirteet?
- Mitä harjoituksissa tehdään?
- Poikkeako laji jotenkin naisten voimistelusta? → Onko jotain erityisen miehekästä?

2. Syyt harrastamiselle

- Miten olet päätenyt harrastamaan kyseistä lajia?
- Mitä saat harrastukseltasi? Ts. Miksi harrastat?
- Uskotko, että miesvoimistelu vetoaa erityisesti jonkin tietyn tyyppisiin miehiin?

3. Muiden suhtautuminen harrastukseen

- Oletko kertonut harrastuksestasi esimerkiksi ystäville, työkavereillesi tai sukulaisillesi?
- Miten lähiympäristösi on suhtautunut harrastukseesi?
- Miten olet kokenut esimerkiksi oman seurasi muiden joukkueiden, seurajohdon tai muiden voimistelun harrastajien suhtautuvan lajiisi?
- Oletko kohdannut ennakkoluuloja tai stereotyyppioita miesvoimistelua kohtaan?
- Oletko joutunut puolustelemaan harrastustasi?
- Miten koet kilpailemisen naisten kanssa samassa sarjassa?

(liite 2) **PERUSTIETOLOMAKE**

Tällä perustietolomakkeella kartoitetaan tutkimukseen osallistujien taustoja. Vastaukset ovat luottamuksellisia, eikä niitä tulla käyttämään muuhun, kuin kyseiseen pro gradu tutkielmaan.

1. Nimi:

---

2. Ikä: _____

3. Siviilisääty

- a) naimaton
- b) naimisissa / avoliitossa
- c) eronnut
- d) leski

4. Lasten lukumäärä: _____

5. Korkein suoritettu koulutus

- a) perusaste
- b) ammatillinen koulutus
- c) lukio
- d) alempi korkeakouluaste (amk tutkinto tai kandidaatintutkinto)
- e) ylempi korkeakouluaste
- f) tutkijakoulutus

6. Montako vuotta olet harrastanut voimistelua? _____

7. Muut harrastukset:
